

**OKUL DUVARLARINDA YER ALAN GÖRSEL MATERYALLERİN
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDEKİ YERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİ**

FATİH ÇETİNTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatih
Soyadı : ÇETİNTÜRK
Bölümü : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Duvarlarında Yer Alan Görsel Materyallerin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

İngilizce Adı : Student Opinions On The Role Of Visual Materials On School Walls In Social Studies Teaching

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Fatih ÇETİNTÜRK

İmza:

Jüri onay sayfası

Fatih ÇETİNTÜRK tarafından hazırlanan “Okul Duvarlarında Yer Alan Görsel Materyallerin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yerine İlişkin Öğrenci Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi İlköğretim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bülent AKBABA

İlköğretim Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Bahri ATA

Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç Dr. Bülent AKSOY

İlköğretim Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 03/07/2014

Bu tezin İlköğretim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu günlere gelmemde büyük emeği olan anneme ve babama...

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın her aşamasında beni teşvik eden, bilgi ve deneyimleriyle çalıőmama ışık tutan, hoőgörülu yapısı ve engin sabrıyla çalışma sürecimi kolaylaştıran tez danıőmanım Yrd. Doç. Dr. Bülent AKBABA'ya teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırmaya ilişkin uygulamanın gerçekleőtirildiėi ortaokullardaki 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerine ve okul yönetimlerine değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

OKUL DUVARLARINDA YER ALAN GÖRSEL MATERYALLERİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDEKİ YERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Fatih ÇETİNTÜRK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2014

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimindeki yerine ilişkin öğrenci görüşlerini belirleyebilmektir. Araştırmanın uygulaması 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Isparta ili Eğirdir ilçesinde bulunan 3 ortaokulda 275 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Öğrencilerin okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimine katkısını belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar nitel araştırma yöntemleri ilkeleri doğrultusunda doküman değerlendirme teknikleriyle değerlendirilmiş ve öğrencilerin bu konuya yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun okul duvarlarında yer alan görsel materyallere dikkat ettiği belirlenmiştir. Türk büyüklerine ait portreler, haritalar, afiş ve posterler, kulüp panolarındaki çalışmalar, sergilenen proje ve performans ödevleri, okulun müsabakalarda kazandığı belge ve kupaların öğrencilerin dikkatini çektiği bu materyallerin içeriklerinin bu durumda etkili olduğu öğrenci cevaplarından anlaşılmıştır. Okul duvarlarındaki görsellerden etkilenmeyen öğrenciler görsellerin sürekli asılı olmasını, dikkat çekici olmadığını ve yazılarının küçük olmasını eleştirdikleri görülmüştür.

Öğrenciler okul duvarlarında farklı alanlara ve konulara dönük afişlerin, kendi hazırladıkları ve başarılı bulunan proje ve performans ödevlerinin, çizdikleri resimlerin, yazdıkları şiir ve kompozisyonların olmasını istemişlerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin okul duvarlarında özlü söz, atasözü, şiir gibi edebi ürünlerin, resim, karikatür gibi materyallerin, başarı gösteren öğrencilerin eserlerinin, Atatürk'e ait resimlerin ve Atatürk hakkında farklı çalışmaların, tarihi öneme sahip olayların ve kişilerin görsellerinin, bilim adamları ve bilimsel alanlarla ilgili görsellerin okul duvarlarında olmasını istedikleri belirlenmiştir.

Okul duvarlarında fotoğrafının ya da resminin olmasına yönelik öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin fotoğraflarını başarılı olmalarının sonucu olarak okul duvarlarında görmek istedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca fotoğrafının ya da resminin asılmasını isteyen öğrenciler tanınmalarını kolaylaştıracağını, anı olarak kalacağını ve velilerinin kendileriyle gurur duymasını sağlayacağını düşündükleri için istediklerini belirtmişlerdir. Okul duvarlarında fotoğrafının ya da resminin asılmasına yönelik olumsuz görüş bildiren öğrenciler fotoğraflarındaki estetik kaygıları ve utangaçlıklarını buna sebep olarak sunmuşlardır. Fotoğraf olmasının gereksiz olduğunu ve diğer arkadaşlarına haksızlık olacağını düşünen, derslere katkı sağlayacak farklı görsellerin olmasını isteyen öğrencilerin de okul duvarlarında kendi fotoğraflarının ve resimlerinin olmasına karşı çıktığı belirlenmiştir.

Okul duvarlarında yer alan görsellerin kendilerine katkı sağladığını düşünen öğrenciler, görsellerin ilgili olduğu konulara yönelik duyarlılık ve farkındalık oluşturduğunu, bilgi edinme noktasında kendilerine katkı sağladığını, görsellerin derste öğrenilenlerin pekiştirilmesine, unutulmuş kısımların hatırlanmasına ve derse motive olmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Görsellerin sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamadığını düşünen öğrenciler, görsellerin ilgi çekici olmadığını, sürekli aynı görsellerin olduğunu ve yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Sosyal bilgiler, öğretim, görsel materyal

Sayfa Adedi : 109

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Bülent AKBABA

STUDENT OPINIONS ON THE ROLE OF VISUAL MATERIALS ON SCHOOL WALLS IN SOCIAL STUDIES TEACHING

M.S Thesis

Fatih ÇETİNTÜRK

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2014

ABSTRACT

This research aims to identify the contribution of visual materials on school walls to social studies teaching. The fieldwork for this study was conducted with 275 students, enrolled at 3 different secondary schools, at Eğirdir town of Isparta Province during 2013-2014 school year.

Research data were collected by using semi-structured interview forms. The answers that the participant students gave in semi-structured interview forms, with the purpose of identifying the contribution of visual materials on school walls to social studies teaching, were assessed based on document assessment techniques in the line with the basic tenets of qualitative research methods, and as a result students' opinion on this issue was investigated.

According to findings of this research, it has been found out that the majority of students pay attention to visual materials on school walls. It has been revealed that visual materials such as portraits of Turkish elders, maps, banners and posters, activities on student club boards, presented projects and performance assignments, certificates and cups that a school won in competitions catch students' eyes and get their attention, thus the content of such materials, based on students' responses, is important in terms of its effect. Those students who do not pay attention to visual materials on school walls, in their responses, criticized

the fact they, visual materials, always hang on walls, that they are not attractive, and that texts are in small fonts.

In addition, the participant students have asked that school walls should also give place to posters aim at diverse areas and issues, successful projects and performance assignments that students present, pictures that students draw, and poems and essays that students write. Moreover, the participant students have also asked that school walls should include visuals materials such as maxims, proverbs, literary works such as poetry, caricatures, as well as works of successful students, different pictures of and studies about Ataturk, historic events and personalities, and science people and scientific works.

When the participant students' opinion with respect to whether or not having one's picture or photo on the walls of school is examined, it has been inferred that students would like to see their pictures on the wall as part of their success recognition. Furthermore, those students who would like to see their pictures or photos hang on wall have argued that this would enable them to be recognized, that this would be a recollection and also would make their families proud of their children. The participant students, who opined that they did not want to see their pictures or photos hang on wall, have brought forth aesthetic concerns regarding their pictures and shyness. As for the participant students who are of the opinion that hanging one's picture would be unnecessary and unfair to other students, and instead different visual aids should be replaced, have also argued against their pictures or photos hanging on school walls.

The participant students who think that visual materials on school walls contribute to their learning, have stated that visual materials creates awareness and interest toward related subjects, that they contribute to their education and learning, that they bolster and reinforce the topics learned at classrooms, that they help recalling subjects that are already forgotten, and lastly that they keep students motivated in the classes. However, those participant students who do not think that visual materials contribute to social studies teaching have claimed that visuals are not attractive, that there are always the same visuals on school walls and that they are insufficient.

Science Code :

Key Words : Social studies, teaching, visual material

Page Number : 109

Supervisor : Assistant Professor Doctor Bülent AKBABA

İÇİNDEKİLER

ÖZ	vii
ABSTRACT	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.1. Alt Problemler	2
2. Araştırmanın Amacı	2
3. Araştırmanın Önemi	2
4. Varsayımlar	3
5. Sınırlılıklar	3
6. Tanımlar	3
BÖLÜM II	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1. Sosyal Bilgiler	5
2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.....	7
2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyal Kullanımı	9
2.4. Eğitsel Materyal	10
2.5. Görsel Materyal.....	17
2.5.1. Karikatür	20
2.5.2. Afiş.....	21
2.5.3. Gazete.....	21
2.5.4. Şema	25
2.5.5. Levha	25
2.5.6. Minyatür	25
2.5.7. Gravür	26

2.5.8. Grafik	27
2.5.9. Harita.....	29
2.5.10. Fotoğraf.....	31
2.5.11. Resim.....	31
2.5.11.1. Okul Duvar Resimleri.....	35
2.6. İlgili Araştırmalar	36
BÖLÜM III.....	39
YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Deseni.....	39
3.2. Evren ve Örneklem.....	39
3.3. Veri Toplama Araçları.....	40
3.3.1. Verilerin Toplanması	40
3.4. Verilerin Analizi.....	41
BÖLÜM IV.....	42
BULGULAR VE YORUM	42
4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	42
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	47
4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	64
4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	72
BÖLÜM V	81
SONUÇ VE ÖNERİLER	81
5.1. Sonuç	81
5.2. Öneriler	83
KAYNAKLAR	85
EKLER	90

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde tez konusu olarak ele alınan problem durumunun ne olduğuna, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına ve ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler günlük yaşamla bağlantılı her türlü bilgiden yararlanan ve bu bilgiler doğrultusunda kendini geliştirip elde ettiği veriler neticesinde ilerleme sağlayan bir disiplindir. Yeniden yapılandırılan sosyal bilgiler programları, sosyal bilgiler eğitimi sadece sınıf içi öğretim etkinliklerine bağlı bırakmamış sınıf dışı unsurların da öğretim sürecinde yer alması yönünde düzenlemeler içermiştir. Sınıf dışı unsurların derste işlenenlerle bağının kurulması öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlamada hem öğrenci hem de öğretmen açısından büyük kolaylık sağlamıştır.

Sosyal bilgiler eğitiminde temel kaynak olarak kullanılan ders kitapları daha çok bilgi içeriklidir. Derslerde öğrenilenlerin, öğretmenin rehberliğinde öğrenci tarafından yaşamla bağının kurulması, olayların yorumlanması ve birtakım sonuçlara ulaşılması belli başlı materyallerin yardımıyla olacaktır. Öğretim materyali, öğretme-öğrenme sürecinin temel öğelerinden biridir. Öğrencilerde amaçlanan bilgi, beceri, tutum ve değerleri geliştirmede kullanılan tüm araç, gereç, kaynaklar öğretim materyali kapsamına girer (Şimşek, 2002, s. 144). Bunlar görsel olabileceği gibi işitsel de olabilmekte bazıları hem görsel hem işitsel özellikleri yapısında barındırabilmektedir.

Birçok alanda olduğu gibi sosyal bilgiler eğitimi alanında da karşımıza çıkan en büyük sorunlardan biri derslerin tekdüze ve kitap eksenli işlenmesidir. Bu durum öğrencilerin derslerden soğumasına ve sosyal bilgilerin ezber dersi olarak algılanmasına sebep

olmaktadır. Sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinin bilgilerinden faydalanan sosyal bilgiler dersleri için sınıf içinde olduğu kadar sınıf dışında da kullanılabilir ve derslerde öğrenilenleri kalıcı hale getirecek materyaller bulunmaktadır. Bu noktada önemli olan bahsedilen materyallerin doğru tespit edilmesi ve öğrencilerin derste öğrendikleriyle bunlar arasında bağ kurmasını sağlamaktır. Özellikle okul duvarlarında bulunan ve görsel materyaller grubunda yer alan grafikler, poster ve afişler, gazete kupürleri, minyatürler, gravürler, duvar resimleri vb. yararlanılabilecek materyaller içerisinde yer almaktadır.

1.1. Problem Cümlesi

Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimindeki yerine ilişkin öğrenci görüşleri nedir?

1.1.1. Alt Problemler

1. Okul duvarlarında yer alan görsel materyalleri hangileridir?
2. Öğrenciler okul duvarlarındaki görsel materyallerin hangilerinden etkilenmektedir? Bunun sebepleri nelerdir?
3. Öğrenciler okul duvarlarında hangi görsellerin olmasını istemektedir?
4. Öğrencilerin okul duvarlarında kendi fotoğraflarının veya resimlerinin olmasına yönelik görüşleri nelerdir?
5. Öğrencilere göre okul duvarlarında yer alan görseller sosyal bilgiler öğretimine nasıl bir katkı sağlamaktadır?

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, “Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimindeki yerine ilişkin öğrenci görüşleri nedir?” sorusuna cevap aramaktır.

3. Araştırmanın Önemi

Öğrenmeyi etkileyen faktörleri açıklayan model ve kuramlar, öğretimde materyal kullanmanın önemini açıkça vurgulamaktadır. Öğretmen nitelikleri farklılıklar gösterse de ortak olan öge, öğretmenlerin öğretimi etkinleştirmek amacı ile materyal üretmeleri ve kullanmalarıdır (Uşun, 2006, s. 41). Bu nedenle öğretmenler, sosyal bilgiler derslerinde, belli bir bilgi birikimini aktarmaya dönük geleneksel rollerini bir yana bırakarak, öğrenciyi

olabildiğince aktif kılan öğretim etkinlik ve materyallerine yer vermelidir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, s. 33).

Esasen öğrenme-öğretme işi boşlukta meydana gelemez. Bunun için fiziki, sosyal ve psikolojik çevrenin varlığı zorunludur. Çeşitli bina, donanım model ve düzenlemeler, sıcaklık, renk ve çeşitli objelerden oluşan çevre önce insanlar tarafından şekillendirilmekte; aynı çevre daha sonra, insanları şekillendirmektedir. Eğitimci için sorun, bu çevrenin öğrenme-öğretme için uygun biçimde düzenlenmesidir. Bu da çevre ile birey arasındaki söz konusu çeşitli etkileşim boyutlarının eğitim hedefleri doğrultusunda organize edilmesi ve yönlendirilmesini gerektirmektedir (Alkan, 1997, s. 126).

Araştırma sonuçları sosyal bilgiler öğretiminde verimi artıracak ve öğrencilerin dikkatini çekebilecek okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin ne şekilde kullanılabileceğine ve ne kadar etki oluşturabileceğine dair veriler sunacaktır.

4. Varsayımlar

1. Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak için taranan kaynakların güvenilir nitelikte olduğu,
2. Geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerlilik ve güvenilirliği için yapılan çalışmaların yeterli olduğu,
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara kendi görüşlerini yansıtacak biçimde samimi cevap verdikleri,
4. Uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşme sonunda elde edilen verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2013 - 2014 eğitim - öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, Isparta ili Eğirdir ilçesindeki 3 ortaokulda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji,

felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005, s. 46).

Öğretim Materyali: Öğrenme-öğretme yaşantıları içeriğinin yapı ve düzenini ifade eden genelde ucuz ve geçici nitelikte öğrenme ve öğretme yardımcılarıdır (Uşun, 2006, s. 8).

Eğitim: Yapılandırmacı yaklaşıma göre eğitim, yaşantılar yoluyla, deneyimleyerek, gözlemleyerek, deneme-yanılma yoluyla, bireyin kendi bilişsel şemalarını yapılandırma sürecidir (Şimşek, 2013, s. 3).

Öğretim: İçsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir (Senemoğlu, 2003, s. 399).

Öğrenme: Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu bilgi veya davranışlarında meydana gelen kalıcı izli değişimdir (Özdemir ve Yalın, 1999, s. 3).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde literatür taramasından elde edilen veriler ve ilgili araştırmalar sunulacaktır.

2.1. Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler anlayışı, XX. yüzyıl başlarında ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle ABD’de ortaya çıkmıştır (Safran, 2008, s. 11). Disiplinler arası bir vatandaşlık eğitim programı olarak sosyal bilgilerin doğuş süreci, ABD’de XX. yüzyıla girerken yaşadığı ve müteakip yüzyılda da devam eden sosyal, kültürel, ekonomik vs. alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün doğurduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak başlamıştır. (Barth ve Spencer’den aktaran Öztürk, 2006, s. 43). Birinci Dünya Savaşı’na kadar “sosyal bilgiler” terimi, hiçbir yerde, bir program alanının adı olarak kullanılmamıştır. 1916 yılında ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), aşağı yukarı günümüzdeki amaç ve içeriğe vurgu yapan bir öğretim alanını isimlendirmek için “sosyal bilgiler” terimini resmen kabul etmiştir (Naylor ve Diem’den aktaran Öztürk, 2006, s. 44).

Barr, Barth ve Shermis (1978) sosyal bilgilerin vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimler ve insan bilimlerinin bütünleştirilmesinden oluştuğunu ifade ederek sosyal bilgilerin vatandaşlık eğitimi amacıyla olduğunu ve bunu yaparken sosyal bilimler ile insan bilimlerinden yararlandığını belirtmiştir (aktaran Safran, 2008, s. 5). Bir program alanı olarak “sosyal bilgiler”, ABD’de doğmuş ve gelişmiş bir program yaklaşımı olmakla birlikte, XX. yüzyıl boyunca, bu ülkenin müttefiki ve/veya kültürel bakımdan etkisi altındaki Japonya, Güney Kore, Türkiye, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde de benimsenmiştir. (Welton ve Mallan’dan aktaran Öztürk, 2006, s. 46; Safran, 2008, s. 12).

Türkiye’de 1968’den beri ilkokullarda ya da ilköğretimin birinci kademesinde, bazı kesintilerle birlikte ortaokullarda veya ilköğretimin ikinci kademesinde de bu program anlayışı egemen olmuştur (Öztürk, 2006, s. 48).

Sosyal bilgiler ile ilgili bugüne kadar yerli ve yabancı kaynaklarda değişik tanımlamalar yapılmıştır. ABD’de, profesyonel sosyal bilgiler eğitimcilerinin üyesi olduğu ve sosyal bilgiler ile ilgili tüm çalışmaları yapan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [National Council of the Social Studies (NCSS)], 1992 yılında sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara son vermek amacıyla alana kapsamlı bir tanım getirmiştir (Safran, 2008, s. 5; Öztürk, 2006, s. 24). Bu tarihten itibaren sosyal bilgiler uzmanları tarafından üzerinde uzlaşa sağlanan ve temel referans kabul edilen tanım şöyledir:

Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır. (Savage ve Armstrong’dan aktaran Öztürk, 2006, s. 24).

Halen ülkemizde geçerli olan ve kabul gören genel tanım ise Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun yayınladığı Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu’nda şu şekilde yer almaktadır:

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s. 46).

Bu tanımda sosyal bilgilerle ilgili dört boyut ortaya çıkmaktadır. Bunlar;

- Sosyal bilgilerin bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmek amacıyla olması
- Sosyal bilgilerin sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtmaları
- Sosyal bilgilerin insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini zaman boyutunda ele aldığı
- Sosyal bilgilerin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulduğudur (Safran, 2008, s. 4).

Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerden aldığı ve disiplinler arası bir yaklaşımla bütünleştirdiği içeriği “genişleyen çevre programı” ve “spiral program” anlayışlarından biriyle ya da

bunların ikisini kaynaştırarak yapılandırır (Öztürk, 2006, s. 48). Çok disiplinli ve disiplinler arası yaklaşıma dayalı sosyal bilgiler derslerinde, sosyal bilim çalışmalarında kullanılan geleneksel ve alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin birlikte kullanılması; hatta konunun içeriğine bağlı olarak daha çok fen bilimlerinin tercih ettiği deneysel yöntemlere de başvurulması, sosyal bilgiler eğitiminin bir zenginliğidir (Safran, 2008, s. 7).

2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Dünyada öğretim programı geliştirme çalışmalarının hızlanması ile pek çok ülke programlarında köklü bir şekilde yeniden gözden geçirme ve değişikliğe gitmiştir. Bu değişiklikler sosyal bilgiler eğitimi anlayışına ve programlarına da yansımıştır (Ata, 2006, s. 72). Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır (MEB, 2005, s. 45). Yeni öğretim programı sosyal bilgiler öğretiminde önemli bir konuma sahip olan “yansıtıcı düşünme”, “sosyal bilimler” ve “vatandaşlık aktarımı” olarak sosyal bilgiler eğitimi geleneklerine özel bir vurgu yapmaktadır (Yazıcı ve Koca, 2008, s. 22).

Yeni sosyal bilgiler öğretim programı kazanım, öğrenme alanı, beceri, kavram ve değer öğretimi, etkinlik, ilişkilendirme, ara disiplinler gibi çoğunluğu yeni bir terminolojiyi gündeme getirmektedir (Ata, 2006, s. 74). 2005 yılında revize edilen ve yapılandırmacı yaklaşımı esas alan öğretim programı olarak sosyal bilgilerin belli başlı özellikleri şunlardır (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, s. 6):

1. Sosyal bilgiler bir vatandaşlık eğitim programıdır.
2. Bu programın içeriği, teorik olarak, disiplinler arasıdır. Sosyal bilimlerden aldığı konuları entegre eder. Bir toplumun tarih ve kültürüne ilişkin temel bilgileri; sosyal ve bireysel konularla ilgili kavram ve temaları kapsar.
3. İçeriğini aldığı sosyal bilimlerin yöntemlerini kullanır.

Etkili bir sosyal bilgiler programı, her zaman, bireyin sosyal problemleri çözebilmesi için gerekli olan düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımla yapılandırmayı

önemseyen bir gelişim gösterir (MEB, 2005, s. 45). Bu anlayış doğrultusunda sosyal bilgiler programı:

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar (MEB, 2005, s. 45-46).

Yeni programla, daha önce tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi derslerinin birleşimi olarak görülen sosyal bilgiler anlayışı yerine; bu disiplinlere arkeoloji, antropoloji, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi vs. sosyal bilimlere de ekleyen ve disiplinler arası bir anlayışla konuları ele alan bir sosyal bilgiler anlayışı benimsenmiş; sosyal bilgilerin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olduğunun altı çizilmiştir (Ata, 2006, s. 73). Buradan hareketle yenilenen sosyal bilgiler programında üniteler arasında, dersler arasında ve ara disiplin kazanımları ile sosyal bilgiler kazanımları arasında üç şekilde ilişkilendirme yapılmıştır (Yazıcı ve Koca, 2008, s. 31).

Programda önerilen etkinlikler; farklı öğrenme biçimlerini dikkate alma, öğrencilerde yaratıcılığı ortaya çıkarma, sınıfın dört duvarından hayata ve dünyaya açılacak, içinde yaşadığı sosyal ve fiziki çevrenin iyileştirilmesinde ve güzelleştirilmesinde etkin rol alabilecek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirme amacı göz önüne alınarak tasarlanmıştır (Ata, 2006, s. 80-83). Bu hedef sosyal bilgiler öğretim programının vizyonunda şu şekilde yer bulmuştur:

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2005, s. 45).

Bu sebeple program, geleneksel değerlendirme araçları olan sözlü ve yazılı sınavların yanında süreç değerlendirmesine ayrı bir önem vermektedir. Bunda amaçlanan öğrencinin sosyal bilgiler öğretim programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarıyı ölçme isteğidir (Yazıcı ve Koca, 2008, s. 33).

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyal Kullanımı

2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanılan sosyal bilgiler programı, sadece tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularında değil; psikoloji, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi alanları da kapsamaktadır. Bu konular işlenirken bireysel farklılıkları dikkate alan, öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, materyal kullanımına son derece önem verilmektedir (Ulusoy ve Gülüm, 2009, s. 86).

Yeni eğitim anlayışında, öğretmenin rolünde meydana gelen değişme, öğretmenlerin yeni bir formasyonla donatılmasını gerekli kılmaktadır. Çağımızda tartışılmaz üstünlük bilgiyi üreten ve bilgiyi kullananlarıdır (MEB, 2005, s. 45). Artık, geleneksel öğretim yöntem ve teknolojilerini bilmek yeterli değildir. Bunlara ek olarak, yeni öğretim yaklaşım ve kuramlarını öğrenmek, yeni bilgi teknolojilerini kullanabilir hale gelmek gerekmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, s. 28).

Sosyal bilgiler dersinde, anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için öğrenme ortamlarının, öğrenciyi etkin kılmaya, düşünmeye, sorgulamaya, araştırmaya, bilgiyi yapılandırmaya, kendi bilgisini oluşturmaya, sorun çözmeye, işbirliği yapmaya, sorumluluk

üstlenmeye yönlendirecek araç gereçlerle desteklenmesi gerekmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2006, s. 289). Bu sebeple öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçları; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkanları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır (MEB, 2005, s. 10). Fakat bunu yaparken etkinliklerinde tek bir araç veya gerece dayanmak veya bunlardan birisine üstünlük tanımak gibi yaklaşımlar yerinde değildir, önemli olan bireylerin değişik duyu organlarına seslenen araç ve gereçlerin birbirini tamamlayacak biçimde kullanılması gerektiğidir (Hızal, 1983, s. 71).

Sosyal bilgiler konularının öğretiminde materyallerden istenilen faydanın sağlanabilmesi için materyallerin öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak seçilmesi, dersin genel ve özel hedeflerine ve günün şartlarına uygun olması gerekmektedir. Güncelliğini ve kullanılabilirliğini yitirmiş, hitap ettiği öğrenci kesiminin bilişsel ve psiko-motor özelliklerinin altında ve üstünde özellikler taşıyan materyallerin kullanılması hem hedeflenen kazanımlara ulaştırmayacak hem de zaman kaybına sebep olacaktır.

2.4. Eğitsel Materyal

Eğitim ortamı eğitsel iletişim ve etkileşimin meydana geldiği, öğrencinin konu ile iletişim ve etkileşim içerisinde bulunduğu personel, araç-gereç, organizasyon ve donanım öğelerinden oluşan eğitsel çevredir (Uşun, 2006, s. 42). Bu çevrenin programda yer alan hedef ve hedef davranışları gerçekleştirebilecek nitelikte organize edilmesi hem öğretmenlerin hem de okul yönetiminde görevli yetkililerin sorumluluk alanı içerisinde. Aktif öğretim, öğrenci merkezli öğretim, e-öğrenme ve teknoloji entegrasyonu gibi farklı kavramların önem kazandığı günümüzde, eğitim ortamlarında farklı araçların ve materyallerin kullanılması öğretimin etkililiğinin arttırılması açısından son derece önemlidir (Gülbahar, 2012, s. 87).

Öğretimde öğrencinin ne kadar fazla duyu organına hitap edilirse, öğretim etkinliği o derece artmakta ve öğretim daha anlamlı, kalıcı ve hızlı olmaktadır. Öğretimde birden fazla duyu organına hitap etmek, materyal kullanımını zorunlu kılar (Çelik, 2010, s. 29). Materyal çok genel bir ifadeyle, belli bir amaç doğrultusunda tasarlanmış, öğretimi desteklemek ve onu daha etkili kılmak amacıyla geliştirilmiş öğrenme yardımcılarıdır (Avcı, 2009, s. 40). Bu araçlar; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler gibi ilk bakışta

anlaşılır nesnelere olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyan ses kasetleri, videolar, CD'ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar gibi ortamlarda da sunulabilir (Kaya, 2006, s. 26).

Öğretimde materyal kullanmanın temel amacı sürecin etkililiğini ve verimliliğini arttırmak olduğu için kullanılan materyalin niteliği yükseldikçe eğitimin kalitesi de artacaktır. Bir öğretim materyalinin öğretimsel etkinliğinde, materyalin tasarım süreci önem taşır. Nasıl ki bir bina yapılmadan önce mimari açıdan planı hazırlanıyorsa derste oluşturulacak materyallerin de tasarımı yapılmalıdır (Yanpar Yelken, 2012, s. 164). Çünkü etkili, iyi tasarlanmış öğretim materyalleri kolayca kodlanır, akılda tutulur, hatırlanır ve farklı biçimlerde kullanılırlar (Kalelioğlu, 2013, s. 9). Tasarım sürecinde Gestalt psikolojisinin ilkelerinin dikkate alınması gerekir. Bunlar: şekil-zemin ilişkisi, yakınlık, benzerlik, tamamlama, devamlılık ve basitliktir (Yanpar Yelken, 2012, s. 164). Tasarımda çok boyutlu düşünmek, Gestalt ilkelerini dikkate almak süreç sonunda ortaya çıkacak tasarımdaki hataları asgariye indirecektir.

Materyallerin etkililiği ve verimliliği düşünüldüğünde tasarım sürecinden sonra üzerinde önemle durulması gereken unsurlardan biri de materyallerin hazırlanma sürecidir. Materyal hazırlanırken sarf edilen emek, zaman ve paranın boşa gitmemesi için uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

- Öğretim materyali, basit, sade ve anlaşılabilir olmalıdır.
- Öğretim materyali, ders programlarını destekleyici biçimde dersin hedef ve kazanımlarına uygun seçilmeli ve hazırlanmalıdır.
- Öğretim materyali, dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılmalıdır.
- Öğretim materyalinde kullanılacak görsel özellikler (resim, grafik, renk vb.) materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, aşırı kullanımdan kaçınılmalıdır.
- Öğretim materyalinde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalı ve öğrencinin gerçek hayatıyla tutarlılık göstermelidir.
- Öğretim materyali, öğrenciye alıştırmaya ve uygulamaya imkân sağlamalıdır.
- Öğretim materyalleri mümkün olduğunca gerçek hayatı yansıtmalıdır.
- Öğretim materyali her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalıdır.

- Materyaller sadece öğretmenin rahatlıkla kullanabildiği türden değil, öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalıdır.
- Zaman içinde tekrar kullanılacak materyaller dayanıklı hazırlanmalı, bir defalık kullanımlarda zarar görmemelidir.
- Hazırlanan öğretim materyalleri, gerektiği takdirde, kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olmalıdır.
- Materyal hazırlanırken yakın çevreden her türlü yardım için çaba harcanmalı ve yardım alınmalıdır.
- Materyalin hazırlama ve kullanım kılavuzları oluşturulmalıdır (Yanpar Yelken, 2012, s. 169-172).

Sınıfta materyal kullanmadan, yöntem tekniğe yer vermeden sadece sözel ifadelerle gerçekleştirilen öğretim, rastgele, gelişigüzel bir süreç olur. Çünkü öğrenme-öğretme sürecinde öğretim materyallerinin kullanımı, öğrenenlerin ilgisini canlı tutan, öğrenmeyi kalıcı kılan, zor konuların öğrenilmesini kolaylaştıran bir işleve sahip bulunmaktadır (Güven, 2012, s. 168). Ancak tüm önemine rağmen materyallerin öğretimi desteklemek için kullanılması gerektiğinin; ne öğretmenin yerini ne de amacın yerini alamayacağının bilinmesi gerekmektedir (Avcı, 2009, s. 40). Öğretimde materyal kullanmanın yararları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Soyut öğrenmeleri somutlaştırır.
2. Karmaşık öğrenmeleri basitleştirir.
3. Öğrenmede gerçek yaşantılar sağlar.
4. Görmesi ve ulaşılması mümkün olmayan yaşantılara ulaşmayı sağlar.
5. Alıştırma ve tekrar imkânı verir.
6. Öğrenmede kalıcılığı artırır.
7. Farklı öğrenme stillerini destekler.
8. Öğrenme zamanını kısaltır ve verimliliği yükseltir (Ekizoğlu, 2011, s. 94-95).

Öğretim materyallerinin öğretimdeki etkinliği, büyük ölçüde, kullanım koşullarına bağlı olmakla birlikte, öncelikle materyalin yeterince ve iyi nitelikte olmasını gerekli kılar (Çelik, 2010, s. 29). Materyal öğretmen ya da öğrenci tarafından oluşturulmayacaksa var olan hazır materyaller kullanılacaksa, kullanılacak hazır materyallerin seçiminde bazı kriterlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple her öğretmenin, öğretim materyallerinin neler olduğu, hangi durumlarda kullanımının daha uygun olabileceği ile

olası yararları ve sınırlılıkları konularında bilgi sahibi olması gerekir (Gülbahar, 2012, s. 87). Öğretim materyallerinin etkin bir şekilde seçilmesinde bazı ilkelerin kontrol edilebilmesi için, öğretmenlerin aşağıda verilen şu soruları cevaplandırması gerekir:

1. Materyal, genel olarak eğitim programı ile uyumlu, programı destekleyici nitelikte midir?
2. Materyalin içerdiği bilgiler doğru ve güncel midir?
3. Materyalde kullanılan anlatım türü açık ve anlaşılabilir midir?
4. Materyal, öğrenciyi güdüleyici ve ilgisini çekici nitelikte midir?
5. Materyal, öğrencinin derse katılımını sağlayabiliyor mu?
6. Materyal teknik özellikleri açısından yeterli midir?
7. Materyalin etkinliği hakkında önceden elde edilmiş bilgi var mı?
8. Materyal içerik açısından tarafsız ve öğretimsel nitelikte mi?
9. Materyalin nasıl kullanılacağını öğretmen ve öğrenci biliyor mu? (Küçüköğlü, 2012, s. 42)

Eğitimde verimi ve etkililiği yükseltmek, öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamak yararlanılacak materyallerle doğrudan bağlantılıdır. Eğitimde materyal kullanmanın önemini artıran, öğrenme ile duyu organları arasındaki doğrusal ilişkidir. Ancak istenilen sonuçların elde edilebilmesi için, materyallerin bazı özelliklere sahip olmasının yanında, kullanım yeri, zamanı ve şekli de çok önemlidir. Bir öğretim hedefine ulaşmada çok yararlı olan araç-gereç, başka bir öğretim hedefine ulaşmada uygun olmayabilir. Çok iyi ya da en uygun denilebilecek tek bir araç yoktur. Her öğretim hedefi için uygun araç-gereçler vardır (Çelik, 2010, s. 31). Ancak öğretim için ayrılan zaman, bütçe, eğitim ortamı, araç-gereç kullanımı hakkında bilgi yetersizliği, beceri eksikliği ve sınıf mevcudunun kalabalık olması gibi nedenler araç-gereç seçimine etki etmektedir ve öğretim hedefleriyle kullanılan araç-gereç arasında bir kopukluk oluşturmaktadır. Bu sebeple öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenler sadece öğrenecek olanın değil öğretimin gerçekleşeceği ortamın özelliklerini de dikkate almalıdır.

Öğretim etkinliklerini planlarken bir konuyu etkili bir şekilde öğretebilmek için gerekli materyalleri nasıl oluşturacağı sorusuna cevap arayan öğretmenin, öğrenmenin hangi koşullar altında oluşacağını ya da oluşmayacağını bilmesi, yeni öğrenme kuramlarından haberdar olması, öğretme stratejileri, yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olması

zorunluluktur (Demirel ve Yağcı, 2010, s. 24). Bu sayede öğretimde kullanılacak araç-gereçlerin seçimine etki eden kısıtlamaların olumsuz etkileri biraz daha azaltılabilecektir.

Ders verimliliğini düşürmemesi ve kısıtlamaların olumsuz etkisini azaltması için öğretmenin tedbirli ve dikkatli olması, ayrıca aşağıda sıralanan materyal kullanma önerilerine uygun davranması gerekmektedir.

- Materyal sınıfta kullanılmadan önce denenmelidir.
- Materyal ihtiyaç duyulan zamanda gerekli süre kadar kullanılmalı, işi bittiğinde dikkati dağıtmaması için göz önünden kaldırılmalıdır.
- Kullanılmadan önce materyalle ilgili kısa bir açıklama yapılmalıdır.
- Gösterip yaptırma yöntemine uygun bir hazırlık yapılmışsa tüm öğrencilerin materyali kullanması sağlanmalıdır.
- Materyal, tüm öğrencilerin gözden geçirip anlayabileceği kadar süre kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin dikkatinin dağıldığı, başka bir noktaya kaydığı zamanlarda dikkat yeniden toplanıncaya kadar materyal kullanımına ara verilmelidir.
- Materyal kullanan öğrencilere davranışları ve becerileri konusunda dönüt verilmelidir.
- Amacın ve konunun dışına çıkmamaya özen gösterilmelidir.
- Öğrencilerin pratik yapmalarına izin verilmelidir.
- Materyal kullanırken ortam tehlike oluşturacak durumlardan arındırılmalıdır.
- Öğretmen materyal kullanmada ve materyalin muhafazasında öğrencilere örnek olmalıdır.
- Tüm öğrencilerin ilgisi materyalde olduktan sonra materyal kullanılmaya başlanmalıdır (Avcı, 2009, s. 45-46).

Bilgi akışının ve teknolojik gelişmelerin baş döndürücü hızda ilerlediği çağımızda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin mevcut gelişmelerin uzağında ve onlardan yararlanmadan sürdürülmesi düşünülemez. Bu sebeple eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmekle sorumlu öğretmenlerin gelişmeleri yakından takip etmeleri ve dersleri için yararlı olabilecek tüm materyalleri eldeki kriterler ışığında değerlendirip eğitim ortamına taşımaları ve bunlardan en üst düzeyde faydalanmaları gerekmektedir. Öğretimde materyal kullanmanın eğitim-öğretim açısından büyük öneme sahip olmasına karşın, öğretmenlerin bu araç-gereçlerden

yeteri kadar yararlanmadıkları görülmektedir. Bunun temel nedenleri ise şöyle sıralanabilir:

- Öğrenen-öğretmen arasındaki iletişiminin azalacağı düşüncesi,
- Öğretmenlerin yeni görevler üstlenmek istememesi,
- Öğrenme-öğretme sürecinin mekanikleşeceği düşüncesi,
- Öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri kullanımına karşı olan isteksizliği,
- Öğretmenlere yardım edecek teknik eleman veya teknik uzmanın olmaması,
- Öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri hakkında az bilgiye ve kullanım yeteneğine sahip olması,
- Öğretmenlerin teknolojik öğretim araç-gereçlerini kullanmak istememesi,
- Öğretim araç-gereçleri kullanımının öğretmenlerin kısa sürede niteliksizleşmesine, böylece kendilerini kötü hissetmelerine ve işlerinde yabancılaşmalarına sebep olacağı düşüncesi,
- Öğretim araç gereçleri kullanımı sonucu öğretmenler ve öğrenenler arasındaki yeni bir iletişim biçimi geliştirmenin zorunlu olması ve bunun için de yeterli kültür olmaması nedeni ile sürekli yan sorunlar ortaya çıkabileceği düşüncesi,
- Öğretim araç-gereçlerinin kullanılmasıyla öğretmenlerin, önemlerinin azalacağını, işlerini kaybedeceklerini ve yeni görevler üstleneceklerini düşünmeleridir (Yıldırım, 2011, s. 26).

Bu olumsuz düşüncelerin ortadan kaldırılarak öğretmenlerin derslerinde öğretim araç-gereçlerini kullanmaları sağlanmalıdır. Çünkü öğretmenlerin materyal kullanımıyla ilgili tutum ve yetenekleri öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olmaktadır (Kaya, 2006, s. 29). Materyal kullanımıyla hem öğretim hedeflerine ulaşmak kolaylaşacak hem de öğrencilerin görsel dünyalarının ve oluşturmacı özelliklerinin gelişmesine katkıda bulunulacaktır.

Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan materyaller birden fazla ölçüte göre sınıflandırılabilir. Öğretimde kullanılan araç-gereçler hitap ettikleri duyu organına göre; görsel araç-gereçler, işitsel araç-gereçler, görsel-işitsel araç-gereçler olmak üzere üç grup altında sınıflandırılabilir (Sarıtaş, 2009, s. 57). Ayrıca zihni farkındalığa ve temin edilebilme özelliklerine göre de sınıflandırma yapılmaktadır. Zihni farkındalığa göre; somut araç-gereçler, soyut araç-gereçler ve somut-soyut araç-gereçler; temin edilebilme özelliklerine göre basit ve öğrenciye yaptırılabilir araç-gereçler, öğretmenin tasarlayıp

geliştirebileceği araç-gereçler ve satın alınabilecek araç-gereçler olarak sınıflandırılır (Çelik, 2010, s. 37).

Eğitim ortamında, istendik davranışları öğrencilere kazandırmada gerekli katkıyı sağlamak için, çevreyi, çevredeki yerleşik düzeni, yaşam koşullarını, insanların yaşamını etkileyen etmenleri vb. konuları da dikkate alarak, sosyal bilgiler derslerinde yararlanılabilecek araç-gereçler şu başlıklar altında belirlenebilir:

- Gerçek eşya, giysi ve kalıntılar, anıtlar, süs eşyaları, silahlar, paralar vb.,
- Yeryüzü şekilleri,
- Çevredeki bitki ve orman örtüsü, yağışlar, sıcaklık,
- Çevredeki kurum ve kuruluşlar, görevli, yetkili ve ilgili kişiler,
- Üç boyutlu modeller, güneş sisteminin basit modeli, maketler,
- Bilgisayarlar,
- Televizyon, video, sinema, radyo, teyp, ses bantları,
- Tepegöz, projektör,
- Elektrikli dilsiz haritalar, plastik ve kağıttan maketler, oyuncaklar, bebekler, mankenler, küre,
- Pusula, termometre, barometre, rüzgar fırıldağı ve oku, saat, takvim,
- Tarih ve coğrafya şeridi,
- Haritalar, atlaslar, resimler, fotoğraflar, krokiler, planlar, grafikler, levhalar,
- Kuklalar, birbirini izleyen resim seti (flashcards), çizgi resimler, afişler, kitaplar, ansiklopediler, dergiler, gazete kupürleri, prospektüsler, broşürler,
- Karatahta, pazen tahta (flanel board), manyetik tahta, bülten tahtası, cam ve beyaz tahta (Sözer, 1998, s. 125-126).

Tüm bunlar çeşitli kavram, değer ve becerileri kazandırmaya yönelik amaçları bünyesinde barındıran sosyal bilgiler derslerinde öğrenme üzerinde etkisi görülen görsel ve işitsel, eğitsel materyalleri oluşturmaktadır. Bu materyallerin sosyal bilgiler derslerinde kullanılması; öğretimi destekleyerek eğitim sürecini zenginleştirir, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmayı azaltır, öğrenciyi güdüler, kazanımlara yaparak yaşayarak ulaşmayı sağlar (Çelikkaya, 2013, s. 39).

2.5. Görsel Materyal

Her öğretim materyalinin kendine özgü özellikleri vardır. Kimi materyaller görsel ya da işitsel öğeleri ön plana çıkarırken kimileri ise etkileşim sunabilmesi ya da üç boyutluluklarıyla diğerlerinden ayrılmaktadır (Kaya, 2006, s. 28). Öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok başvurulan materyaller görsel materyallerdir. Görsel materyaller öğretim içeriğinin görsel düşünme ve iletişim yoluyla daha etkili algılanmasını sağlayan yardımcı materyallerdir. Algılama, benzetme, sıralama, anlamlandırma, yorumlama, bütünleştirme ve değerlendirme olanağı sunmaları nedeniyle mesaj alımı ve iletiminde öğrenci ve öğretmene yardımcı olmaktadır (Örten, Keskin ve Ekici, 2013, s. 84).

Görsel materyaller, öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap eder. Birden fazla duyu organını kullandıkları için öğrencilerin güdülenmeleri artar ve buna paralel olarak öğrenmelerinde artış görülür (İşman, 2008, s. 256). Öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde duyu organlarının etkisi üzerine yapılmış araştırmaların bulgularına göre öğrencilerin:

%83'ü görme

%11'i işitme

%3,5'i koklama

%1,5'i dokunma

%1'i tatma

duyularıyla edinilen yaşantılar yoluyla öğrenir (Uşun, 2006, s. 82). Ayrıca zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar:

Okuduklarının %10'unu

İşittiklerinin % 20'sini

Gördüklerinin %30'unu

Hem görüp hem işittiklerinin %50'sini

Söylediklerinin %70'ini

Yapıp söylediklerinin %90'ını

hatırlamaktadır (Demirel, 1999, s. 47). Buradan hareketle bir eğitimci, öğretim materyallerini bu bulguları göz önüne alarak hazırlamalı ve öğretim ortamında öğrencinin kullanımına sunmalıdır (Yanpar Yelken, 2012, s. 122). Böylece öğrenmeyi kolaylaştırması, somutlaştırması, dikkat toplamaya etkisi, farklı duyu organlarını devreye sokarak değişik öğrenme ihtiyaçlarını karşılaması gibi yararlar sağlanır (Avcı, 2009, s. 40). Bazı öğrencilerin görsel betimlemeler yoluyla daha kolay öğrendikleri bilinmektedir. Hatta sözel yolla daha kolay öğrenen öğrenciler bile bazı kavramları öğrenmede görsel desteğe gereksinim duymaktadır. Görsel materyaller;

- Öğrenen bireylerin dikkatini çekerek onları güdüler.
- Onların dikkatini canlı tutar.
- Duygusal tepkiler vermelerini sağlar.
- Kavramları somutlaştırır.
- Anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir.
- Şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırır.
- Bir kavramla ilgili öğeler arasındaki ilişkileri kolayca verebilir.
- Bazı öğrenenlere, görsel öğelerle kaçırmaları olası birtakım noktaları anlama şansı verebilir (Yangın, 2011, s. 48).

Öğrenilen kavramların duyu organlarına hitap etme derecesi arttıkça öğrenme kolaylaşır. Görme duyusuna hitap eden bilginin anlaşılabilir, hafızaya kaydedilmesi daha kolaydır. Öğretmenler sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin karşılaştıkları kavramları somut bir şekilde görsel materyallerle sunmalıdır (Ünal, 2008, s. 13). Görsel materyaller;

- Sunumu basitleştirmek
- Düşünceyi canlandırmak
- Anahtar noktaları vurgulamak
- İstatistiksel verilerin anlaşılabilirliğini artırmak
- Karşılaştırma yapmak
- İlişkileri göstermek
- Yeni kavramları ve detayları açıklamak
- Varlıkların nitel boyutlarını sergilemek amacıyla kullanılırlar (Johnson'dan aktaran Yazıcı, 2006, s. 652).

Öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan öğretim materyalinin kullanım şekli bu sürecin sonrasında hatırlama yüzdesini etkilemektedir (Şimşek, 2003, s. 147). Öğrenme sürecinde öğretim materyali ile öğrencinin etkileşimi ne kadar fazla olursa, öğrenme o kadar kalıcı olmaktadır. Görsel materyaller bir görüntü olarak kullanılırsa öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlamayacaktır. Bu nedenle yazılı, basılı ya da yansıtılmış görsel materyallerin sorularla çözümlenmeleri yapıldığı takdirde öğrenme süreci sonunda hatırlamaya katkısı büyük olacaktır (Yaşar, 2004).

Görsel materyallerin gerçeğe uygunluğu, renkli oluşu ve gerektiğinde yazılı açıklamalar içermesi, tarayıcılar vasıtasıyla dijital ortama aktarılabilmesi ve bu ortamda istenilen formatta kullanılabilmesi bu materyallerin etkinliğini artıran faktörler arasında yer almaktadır (Akbaba, 2009, s. 101). Görsel materyaller seçilirken aşağıdaki sorulara cevap aranması isabetli seçim yapmada yardımcı olacaktır:

- Eğitim programına uygun mu?
- Genel ve doğru mu?
- Kesin ve anlaşılır bir dil kullanılmış mı?
- Motive edip ilgi uyandırıyor mu?
- Öğrenen katılımını sağlıyor mu?
- Teknik kalitesi iyi mi?
- Etkili olduğuna dair kanıt var mı?
- Reklam ve önyargıdan uzak mı?
- Kullanımı ile ilgili kılavuzlar ya da açıklamalar var mı? (Heinich'den aktaran Yanpar, 2009, s. 159).

Görsel materyaller öğrencilere aktarılmak istenen soyut bilgilerin daha somut biçimde verilmesine yardım eden materyaller olduğu için görsel materyallerin oluşturulmasında kullanılan en küçük ayrıntı bile öğrencilerin ilgisini etkilemektedir. Bu nedenle tasarım sürecinde ve materyal oluşturulurken her ögenin titizlikle seçilip materyale yerleştirilmesi gerekmektedir (Avcı, 2009, s. 46; Güven, 2012, s. 173). Materyal tasarım süreci iki boyutta ele alınabilir. Bunlar; tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleridir. Renk, çizgi, doku, alan, şekil, harf ve yazı tasarım öğelerini oluştururken; bütünlük, denge, vurgu, yakınlık-uzaklık, hizalama, oran-ölçek, gerçeklik, basitlik tasarım ilkelerini oluşturmaktadır (Yıldırım, 2011, s. 32). Görsel materyalin doğru anlaşılması ve yorumlanması için bu faktörlere dikkat edilmelidir.

2.5.1. Karikatür

İletişimsel işlevi olan bir yazı biçimi olarak tanımlanan mizahın resimle ifade edilmiş biçimi karikatür toplumdaki olayları, durumları, vb. yeniden üreterek onlara bir dinamizm katar. Övgü, yergi ve gülmece kavramlarıyla bu işleyiş daha da hızlandırır (Akbaba, 2009, s. 109). Karikatürler sosyal bilgiler dersleri için vazgeçilmez öğretim materyalleridir. Bu materyaller dersin başında öğrencilerin dikkatini çekmek, gergin sınıf atmosferini yumuşatmak, zor konuları anlaşılır kılmak, sınıf tartışmalarını başlatmak, konunun değerlendirilmesi için bir çıkış noktası oluşturmak gibi farklı tekniklerle sınıf ortamına taşınabilir (Oruç, 2006, s. 161).

Sosyal bilgiler dersinin içeriğini oluşturan pek çok disiplin ile ilgili karikatürlere günümüzde ulaşılabilmektedir. Ancak bunların arasından öğretim sürecinde kullanılacak karikatürün seçilmesinde şu noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Seçilen karikatürün konuyla ilişkili olması,
- Mizahi yönünün olması,
- Doğru bir kaynağa sahip olması,
- Ahlaki bir amaç taşıması,
- Mizahi yönünü dikkate almakla birlikte eğitimsel değerinin ön planda tutulması,
- Öğrencilerin temel bilgilere sahip olduğu konulardan olması,
- Bulunduğu yer ve zamanda, toplumun sosyokültürel yapısına uygun olması gerekir (Oruç, 2006, s. 173).

Öğretmen karikatürü bir öğretim materyali olarak kullanırken öğrencilere o karikatürün nasıl yorumlanabileceğini öğretmelidir. Karikatürü oluşturan temel unsurların bilinmesi, karikatürün ele aldığı konunun arka plan bilgisine sahip olmak ve karikatüristin bakış açısını yansıttığının farkında olmak karikatürlerin analizini kolaylaştıran hususlardır (Oruç, 2006, s. 166). Karikatürlerin öğretim faaliyetlerine katkıları aşağıdaki gibidir:

1. Konunun kısa tanıtımını sağlar. Konunun ayrıntılarına değinmeden ana fikrini verir.
2. Öğrenmeyi eğlenceli hale getirir.
3. Öğrencilerin motivasyonunu artırır.
4. Öğrenmeyi destekler.
5. Öğrenme ve öğretme ortamlarında defalarca kullanılabilir.
6. Mesajın görsel yolla iletimini sağlar.

7. Mesajın algılanmasını kolaylaştırır (İşman, 2008, s. 281).

Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerine ilişkin çizilen pek çok karikatür Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi öğretiminde kullanılabilir niteliktedir. Karikatürler ders içeriğini daha zengin ve renkli hale getirecektir. Bununla birlikte öğrencilerin dersi algılamalarına, eleştirel düşünebilmelerine, empati kurmalarına, problem çözme becerilerine katkı sağlayacaktır (Akbaba, 2009, s. 112). Bunun yanında öğrenciler kazanacakları mizah duyarlılığıyla yaşama daha hoşgörülü, güler yüze bakmayı öğreneceklerdir (Akbaba, 2009, s. 109).

2.5.2. Afiş

Grafik tasarım ürünü olan afişler, renklerin ve ana fikrin çok iyi kombine edildiği kısa ve etkili yoldan mesajı kitlelere aktarma aracıdır. Öğrencinin öğrenmesini desteklemeyi hedefleyen afişlerin yazılı ve görsel öğelerinin birbiriyle uyumlu, açık, anlaşılabilir ve hatırlanabilir olması eğitim ortamında kullanılacak afişlerin amaca ulaşabilirliği açısından önemlidir.

Eğitsel amaçlı afişler olabildiğince sade anlatımlı olmalı, afişlerde gereksiz süsleme ve hedef kitlenin dikkatini başka yöne çekebilecek eklerden kaçınılmalıdır. Afişteki her öge, mesajın aktarılmasına hizmet etmelidir. Görseller hedef kitlenin ilgi alanlarına göre seçilmeli ve yeterli oranda kullanılmalıdır (İçöz Atak, 2009, s. 34). Afiş tasarlanırken tasarımcı aynı zamanda; afişteki ilgi çekici yanları ortaya koymaya özen göstermelidir. Ancak bunu yaparken, kullanılan şekil, renk, yazı ya da resmin amacını aşmamasına, afişi ve iletmeye çalıştığı mesajı gölgede bırakmamasına dikkat etmelidir. Alıcı kullanılan rengin ya da şeklin gereğinden fazla etkisinde kalıp afişin iletisini almakta zorlanmamalıdır (İçöz Atak, 2009, s. 28).

2.5.3. Gazete

Gerçek dünyayı insanların önüne getiren ve güncel bir kaynak olan gazete, eğitimsel, çok yönlü ve dinamik bir öğrenme aracıdır. Gazeteler, kolay elde edilebilen, pahalı olmayan, çok amaçlı güncel bilgi kaynağıdır (Ünlüer, 2008, s. 17). Derste, ilgili konuların öğretimi sırasında gazetelerden yararlanarak öğrenciler sosyal dünya ile ilgili ilginç problemlerle karşı karşıya getirilir. Gazeteler, öğrencilerin gözlem yapmaları, soru sormaları, bilgiyi araştırarak, gözlemlerdeki olaylardaki düşünceleri açıklamaları, görüşleri tartışarak, kendilerini geliştirip değiştirmeleri için ortam sağlamaktadır (Deveci, 2005, s. 161). Önemli öğrenme kaynakları olan gazeteler, öğrencileri gerçek yaşam durumlarıyla yüz

yüze getirmekte ve öğrencilere derste öğrendikleri bilgileri kullanma fırsatı tanımaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında gazete kullanımının faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Karmaşık olan kavramları öğretmek ya da tanıtmak için etkili olarak kullanılabilirler.
- Canlı ya da cansız varlıkların gerçek görünümlerinin sınıf ortamlarında gösterilmesini sağlarlar.
- Herhangi bir sistemin ya da nesnenin hangi parçalardan oluştuğu ayrıntılarıyla açıklanabilir.
- Öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenmelerini sağlamak için kullanılabilir.
- Diğer eğitim materyallerinin yetersiz kaldığı noktalarda rahatlıkla kullanılabilir.
- Sınıf ortamlarında kullanılır hale getirilmesinin maliyeti ucuzdur.
- Taşınması çok kolaydır. Öğretmenler, bunları istedikleri yerlere asabilir ya da taşıyabilir. Bunun yanında eğitim-öğretim ortamlarında kullanılması için özel bir araç-gereç ihtiyacı yoktur.
- Tüm eğitim basamaklarında etkin bir şekilde kullanılabilirler.
- Öğrencilerin mesajları etkili ve doğru olarak algılama yeteneklerini geliştirebilir (Akbaba, 2009, s. 114).

Bir öğretim aracı olarak gazeteler, öğretim programındaki diğer derslere göre sosyal bilgiler dersinin konularına daha kolay uyarlanabilir. Öğretmenler bu materyali derslerinde toplum, demokrasi, nüfus, kentleşme, trafik, ekonomi, doğal felaketler ve çevre sorunları gibi konuları işlerken kullanabilir (Deveci, 2005, s. 161). Aynı zamanda, eski gazeteler kütüphanelerden elde edilerek derslerde tarih materyali olarak kullanılabilir. Özellikle vatandaşlık eğitimiyle ilgili konular gazetede ki güncel olaylar kullanılarak işlenebilir (Ünlüer, 2008, s. 19). Güncel olaylar toplumsal kaynakların bir biçimidir ve bireyin yakın çevresinde gelişen, birey ve toplum için önemli ve yeni olaylar olarak tanımlanabilir (Deveci, 2005, s. 160). Güncel olayların öğretimde kullanılmasının pek çok yararı vardır. Güncel olaylar;

- Öğrenme ortamının ilgi çekici olmasını sağlar.
- Konuyu örneklendirerek öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır.
- Vatandaşlık bilgi ve becerilerini geliştirir.
- Sosyal eylemlere katılma olanağı sağlar.
- Anlamli konular için kaynak oluşturur.

- Güncellenmiş materyal içeren çalışma kaynakları oluşturur.
- Öğrencilerin gerçekler ile görüşler arasındaki farkı anlamasına olanak sağlar.
- Öğrencilerin bir vatandaş olarak yaşadığı dünya hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar (Kaltsounis'den aktaran Deveci, 2005, s. 160).

Ayrıca, güncel olaylar öğrencilerin okul içi ve okul dışı yaşam; geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmasını sağlayan anlamlı bir köprü görevi görür. Böylece öğrenci geçmişteki gelişmeleri değerlendirir, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurarak gelecek için projeler geliştirebilir (Michaels ve Garcia'dan aktaran Deveci, 2005, s. 160). Gazetelerin öğretim materyali olarak kullanılmasıyla öğrenciler;

- Okul içi ve okul dışı yaşam; geçmiş ve gelecek arasında bağ kurabilir.
- Derste edindiği bilgiyi, güncel bilgi ile harmanlarken; okuma, konuşma, yazma, anlama, dinleme, iletişim, kendini ifade etme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirir.
- Elde ettiği bilgileri farklı kaynaklarla karşılaştırırken, eleştirel bir bakış açısı edinerek; medya okuryazarlığı konusunda bilinç kazanabilir. “Gerçek” ve “kurgu” arasındaki farkı ayırt edebilir. Bu açıdan benzer amaçları olan ve ilköğretimde seçmeli ders olarak okutulan medya okuryazarlığı dersinde edinilen bilgileri pekiştirebilir; beceriler geliştirebilir.
- Gazetelerdeki güncel konuları yaşadığı yerden, Türkiye’den ve dünyadan örneklerle incelerken, kendisinin de toplumun bir parçası olduğunun farkına varabilir.
- Ders işlenirken kullanılacak gazete kupürleri ile toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu; içinde yaşadığı toplumu ve dünyayı tanıyan birey olma şansını kazanır (MEB, 2008, s. 1).

Bunların yanı sıra sosyal bilgiler derslerinde gazete okumaya, gazetedeki haberleri izlemeye, haberlerle ilgili konularda düşünce üretip yorum yapmaya alışan öğrenciler, daha sonraki yaşantılarında da bu alışkanlıklarını sürdürürler (Deveci, 2005, s. 161). Gazetelerin eğitim amaçlı kullanımının etkin ve kalıcı olması için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Gazete kullanımında konular basit tutulmalı, gazete etkinliklerini güçleştirecek yollara gidilmemelidir.

- Öğrenciler gazete çalışmalarında kullanmak üzere bir haber defteri, günlük ya da albüm tutmaları için teşvik edilmeli; gazeteden kesilenlerin gösterilmesi için sınıfta bülten tahtası bulundurulmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri diğer ders öğretmenleri ile yapacakları etkinlikler konusunda kararlar almalıdır. Bu amaçla birden fazla dersin içeriği dikkate alınarak disiplinler arası etkinlikler tasarlanabilir. Örneğin; çeşitli gazetelerden bir hafta boyunca hava tahmin raporları takip edilir. Hava tahminlerinden elde edilen sayısal veriler matematik dersinde; grafik okuma becerisinin geliştirilmesi yanında; sosyal bilgiler dersinde yaşanan şehir ya da bölgenin hava şartları ve iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmak için kullanılmalıdır.
- Gazetelerin genel düzeni, belli bölümlerin amaçları, belli bilgilerin nereden bulunabileceği, başlıkların amacı ve kullanılması, gazetelerde yer alan resim, şekil, şema, grafik ve gazetelerin nasıl okunacağı konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir.
- Öğretmenler öğrencilere (eğer mümkünse velilere) dönemin başında gazete kupürlerinden yararlanmanın önemini vurgulayan ve nasıl yararlanılacağı konusunu açıklayan bir yönerge hazırlayarak dağıtmalıdır.
- Öğretmen pedagojik ve eğitim açısından uygunluğunu dikkate alarak farklı gazetelerden dersin amacına uygun kupürler belirlemeli bu kupürleri dersin başında ya da sonunda konu ile ilişkilendirmelidir.
- Öğretmen gazetenin hangi bölümünü, hangi kazanım için, hangi yöntem ve teknikle kullanacağını önceden belirlemelidir. Gerekirse öğrenci için; sınıf içi, sınıf dışı ve sanal ortamda hazırlanan etkinliklere yardımcı materyal hazırlayabilir.
- Gazete kupürlerini kullanırken; tartışma grupları oluşturma, haber dosyası düzenleme, sınıf ya da okul gazetesi oluşturma gibi tekniklerden yararlanılmalıdır (Ünlüer, 2008, s. 31; MEB, 2008, s.2).

Gazetelerin, güncel ve öğrencilerin kolayca ulaşabileceği ucuz kaynaklar olması derste edinilen bilginin pekiştirilmesinde ve hedeflenen becerilerin kazanılmasında günlük yayınlanması açısından “her gün yenilenen bir kitap” işlevi görmektedir (MEB, 2008, s. 1). Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde gazeteyle yer vermesi, bir başka deyişle dersteki konuları gazetede ki haberlerle ilişkilendirmesi toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu, içinde yaşadığı yakın ve uzak çevresini tanıyan bireylerin yetişmesine büyük katkı sağlayacaktır (Deveci, 2005, s. 161).

2.5.4. Şema

Şemalar; kronoloji, sayısal veriler ve hiyerarşi gibi soyut bilgileri grafik formunda özetlemek için kullanılır. Bir şema, açık ve anlaşılır olmalıdır. Bu amaçla, bir şema tek bir kavram ve anlaşılmasını sağlayacak miktarda görsel ve sözel bilgi içermelidir (Halis, 2002, s. 65). Ayrıca, bir şemada görsel öğeler ağırlıkta olmalı, sözel materyaller görseli tamamlamalıdır. İletilmek istenen bilgi miktarı çok fazla ise, karmaşık tek bir şema yerine bir dizi basit şemalar oluşturulmalıdır (Yalın, 2008, s. 159).

2.5.5. Levha

Levhalar, genel olarak herhangi bir görüş, konu ya da özelliğe öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla hazırlanan görsel eğitim materyalleridir. Düşünce ve kavramların sözlü bir şekilde verilmesi bazen öğrencilerde kavrama zorluğu meydana getirmektedir. Düşünceleri görsel bir şekle sokup sunarak bu kavrama zorluğunu giderebilmek, levhanın temel hedefi olarak kabul edilmektedir (Uşun, 2006, s. 143). Ayrıca levhalar, yeni başlanacak konulara bilişsel giriş davranış formu olarak kullanılabilirler gibi bilimsel bir probleme dikkatleri çekmekte yardımcı olurlar (Halis, 2002, s. 64).

Öğretmenler bazı konulara ilişkin hazır levhaları kullanabileceği gibi, kendisinde sınıfına en uygun levhaları kolaylıkla hazırlayabilmelidir. Levhayı kendisi hazırlayacak öğretmenin bazı kolay resim ve çizim becerilerine sahip olması levha hazırlama sürecinde büyük önem taşımaktadır (Uşun, 2006, s. 144). Levhaların hazırlanmasında, değişik ve birbirine zıt renkler kullanılmalı, hazırlanan levhalar öğrencilerin görebilecekleri büyüklükte ve taşınabilir hafiflikte olmalıdır. Levhaların işlenen konuyla ilgili, güncel bilgileri içeren, ekonomik olan gereçlerden yapılması önemlidir (Sözer, 1998, s. 129).

2.5.6. Minyatür

Kitaplardaki konuları açıklamak, anlatıma yardımcı olmak amacıyla yapılan resimsel kanıt olarak nitelendirebileceğimiz tarihsel olay, kişi veya yer tasvirlerinin Türk tarihi ve kültüründeki en önemli örnekleri minyatürlerdir (Şimşek, 2003, s. 149). Minyatür, çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatıdır (TDK, 1988, s. 1029). Ortaçağ Avrupa'sında el yazması kitapların bölüm başlarındaki ilk harfler "minium" denilen maden kırmızısı ile boyanıp süslenmiştir. Daha sonradan kitapları süslemek için yapılan resimlere de bu ad verilmiştir (MEB, 2005, s. 575).

Minyatürde resmetme sanatının birçok fenni kaideleri ihmal edilmiştir; perspektif, anatomi, ışık-gölge gibi kaidelerden vazgeçilmiştir. Fakat bunların yerine incelik, renklerin ahengi, mevzunun sarırlığı, boyaların dayanıklılığı ve parlaklığı gibi güzel şeyler konulmuştur (Bageri'den aktaran MEB, 2005, s. 575). Minyatürler, üzerlerinde bütün ayrıntılar gösterildiği için yapıldıkları dönemin yaşantısını yansıtır. Giysiler, yapılar, ağaçlar, çiçekler, hayvanlar, kullanılan araç ve gereçler asıllarına uygun olarak renklendirilir (Teber, 2010, s. 30). Resimde gösterilen önemli kişiler yanındakilerden daha büyük çizilerek, daha süslü giyisiler içinde gösterilerek vurgulanırlar (Demir, 2008, s. 15).

Süsleyiciliği yanında kuvvetli bir anlatım gücüne ve kendine has bir estetik yapıya sahip olarak asırlar boyu değişik ve çok çeşitli üsluplar altında daima gelişimini sürdüren, kendine has kuralları olan minyatür sanatı, her şeyden önce öz kültürümüzün bir parçasıdır (Demir, 2008, s. 12). Türk dünyasında minyatüre nakış, bu işi yapan kişiye de nakkaş denilmiştir (MEB, 2005, s. 575). Minyatürler, Türk tarihinin türlü yanlarını aydınlattıkları gibi kılık, kıyafet, eğlence, düğün, av, savaşlar, resmî kabuller hakkında esaslı bilgi vermektedirler (Ata, 2002, s. 139).

Minyatür sanatını zirveye taşıyan Osmanlı Devleti'nde minyatürcülük önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Büyük bir konu zenginliği bulunan Osmanlı minyatürcülüğünde portre resmi, tarihi konular ve saray hayatına ait sahneler yanında muharebe ve muhasara sahneleri, şehir ve kale manzaraları ele alınarak karakteristik eserler meydana getirilmiştir (MEB, 2005, s. 576). Ayrıca kendine özgü bir kimlik geliştiren Osmanlı minyatürcülüğü, bu sanatın billurlaşmış örneği ve kaynağı sayılan İran kitap sanatındaki Şehname, Hamse gibi kalıplaşmış edebiyat türünden başka, bilimsel eserler, seyahatnameler, ansiklopediler, biyografiler ve kronikler gibi yeni alanlara, hatta dini konulara da yönelmiş bu yönüyle yeni bir gözlemcilik gücü ile toplumun yaşayışını yansıtan belgeler değerini de kazanmıştır (Demir, 2008, s. 47). Bu sebeple tarihsel değeri yadsınamaz olan minyatürlerin 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki tarih konularının öğretilmesinde kullanılması gerekmektedir.

2.5.7. Gravür

Ağaç, metal veya taş bir yüzeye ayrı katlar halinde değişik renkli boyalar sürüldükten sonra üstteki katları yer yer kazıyarak alttaki renklerden yararlanma tekniği ile oluşturulan kazıma resime gravür denir (TDK, 1988, s. 576). Gravürler, genel olarak tahta üzerine kabartma, metal üzerine çukur olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Ata, 2002, s. 143). Gravür

yapımında ise üç teknikten söz edilmektedir. Bunlar, tahta oyma tekniği, bakır kazıma tekniği ve elik kazıma tekniğidir. Bunların yanı sıra taş üzerine işlenen gravürlerde vardır (Ata, 2002, s. 142).

Gravürler, fotoğrafın icadından önce kitapta sözü edilen kişi, manzara ve olayları tasvir için yapılıyor ve çoğaltılıyordu (Ata, 2002, s. 142). 17. yüzyıldan 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı Devleti ile ilgili pek çok gravür yapılmış bu gravürler yer aldıkları kitapların metinlerini desteklemiş ve belge niteliği kazanmıştır (MEB, 2005, s. 576). Özellikle İstanbul'a gelen yabancı seyyahların 16., 17. ve 18. yüzyılların İstanbul'unu gösteren bir hayli gravürü bulunmaktadır (Ata, 2002, s. 143). İstanbul'un camileri, sokakları, eşmeleri, anıtları, yeniçerilerin giysileri, ve saray yaşantısına ilişkin çizilmiş bu gravürler Osmanlı Devleti'nin batıdaki tanıtımı açısından büyük önem arz etmişlerdir (MEB, 2005, s. 576). Ayrıca önemli bir olay cereyan ettiğinde güncelliğini kaybetmeden olayın gravürleri hazırlanıyordu. Genellikle, ressam olay yerinde olmadığından gelen haberlere göre gravürü çiziyordu (Ata, 2002, s. 142). Bu tür gravürler olayı göstermesi ve akıllarda bir imaj oluşturması bakımından önem taşır.

Derste kullanılacak tarihsel belge niteliği taşıyan bir gravürün yorumlanmasında ve sonucunda çıkarımlarda bulunulmasında en işlevsel yol gravüre sistematik sorular yöneltmektir (MEB, 2005, s. 576). Bu sayede tarihsel bir kaynak olan gravürle çalışan öğrenciler tarihsel kanıtı değerlendirme, tarihsel düşünme, eleştirel düşünme, tarihsel empati ve sorgulama becerilerini de kazanmış olur (Güngör Akıncı ve Dilek, 2012, s. 7).

2.5.8. Grafik

Grafikler sayısal verileri görselleştirerek veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Grafiklerin etkililiği amaca uygun seçimine ve tasarım kalitesine bağlıdır (Halis, 2002, s. 71). Herhangi bir bilgiyi grafik formuna dönüştürmeden önce, buna gerek olup olmadığına karar verilmelidir. Açık ve anlaşılır bilgilerin grafikleştirilmesine gerek yoktur (Yalın, 2008, s. 156). Grafikler,

- İlgi eker.
- Konuyu somutlaştırır.
- Bellekte iz bırakır.
- Sayısal durumların karşılaştırılmasını sağlar.
- Yorumlama, genelleme olanağı sağlar (Nas, 2006, s. 241).

Grafiğin aşağıdaki şekilde sıralanabilecek çeşitleri vardır:

- Çizgi grafiği
- Sütun ve çubuk grafiği
- Pasta (daire) grafiği
- Resim grafiği
- Alan grafiği (Halis, 2002, s. 71-72).

Hangi tür grafiğin kullanılacağı, temsil edilecek sayısal verinin türüne bağlıdır. Pasta (dilim) ve halka grafikleri verinin “miktarını”; çizgi ve alan grafikleri verideki “eğilimler” ve “dalgalanmaları” göstermek için; sütun, çubuk ve resimli grafikler ise verileri “karşılaştırmak” için kullanılır (Yalın, 2008, s. 156). Sayısal verileri görselleştirerek verilerin karşılaştırılmasını ve veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasını kolaylaştırmak için kullanılan grafiklerin etkili kullanım ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Hedef iki içerik arasında karşılaştırma yapmak ise, ayırım yapmak için burada renkler kullanılmalıdır. Bir grafikte üçten fazla veri bulunduğunda, anlaşılması zorlaşmaktadır. Bu durumda veriler bölünmeli ve birkaç grafikte sunulmalıdır.
2. Grafik kullanırken göz önünde bulundurulacak temel nokta; sunulmak istenen verilerin karmaşıklığı ve izleyicilerin grafik yorumlama becerileridir.
3. Grafiklerin etkililiği amaca uygun seçimine ve tasarım kalitesine bağlıdır.
4. Grafiklerde kullanılan başlıklar ve etiketler, mesajınızı iletmenize yardımcı olmalıdır. Grafiklerin kullanımında temel amaç, mesajı izleyenlere en hızlı şekilde iletmeğidir. Bu nedenle, kısa başlıklar kullanılmalıdır. Fakat başlıklarda izleyenlerin anlamasını zorlaştıracak ya da anlamayacakları kısaltmalar kullanmaktan kaçınılmalıdır.
5. Grafikle ilgili bütün etiketler doğrudan grafik öğeleri üzerine konmalıdır. Böylece izleyenlerin grafiği bir ölçek ya da anahtar araştırmaksızın anlamalarına yardımcı olunabilir. Ancak, bu her durumda mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda ölçek, mümkün olduğunca öğelere yakın tutulmalıdır (Uşun, 2006, s. 152).

Grafiğin açıklayıcı ve dikkat çekici olması için dikkat edilmesi gereken ilkeler şunlardır:

1. Grafikler öğrencinin okuma düzeyine ve yaşına uygun olmalıdır. Grafikteki görsel semboller açık olmalı öğrenciler tarafından kolayca algılanmalıdır.

2. Grafikler mümkün olduğunca basit olmalıdır. Gereksiz ve karıştırıcı detaylı bilgilerden kaçınılmalıdır.
3. Karmaşık grafiklerde, önemli yerlerin vurgulanması gerekir. Bu amaçla, zıt renkler, büyük ya da koyu yazılardan yararlanılabilir. Bu durumlarda geri planda kalması istenilen öğeler dikkat çekici olmamalıdır.
4. Grafiklerde görsel unsurların örgütleniş biçimi algılanmasını etkiler. Grafiğin algılanmasını kolaylaştırmak için, birbiriyle ilişkili öğeler birbirine yakın sunulmalı ve kullanılan uyarıcılar öğrencinin ön bilgilerine, kültürel özelliklerine uygun olmalıdır (Uşun, 2006, s. 153).

Grafiklerle verileri yorumlamak tablolara göre daha çabuk ve daha kolay olmaktadır. Grafikler ayrıca tablolara göre görsel olarak daha ilginç ve dikkat çekicidirler (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2005, s. 80). Grafiklerden istenilen faydanın sağlanması için grafiklerle ilgili çalışmaların yıl boyunca sürdürülmesine, yazılı kaynaklardaki grafiklerin incelenip yorumlanmasına dahası, öğrencilerin çevrede yaptıkları incelemelerden elde ettikleri verileri grafiklerle göstermesine önem verilmelidir (Nas, 2006, s. 241). Öğretmenlerin bu faktörleri göz önünde bulundurarak derslerinde grafik kullanmaya özen göstermesi gerekmektedir.

2.5.9. Harita

Harita; yeryüzünün bir kısmının veya tamamının belli ölçek ve yöntemlerle küçültülmüş modelinin kuşbakışı olarak bir düzlem üzerine çizilmesidir. Görsel sembollere ve çizimlere dayanan haritalar, özellikle yer bildiriminde en etkili araçlardır. Bu anlamda eğitim-öğretimde sıkça kullanılması gerekli araçlar arasında yer almaktadır (Akbaba, 2009, s. 112). Harita kullanılmadan gerçekleştirilen öğretim süreci öğrencilerin konuları anlamakta zorlanmalarına sebep olmakta ve öğrencileri yüzeysel, ezbere dönük bir öğrenme sürecine itmektedir. Haritaların eğitimde yaygın olarak kullanılmasıyla öğrencilerin,

- Mekânsal düşünme yeteneği gelişir.
- Yön kavramı gelişir.
- Coğrafi olayları çevre ile ilişkilendirir.
- Olayların sebep ve sonuçları arasında bağlantı kurabilir.
- Coğrafya ve tarih konularının öğrenilmesi ve akılda kalıcılığı kolaylaşır.
- Muhakeme yeteneği gelişir.
- Görsel iletişim yeteneği gelişir.

- Fotografik hafıza gelişir.
- Veri elde etme, işleme, bilgiyi görselleştirme ve sunma mantığı gelişir.
- Grafik tasarım ve grafik anlama yeteneği gelişir.
- Sistemli düşünme mantığı gelişir.
- Boyutlu analiz yeteneği gelişir.
- 2 boyutlu düzlemden 3 boyutlu algılama yeteneği gelişir.
- Haritayı kullanarak sosyalleşir (Duman, 2011, s. 36-37).

Haritalar, bilginin içeriğini tanımlamada önemli rol oynarlar. Bir haritadaki şekiller, renkler, işaretler, haritanın ilgili olduğu bilgi çeşidine göre değişir. Bunun için öğrenciler; çeşitli ölçülere göre yapılmış ve çeşitli bilgilere göre düzenlenmiş değişik haritalar üzerinde çalıştırılmalıdır (Ünal, 2008, s. 14). Görsel materyaller içinde yer alan haritaları sadece bilgi aracı olmaktan çok çeşitli tekniklerle kullandığımız zaman daha fazla fayda elde ederiz. Bu teknikler;

- Dilsiz haritalar üzerinde öğrenci çalışmalarını yaptırmak
- Gerektiği ve uygun harita bulunmadığı zaman tahtaya ilgili haritayı çizmek
- Öğrencilere belli konularla ilgili kopya haritaların çizimini ödev olarak vermek
- Haritayı belli çizim ve işaretlemeleri ile birden fazla asetata çizmek, asetatların üst üste gelmesiyle, tarih haritasının tamamının oluşmasını sağlamak
- Belli olayları ya da belli noktaları açıklayan haritaların çizimini öğrencilere ödev olarak vermek
- Karışık bir haritadan belli konuya ait bilgileri, öğrencinin kendi eliyle yaptığı haritaya naklettirmek
- Haritadaki işaretleri, kelimelerle ifade ettirmek
- İncelenen haritanın birçok yönünü anlatan kompozisyonlar yazdırmak, şeklinde sıralanabilir (Şimşek, 2003, s. 154).

Sosyal bilgiler derslerinde sıkça kullanılan haritaları seçerken dikkat edilecek noktalar aşağıdaki gibidir:

- Harita üzerindeki bilgiler sade ve konuyla ilgili olmalıdır.
- Haritanın başlığı ve cinsi, üzerindeki bilgilere uygun olmalıdır.
- Haritadaki bilgilerin açıklanış yolları, haritayı kullanacak olanların düzeyine uygun olmalıdır.

- Harita üzerindeki renkler açık, temiz, belirli ve duru olmalıdır.
- Bilgiler için kullanılacak semboller iyi anlaşılır olmalıdır.
- Harita üzerindeki yazılar karışık olmamalı ve kolayca okunabilmelidir (Meydan, 2001, s. 53).

Yeteri kadar harita olmayan okullarda öğrenci ya da öğretmenler haritaları kendileri tasarlayabilir. Sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak haritalar çizilirken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Harita ünitenin hedefini gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.
- Sade olmalı, önemli noktalar işlenmelidir.
- Dilsiz haritalar da yapılarak ünite işlenirken elde edilen bilgiler bu harita üzerinde gösterilmelidir (Nas, 2006, s. 261).

Sosyal bilgiler derslerinde harita kullanımında hedeflenen kazanıma ulaşmak için; harita becerileri kazandırılırken öğrencilerin gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulmalı, kullanım amacını karşılayamayan güncelliğini yitirmiş haritaların yerini içerik, kalite ve ölçek olarak istenilen düzeyde haritaların alması sağlanmalıdır.

2.5.10. Fotoğraf

Görsel algılamının, diğer duyu organlarına göre daha güçlü bir etkiye sahip oluşu günümüzde kitle iletişim araçlarının yanı sıra hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da fotoğraf kullanımını gerekli kılmıştır. Görsel imgelerin etkili ve güvenilir temsilcisi olan fotoğraf, hazır bulunmayan bir nesnenin değil, fotoğraf makinesi objektifi önünde kısa süreliğine hazır bulunan bir nesnenin görsel kanıtıdır (Akbaba, 2009, s. 104).

Her fotoğraf çekildiği dönemin tarihini içinde barındırmaktadır. Yazılı kaynaklarda olmayan pek çok bilgi fotoğraflardan çıkarılabilir (Ata, 2002, s. 143). Bir fotoğrafı incelerken onun gerçeği ne denli yansıttığı, düz ve yan anlamları, tarihsel ve kültürel dağarcıktaki yeri, herhangi bir düşünceyi simgeleyip simgelemediği gibi etmenlere dikkat etmek gerekir (Akbaba, 2009, s. 107).

2.5.11. Resim

Resimler öğretmenlerin istediklerinde ulaşabilecekleri en ucuz ders materyalleri içerisinde yer almaktadır. Resimler, her türlü canlı ve cansız varlıklar ya da yerleşim yerleri hakkında görsel olarak bilgi verir. Bu nedenle resimler eğitim-öğretim ortamlarında en çok kullanılan görsel klasik eğitim teknolojisidir (İşman, 2008, s. 271).

Resimler geçmişten günümüze kalan, başka yolla elde edilmesi mümkün olmayan pek çok tarihsel bilgiyi bünyesinde barındırmaktadır. Geçmiş bilimsel bir bakış açısıyla açıklamaya çalışırken yararlanılan önemli kaynakların başında gelmektedir (Akbaba, 2009, s. 101). Öğrenciler, yaşadıkları dönemden çok uzak zaman dilimleriyle ilgili konular hakkında, genelde sözlü anlatıma dayalı olarak soyut bir biçimde bilgilendirilmektedirler. Bu tarz öğretim şekli ilk ve ortaöğretim çağındaki bazı öğrencilerin ilgilerini ve meraklarını istenilen düzeyde uyandıramamanın yanında alana karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Demircioğlu, 2010, s. 156). Bu bağlamda derslerin somut ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla öğretilmesinde resim kullanımı amaca ulaşmada kolaylık sağlamaktadır.

Resimler kullanılış amaçlarına göre çeşitli büyüklükte hazırlanabilir ve çeşitli kaynaklardan sağlanabilir. Hazır olarak sağlanabileceklerin yanında, öğretmen ve öğrenciler tarafından yapılan resimlerden de yararlanılabilir (Sarıtaş, 2009, s. 72). Resimlere dayalı öğretim etkinliklerinde, farklı görselleri kullanmak mümkündür. Kullanılabilecek resimlerin bir kısmı aşağıdaki gibidir:

- Tarihi değeri olan resimler
- Öğretmenin hazırladığı resimler
- Ders kitaplarındaki resimler
- Duvar resimleri
- Film şeritleri ve slaytlar
- Öğrencilerin yaptığı resimler
- Çalışma kartları şeklinde oluşturulabilecek resimler (Demircioğlu, 2010, s. 160).

Resimler, her yaş ve öğrenci düzeyi için rahatlıkla kullanılabilir özelliğe sahiptir. Bilimsel olarak ortaya konan tarihi bilgileri öğrencilerine öğretmekle yükümlü olan öğretmenlerin kullanabileceği önemli unsurlar arasındadır (Demircioğlu, 2010, s. 157). Özellikle somutlaştırılmasında güçlük çekilen konularda resim kullanımı öğrencilerin verilmek isteneni kolaylıkla öğrenmesini sağlayacaktır. Öğretmenler resimlerden genellikle üç şekilde yararlanmaktadır:

1. Resimleri öğrencilere okutmak
2. Resimlerden hareket ederek bilgi vermek
3. Resimlerle konuyu zenginleştirmek (Küçükahmet, 2006, s. 126).

Resimler, kavram ve olguların öğrenilmesi sırasında sözel sembollerle ifade edilen bilgilerin zihinde canlanmasına yardımcı olur. Çağımızda, tarih ve sosyal bilimler öğretimine yüklenen en önemli görevlerden biri de bilgi aktarımı yanında derste yapılan etkinlikler aracılığıyla, öğrencilere bilimsel düşünebilme beceri ve niteliğinin kazandırılmasıdır. Resimlere dayalı öğretim yaklaşımı yoluyla öğrencilerde meydana getirilebilecek davranış değişikliklerinin bir kısmı aşağıdaki gibidir:

- Farklılıkları görebilme
- Tümdengelim metoduyla düşünebilme
- Görseldeki ön yargıları görebilme
- Resimleri okuyabilme
- Gözlem yapabilme ve sonuç çıkarabilme
- Konuyla ilgili nesnenin yapısını anlayabilme (Akbaba, 2009, s. 104).

Öğretim amacıyla resim kullanılacağı zaman resimler ya herhangi bir kaynaktan hazır olarak elde edilir ya da yeniden üretilir. Kuşkusuz yeniden resim üretmek hem zaman hem de özel beceri gerektirir. Bu beceriye sahip öğretmenler için bu durum sorun olmazken bu beceriden yoksun öğretmenler için büyük sıkıntı oluşturabilir. Böyle durumlarda öğretmenler genellikle başka kaynaklardan faydalanma yoluna gitmektedir. Derslerde kullanılacak resimlerin seçilmesinde kullanılan bazı ölçütler vardır:

- Resim gerçekleştirilmek istenen amaca uygun olarak yalnız bir konuyu belirtmelidir.
- Kullanılacak resimlerde sadelik ve yalnız bir konuyu anlatma yanında, sanatın ve tekniğin izlerinin bulunması etkiyi artırır.
- Resimlerin gerçeği ifade etmesi şarttır. Gerçek dışı resimler konuyu amacından uzaklaştırabileceği için şaşırtıcı etki yapabilir.
- Resimlerden beklenen özellik genellikle hayal gücünü kuvvetlendirmektir. Bu olayların zihinde canlandırma yeteneğini geliştirir.
- Kullanılan resim, faaliyete katılanların yaşına ve eğitim seviyelerine uygun olmalıdır. Çünkü resim sembolik ilişkiler kurmak için araçtır (Sarıttaş, 2009, s. 73).

Derslerde kullanılacak resimlerin seçilmesindeki ölçütlere dikkat ettikten sonra belirlenen resimleri kullanmaya başlamadan önce öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Derste kullanılacak olan resim veya resimlerin, öğretilecek konuyla bağlantısı açıkça ortaya konmalıdır.
- Derste kullanılacak olan resim veya resimlerin, konunun hedef ve davranışlarını hangi düzeyde gerçekleştirebileceği açıkça belirtilmelidir.
- Resimler, sadece alt düzey düşünme becerilerini değil, üst düzey düşünme becerilerini de geliştirecek şekilde kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin, gösterimi yapılan görseli anlayabilecek ve yorumlayabilecek bilgi ve beceriye sahip olup olmadığı tespit edilmelidir.
- Öğrenciler, görselleri okuyup anlamlandırabilecek bilgi ve beceriye sahip değilse, giriş davranışı kazandırmak için ne tür etkinlikler yapılacağına karar vermelidir.
- Kullanılan resim veya resimlerin ışığında hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanabileceği tespit edilmelidir.
- Resimlere dayalı, öğretim etkinliği neticesinde meydana gelen davranış değişikliklerini ölçmek amacıyla, ne tür ölçme ve değerlendirme etkinliklerini yapabileceğine karar vermelidir (Demircioğlu, 2010, s. 159).

Resimler öğretim etkinliklerinde dikkatli kullanılması gereken unsurlardır. Geçmişten günümüze kalan görsel materyaller, insanları yanıltmak ve belirli bir mesajı vermek için yapılmış olabilir. Derslerde resimleri kullanmaya başlamadan evvel, materyalin kim tarafından ve hangi amaç için yapıldığı, görselde ön yargının bulunup bulunmadığı ve verdiği bilgilerin doğru olup olmadığına dikkat edilmelidir (Demircioğlu, 2010, s. 158). Resimlere dayalı öğretimde dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Derslerde kullanılacak resim ve diğer görsel malzemelerin seçimi, işlenecek ünite ve dersin hedefleri doğrultusunda yapılmalıdır.
- Öğretmen işleyeceği konu bağlamında görseli seçmeli ve dersin işlenişinde resim veya resimlerin hangi safhalarda nasıl kullanılacağına karar vermelidir.
- Görseldeki insanların giyim, mimik ve beden dillerinin neler söylediği, bu ipuçlarının resimdeki insanların statü, hayat tarzları ve sosyo-ekonomik yapıları hakkında ne ifade ettiği ortaya konmalıdır.
- Resimlere dayalı öğretim etkinliklerinde öğrencilerden, vardıkları sonuçlara nasıl ulaştıklarını sebepleriyle beraber ortaya koymaları istenmelidir.

- Resim kullanmaya başlamadan önce öğretmenlerin öğrencilerine resimlerin nasıl yorumlanması ve okunması gerektiğini öğretmeleri gerekir. Bu çerçevede öğrencilerden, resme ilk bakışta materyalin kaç bölümden oluştuğunu, ana tema ve kavramların neler olduğunu, resimde öne çıkan insan ve nesnelerin görselde nasıl rol oynadıklarını genel anlamda belirtmeleri istenmelidir.
- Aynı konuyla ilgili farklı resimlerin zaman dilimlerini gösteren resimlerin mukayesesi aracılığıyla, görseller arasındaki farkların neler olduğu, bunların nasıl sıralanabileceği ve tarihsel süreç içinde değişimin nasıl meydana geldiği ortaya konmalıdır (Demircioğlu, 2010, s. 159-160).

2.5.11.1. Okul Duvar Resimleri

Resimlerden eğitim-öğretim ortamında yararlanmanın değişik yolları vardır. Bunlardan biri de okul duvar resimleridir. Genelde bütün duvarları ya da bir kısmını kaplayan, bir konuyu veya temayı işleyen çalışmalardır (Sarıtaş, 2009, s. 73). Gün boyu eğitsel etkinliklerin meydana geldiği okulların duvarlarında yer alan farklı disiplinlerle ilgili resimler istenildiğinde öğrencilerin kullanımına sunulabilecek bir materyal halini almaktadır. Okul duvarlarındaki bu öğeler Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1990/44 nolu genelgesine dayanarak asılmaktadır.

15.9.1982 gün ve 1982/128 sayılı genelgede tarihi öğelerin ve Türk büyüklerinin sergilenme amacı olarak “çocuklarımıza, milli tarihimiz ve kültürümüz içinde milletimize ve insanlığa hizmet etmiş pek çok Türk büyüğünün bulunduğu, şerefli bir geçmişimiz olduğu, insanlık tarihi ve medeniyeti içinde çok önemli katkılarımız ve eserlerimiz bulunduğu gösterilerek; onlarda milli benliğimize ve geçmişimize karşı ilgi uyandırmak ve sevgiyi geliştirmek suretiyle geleceğe daha iyi hazırlanmaları; kendilerini, ailelerini ve milletini yüceltmeleri sorumluluğu geliştirmeleri” gösterilmiştir.

Bu amaçla, Türk büyüklerine ait portre ve resimler, milletimize ve insanlığa hizmet etmiş Atilla, Alparslan, Osman Gazi, Fatih, Kanuni gibi tarihi büyükler; İbn-i Sina, Farabi, Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaşî Veli gibi düşünürler; Arşimet, Edison gibi insanlığa hizmet etmiş ilim adamları ve diğer estetik değeri olan tabloların asılması tavsiye edilmiştir (Bal ve Yiğittir, 2012, s. 1001). Önemli olan yapılacak planlamalarla bunların derste işlenenlerle bağlantısını sağlam ve akılda kalıcı şekilde kurmaktır. Görsel materyaller sadece bir görüntü olarak kullanılırsa ve okul duvarlarında kalırsa öğrencilerde istenilen etki oluşturulamaz ve kalıcı öğrenme sağlanamaz. Kalıcı öğrenmenin sağlanması, zorunlu

olarak öğrencinin yararına en uygun, zorunlu ve birbiriyle ilişkili materyallerin, konuların seçimi ve organizasyonunun bir araya getirilmesini gerektirmektedir (Alkan, 1997, s. 136).

Eğitim öğretim faaliyetleri sırasında çok farklı resimler kullanılabilir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan resimler;

- Bilgi verme amaçlı resimler
- Bir hikayeyi tasvir eden resimler
- Açık uçlu resimler
- Anlamlı resimler
- Politik karikatürler olarak sınıflandırılabilir (Yazıcı, 2006, s. 657).

Okul duvar resimlerinin kullanım amaçları arasında Türk büyüklerini ve tarihini öğrencilere kazandırmak olmasının yanı sıra onlarda sağlam bir kimlik oluşturmak ve olumlu bir karakter kazanmalarına katkıda bulunmak sayılabilir. Okul duvarlarında yer alan görseller aynı zamanda karakter eğitiminde de etkili olmaktadır. Özellikle öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerle özdeşleşmiş kişilerin görselleri kantin, spor salonu, sınıf vb. okul ortamındaki farklı yerlere asılabilir (Bal ve Yiğittir, 2012, s. 1003).

2.6. İlgili Araştırmalar

Doğan (1998), “İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıflardaki Sosyal Bilgiler Dersi İçin Gerekli Görsel ve İşitsel Materyal Üzerine Bir Araştırma” başlıklı araştırmasında, ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin yaklaşık %50’sinin Sosyal Bilgiler dersinde araç-gereç kullanmadığını saptamıştır. Araştırmacı, görsel ve işitsel materyallerin kullanıldığı sınıflarda derslerin daha zevkli bir şekilde işlendiğini ve öğrencilerin konuyu daha iyi kavradıklarını belirtmiştir. Araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretiminde görsel ve işitsel materyallerin hangileri oldukları, neden gerekli oldukları, nasıl elde edildikleri, nasıl kullanıldıkları, materyal seçimindeki ölçütlerin iyi bilinmesi durumunda eğitim ve öğretimde kalitenin artacağı ve daha başarılı öğrencilerin yetişeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Meydan (2001), “İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretimi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuvar ve Görsel-İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişimine Etkisinin Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında ön test-son test kontrol gruplu deneysel deseni kullanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda dersler, görsel-

işitsel araç ve gereçler kullanılarak işlendiğinde, derslerin geleneksel yöntemlere göre çok daha verimli geçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaba (2003), “Tarih Öğretiminde Fotoğraf Kullanımı” başlıklı araştırmasında, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredat programında yer alan “Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp Hareketleri, Yeni Tarih Anlayışı, Türk Dilinin Zenginliği ve Toplumsal Hayatın Düzenlenmesi” konularını deney grubunda öğretim materyali olarak fotoğraf kullanarak, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemi ile anlatmıştır. Araştırmanın verileri, ön test-son test tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular, SPSS bilgisayar programından yararlanılarak bağımsız t-testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda tarih öğretiminde fotoğraf kullanılarak yapılan öğretim yöntemiyle öğrenim gören öğrencilerin, “Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp Hareketleri, Yeni Tarih Anlayışı, Türk Dilinin Zenginliği ve Toplumsal Hayatın Düzenlenmesi” konularını öğrenmede geleneksel öğretim yöntemiyle öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Güngör Akıncı (2011), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temsili Resim Kullanımıyla Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi” isimli doktora çalışmasında; 7. sınıfta okuyan 39 öğrenci ile 7. sınıf sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesindeki konuların işlenişinde; temsili resimlerin, tarihsel düşünme becerilerini geliştirmede nasıl kullanılabileceğine yönelik uygulama çalışması yapmıştır. Öğrenciler; temsili resimler üzerinde düşünerek, yorum yaparak, tartışmalarda bulunarak ve düşüncelerini yazarak konuyla ilgili çalışmalara aktif olarak katılmışlardır. 6 hafta süren uygulama çalışması sonucunda temsili resimlerin derse katılmasının öğrencilerin bilgiyi yapılandırmalarını sağlamasının yanı sıra; öğrencilerin temsili resim yapan bazı sanatçıları ve eserlerini tanıyarak “Türk ve dünya sanatına ilişkin bilgi ve tecrübelerini” artırmalarını da sağladığını tespit etmiştir. Temsili resim kullanımının öğrencilerin kronolojik düşünme, kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerilerini geliştirdiğini gözlemlemiştir. Ayrıca öğrencilerle yaptığı görüşmeler neticesinde sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımının; öğrenme, beceri geliştirme ve motivasyon adına etkili olduğu; öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bal ve Yiğittir (2012), “Okul Duvarlarındaki Görsellerin Tarih Öğretimi Açısından İncelenmesi” konulu araştırmasında, 25 okul duvarında bulunan görsel materyalleri incelemiş ve altı grup ortaöğretim öğrencisi ile odak grup görüşmesi yapmıştır. Sonuçta okullarda 19 farklı görsel öğenin olduğunu, bunların çoğunlukla Osmanlı tarihini konu alan portre resimler olduğunu tespit etmiştir. Öğrenciler söz konusu resimlerin önemli olduğunu ancak yeterince dikkat çekici ve faydalı olmadıklarını ayrıca dikkat çekici, belirli bir olayı canlandıran, gerçekçi ve sanatsal resimlerin asılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşmışlardır:

- MEB’in 1990/44 nolu genelgesinde yer almasına karşın okul duvarlarında genel dünya tarihi konusunda görsel öğeler bulunmamasını, küreselleşen dünya gerçeği dikkate alındığında bir eksiklik olarak tespit etmişlerdir.
- MEB’in 1990/44 nolu genelgesinde asılması istenen görsellerin içerdiği konuların, asılan görsellerin konularıyla arasında paralellik olmadığını belirtmişlerdir.
- Genel olarak yerel tarihle ilgili görsellerin sayısının yetersiz olduğunu belirtmişleridir.
- Öğrencilerin odak görüşmelerde verdikleri önerilerde kabartmaların yapılmasını, koridor boyunca olayın canlandırmasının istenmesi taleplerinin dikkate alınmasını belirtmişlerdir.
- Tarih öğretimine yönelik olarak, okul duvarlarına düz resimler, çizgi resimler, şimşek kartlar, duvar resimleri, levhalar, afişler, panolara karikatürler ve gazete kupürlerinin asılmasını belirtmişlerdir.
- Okul duvarlarına gerçekçi özelliğe sahip, öğrencilerin tarihi olduğu haliyle algılamalarını sağlayacak, tarihsel kanıt niteliği taşıyan resimlerin asılmasını belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin çözümü ve yorumlanması üzerinde durulacaktır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Okullarda bulunan duvar resimlerinin sosyal bilgiler öğretimine katkısını saptamayı amaçlayan bu araştırma betimsel bir çalışma olup tarama (survey) modelindedir.

Betimsel çalışmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Betimsel çalışmalar olanı olduğu gibi saptamaya/tanımlamaya çalışan, farklılık ya da ilişki bulmaya çalışmayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011, s. 21; Erkuş, 2009, s. 84).

Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların ya da (bazen) fiziksel ortamların (okul gibi) özelliklerini (yetenek, tercihler, davranışlar vb) özetler (Büyüköztürk vd. 2011, s. 21). Tarama (survey) yöntemi bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara denir. Tarama araştırmasının önemli bir avantajı oldukça çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır (Büyüköztürk vd. 2011, s. 16-17).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmaya katılan öğrenciler, 2013-2014 öğretim yılında, Isparta ili Eğirdir ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri

olarak belirlenmiştir. Çalışmanın evrenini, Isparta ili Eğirdir ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 13 ortaokulda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme ise, Isparta ili, Eğirdir ilçesinde bulunan Muazzez ve Yaşar Şapçı Ortaokulu, İrfan Kaynak Ortaokulu ve Gökçehüyük Ortaokulu ve bu ortaokullarda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 6. sınıflardan 73 (32 kız - 41 erkek) öğrenci, 7. sınıflardan 88 (43 kız - 45 erkek) öğrenci ve 8. sınıflardan 114 (59 kız - 55 erkek) öğrenci olmak üzere 275 öğrenci katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli verilerin güvenilir bir şekilde toplanması amacıyla önce alanla ilgili kaynakların taraması yapılmış, literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında öğrencilere uygulanmak üzere görüşme formu yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır (Patton'dan aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 122). Görüşme formu yönteminde görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 122).

Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda, öğrencilerin okul duvarlarındaki görsel materyallerle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik beş adet açık uçlu soru yer almıştır. Öğrencilerden görüşme formuna ad ve soyadlarını yazmadan konu ile ilgili düşüncelerini ilgili soruların altında bırakılan boşluklara içtenlikle yazmaları istenmiştir.

3.3.1. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması ön uygulama aşaması ve asıl uygulama aşaması olmak üzere 2 aşama halinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın asıl uygulamasına başlamadan önce, yarı yapılandırılmış görüşme formunun sağlıklı çalışıp çalışmadığını ve öğrencilerin görüşme formunu ne kadar sürede cevaplandırdıklarını tespit etmek amacıyla Muazzez ve Yaşar Şapçı Ortaokulu 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerine (30 öğrenci) ön uygulama yapılmıştır.

Ön uygulama sonrasında; öğrenciler yarı yapılandırılmış görüşme formunun 1. sorusunda geçen “görsel materyal” kavramının ne olduğunu anlayamamıştır. Asıl uygulamada görsel materyal (resim, fotoğraf, harita, afiş, poster, afiş vb.) kavramları görüşme formuna

eklenerek yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilerin çalışmayı tamamlama süreleri 1 ders saati olarak saptanmıştır. Bu sürenin tespiti asıl uygulamada kolaylık sağlamıştır.

Çalışmanın asıl uygulama aşamasında, araştırmanın amacı kısaca öğrencilere anlatılmış ve verecekleri cevaplarda samimi olmalarının araştırmanın amacına ulaşmasında önemli bir faktör olduğu izah edilmiştir. Öğrencilere dağıtılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan yönerge okunarak araştırma konusu hakkında bilgilenmeleri sağlanmıştır. Öğrenciler bir ders saati içerisinde çalışmayı tamamlamışlardır. Çalışma sonucunda formlar sınıf düzeylerine göre gruplanmış ve çalışmanın asıl uygulama aşaması son bulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan araştırmada ele alınan alt problemlerin çözümlenebilmesi amacıyla, elde edilen verilerin analizinde ve sunumunda betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224).

Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224).

Araştırmada öğrencilerin, okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimine katkısına yönelik sorulara verdikleri cevaplar betimsel analize tabi tutularak incelenmiş, önemli kavram ve yargılar ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan kavramlar betimsel bir biçimde sunulmuş, öğrenci görüşleri birebir alıntılarla yansıtılmıştır. Alıntıların aktarılmasında öğrencilere verilmiş olan kod numaraları kullanılarak Ö1 (öğrenci 1), Ö8 (öğrenci 8) şeklinde gösterilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Yapılan analiz sonucunda, “Okulunuzun duvarlarında yer alan görsel materyaller (resim, fotoğraf, harita, afiş, poster vb.) hangileridir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin, okul duvarlarında yer alan; atık pil, atık yağ toplama, okul sütü projesi ve yarışmalar ile ilgili afişlere; Çanakkale Cephesi’nde yaşanan savaşların anlatıldığı panolara; Türk büyüklerine ait portrelere ve haritalara dikkat ettikleri belirlenmiştir.

Okul duvarlarında sergilenen performans ödevlerinin; kulüplere ait çalışmaların; okulun müsabakalardan kazandığı kupaların; başarılı öğrencilerin fotoğraflarının ve yangın talimatnamesinin de öğrencilerin dikkatini çekmiş olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra okulun yapımında katkı sağlayan ve okula isimlerini veren hayırseverlerin hayat hikâyelerinin yer aldığı tablolarında öğrencilerin dikkatini çektiği görülmüştür. Bu duruma örnek olabilecek öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Bayrağımız, Milli Marşımız, Türk Büyüklerinin Resimleri, Çanakkale Savaşı” (Ö13)

“Okulumuzu yaptıran kişilerin resimleri, öğretmenlerin resimleri, okulumuzun kazandığı belgeler, Türk bayrağı, Atatürk’ün gençliğe hitabesi, İstiklal Marşı, Mustafa Kemal’in resmi, Çocukların yaptığı resimler, duyurular, performans ödevleri.” (Ö33)

“Türk Büyükleri, Broşürler, Duvarlara yapılmış çizgi film karakterleri, şiirler, okulumuzla ilgili haberler, gazeteler, Atık yağların toplanması için Broşür, Ayın öğrencisinin resimleri, fıkralar, karikatür, okul personeli panosu, güzel resimlerin asıldığı pano, sınıfımızda İngilizce, Türkçe, Resim, fen, sosyal panoları, Plaketler dolabı, okulun kazandığı ödüller, belirli günler panosu.” (Ö36)

“Yarışma afişleri, broşürler, Eski türk beylerinin fotoğraf ve yazıları, Ayın öğrencileri fotoğrafları, (Okulun başarıları, davet edildiği yerlerle ilgili gazeteler) Bilgi edinmemizi sağlayan sözler, güzel sözler, Belirli gün ve haftalar panosu, okulun süsleri, haritalar, karikatür, Okul personeli panosu, kantin yiyecek ve içecek panosu, Okulun kupaları, plaketter dolabı, anasınıfı öğrencilerinin yaptığı çalışmalar, Acil durum dolabı, istek oy pusulası, resim köşesi” (Ö44)

“Resim panosu var. Türk büyüklerinin fotoğrafları var. Broşürler var. Okulun dış mekanında çizgi film kahramanları var. Okul polislerinin isimleri var. Şiirler, okulun gazete köşesi var. Posterler var. Plaketler dolabı var. Depremle ilgili bilgiler var. Ayın öğrencilerinin fotoğrafı var. Okul personeli panosu var.” (Ö48)

“Okulumuzda atık pillerle ve kitap okuma yarışmaları ile ilgili afişler var.” (Ö131)

“Bizim okulumuzun duvarlarında Türk Bayrağı'nın doğuşu, Alpaslan'ın resmi, Mehmet Akif Ersoyun resmi, okullar arası ödüllü atık pil toplama yarışması, Yangın anında neler yapacağımızla ilgili postel, vergi konulu slogan yarışması vb. şeyler vardır.” (Ö135)

“Okulumuzun üst kattaki çerçevelerindeki insanlar mesela (Melikşah, Ulubatlı Hasan, Mehmet Akif Ersoy, Alparslan, Türk bayrağının doğuşu vb.) yarışmalar” (Ö138)

“Kanuni Sultan Süleyman'ın hayatı, Mevlana'nın hayatı, Mimar Sinan'ın hayatı, Bayrağın Doğuşu, Evliya Çelebi'nin hayatı, Alp Aslan'ın hayatı, İstanbul'un Fethi, Fatih'in hayatı, Atatürk'ün ilkeleri, Yangın hakkında resim, Sağlık Temizlik ve Beslenme kulübünün panosu, Atık pil afişleri, Çanakkale Zaferi'nin posterleri var.” (Ö141)

“Türk büyüklerinin resimleri ve bilgileri, atık pil toplama yarışması, öğrencilerin yaptığı çalışmalar ve haritalar vardır.” (Ö144)

“Ben okul duvarlarında çeşitli haritalar, afişler (mesela pil toplama konulu yarışma, vergi konulu yarışmanın afişi), bazı başarılı öğrencilerin resimlerini görüyorum. Bir de İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe'yi görüyorum. Bazen de yapılan performans ve proje ödevlerini de görüyorum. Bazı zamanlar da yapılan deneme sınavının cevaplarını görüyorum.” (Ö146)

“Sosyal Bilgiler Dersi ile ilgili haritalar, Pil toplama kampanyası ile ilgili afiş ve posterler, Atatürk'ün resimleri, tarihteki önemli kişilerin resimleri, İstiklal Marşı'nı, Gençliğe Hitabe'yi görüyorum.” (Ö147)

“Pil afişleri ve haritalar.” (Ö150)

“Bayrak, performans ödevleri, haritalar, atık pil toplama afişleri, eski büyük Türk adamları, Atatürk resmi yer almaktadır.” (Ö155)

“Okulumuzun duvarlarında Türk Büyükleri'nin fotoğrafları, ülkemizin haritası, ilçemizde düzenlenen çeşitli yarışmaların afişleri ve Çanakkale Savaşı ile ilgili poster yer almaktadır.” (Ö181)

“Okulumuzun duvarlarında panoların üstüne asılan bazı performans ödevleri, Çanakkale ile ilgili resimler, afişler ve posterler, Atatürk köşeleri, yarışma afişleri, tarihçeler, öğretmenlerimizin resimleri ve okul adına kazanılan madalyalar bulunmaktadır.” (Ö184)

“Okul duvarlarımızda ünlü Türk büyüklerinin fotoğrafları, Çanakkale Savaşında yaşanan olaylarla ilgili afişler, öğrencilerin yaptıkları performans ödevleri, okulumuzdaki öğretmenlerin fotoğraflarının yer aldığı bir pano ve okulumuzu yaptırnanların kısaca hayat hikayesinin bulunduğu bir tablo yer almaktadır. (Ö185)

“Okul sütü kampanyası, Atık pil, Çanakkale zaferi, Türk Büyükleri ile ilgili afiş ve posterler” (Ö218)

“Eski Türk büyüklerinin resimleri, Bazı yarışma afişleri, Önemli duyurular, Sınav sonuçları vb.” (Ö238)

“Atatürk hakkında bilgiler ve resimleri, eski Türk büyükleri, Türkiye ve dünya haritası, Depremde alınacak önlemler ve ne yapılacağı ile ilgili posterler ve Yeşilay köşesi. Atık pilin zararları hakkında afiş.” (Ö266)

Türk büyüklerine ait portreler arasında ise Dede Korkut, Mevlana, Yunus Emre, İbn-i Sina, Mimar Sinan, Alparslan, Ulubatlı Hasan, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Mehmet Akif Ersoy ve Atatürk’e ait resimlerin ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

“Mevlana, Alp arslan, Ulubatlı hasan, Dünya siyasi haritası, Atatürk resimleri, Coğrafya haritası, kampanya afişleri” (Ö53)

“Türk bayrağının doğuşu, bazı Türk büyüklerimiz hakkında fotoğraflar. Dünya siyasi, Dünya fiziki haritaları, yarışmalar, kampanyalar hakkında afiş ve posterler” (Ö55)

“Büyüklerimizden kalan eski zamanlarda yapılan savaşlar. Türk bayrağının doğuşu. İstanbul fethi, Osmanlı Devleti” (Ö70)

“Yunus emre’nin fotoğrafı doğum ölüm yılı hakkında bazı bilgiler. Türk bayrağının doğuşu. Evliya Çelebi, Mimar Sinan.” (Ö142)

“Okul duvarlarında Seyit Onbaşı posteri, öğrencilerin kendi yapmış oldukları resim ve çalışmalar. Okuldaki resimli bir takvim. Okuldaki duvarlarda bulunan önemli kişilerin resimleri altlarında bulunan açıklamalar. Örneğin Yıldırım Beyazıt, Yunus Emre, Türk Bayrağının Doğuşu, Mimar Sinan” (Ö242)

“Yeşilay ile ilgili posterler, şiirler, eski Türk büyüklerinin isimleri ve hayatı, haritalar, Afişler, fotoğraflar. Fatih Sultan Mehmed Han’ın, Yunus Emre’nin gibi büyüklerimizin hakkında ayrıntılı şekilde anlatılması yazılması” (Ö247)

“Türkiye haritaları, ünlü türk büyükleri, yarışma afişleri. Mevlana, Yunus Emre, Mehmet Akif Ersoy.” (Ö253)

“Dünya fiziki haritası, Dünya siyasi haritası, Atık pil toplama yarışmasıyla afiş. Ulubatlı Hasan, İbni Sina, Mevlana resimleri ve onlarla ilgili bilgiler vardı. Atatürk inkılapları vardı. (Ö257)

“Okulumuzun duvarlarında Türk büyüklerinin resmi ve afişler var. Türk büyüklerimizden Mevlana, Mimar Sinan gibi resimleri var. Afişlerde ise okulumuzda yaptığımız pil toplama yarışması ile ilgili afişler yer almakta.” (Ö265)

“Oguzhan ve Alp Aslan, Mehmet Akif Ersoy, Mevlana” (Ö268)

“Sosyal bilgiler sınıfında öğretmen koltuğunun arkasındaki dolaba asılı Seyit Onbaşı ve A blok da ikinci kata çıkarken bir tablo asılı “ÇILGIN TÜRKLER BURADAYDI YA SİZ.”” (Ö275)

Okul duvarlarında yer alan haritalardan; Dünya Fiziki, Dünya Siyasi haritalarının ve kabartma Türkiye Haritası’nın dikkat çektiği gözlemlenmiştir.

“Pil toplama afişi, Haritalar var bunlar dünya siyasi haritası ve dünya fiziki haritası” (Ö50)

“Dünya fiziki haritası, dünya siyasi haritası, sınıflardaki panolar” (Ö63)

“Dünya Fiziki haritası, İstiklal marşı ve gençliğe hitabe, Atatürk inkılapları” (Ö71)

“Pil yarışması ile ilgili afişler var. Dünya fiziki haritası var. Dünya siyasi haritası var. Ünlü filozofların resimleri var.” (Ö152)

“Türkiye kabartma haritası ve Çanakkale savaşında büyük rol alan vatan severler hakkında bilgi veren afişler.” (Ö205)

“Öğrencilerin yaptığı performans ödevleri, öğretmenlerin, görevlilerin ve okul başkanının resmi, kabartmalı harita, tarih konusunda afiş” (Ö215)

“Duvarlardaki tarihteki ünlü insanların ve yeşilay, Kızılay haftasında panolara şiir resim asılması ve dünya ve türkiye haritaları.” (Ö252)

Öğrencilerin sağlık ile ilgili görsellere de dikkat ettiği görülmüştür.

“Sağlıkla ilgili pano, yangın tüpü, yangın esnasında yapılması gereken şeyler.” (Ö52)

“Sağlık temizlik ve beslenme kulübü ile ilgili resimler yazılar, tarihin bilim adamlarının fotoğrafları” (Ö140)

Öğrenciler okul duvarlarında yer alan görsellere ağırlıklı olarak dikkat etmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevaplarda ön plana çıkan görsel materyallerin okullardaki konumları incelendiğinde öğrencilerin rahatlıkla görebileceği ve her zaman dikkatlerini çekebilecek yerlere asılmış oldukları tespit edilmiştir. Öğrenci cevapları okul bazında incelendiğinde cevaplarda vurgulanan materyal çeşitliliği, okulların duvarlarındaki görsel materyal zenginliği ile doğru orantı göstermektedir.

Öğrencilerin dikkatini çeken materyaller içerisinde yer alan Türk büyüklerine ait portrelerin okullarda bulunduğu ancak MEB’in 1990/44 nolu genelgesine uygun çeşitliliğe sahip olmadığı tespit edilmiştir. Örneğin 1990/44 nolu genelge de Preveze Deniz Savaşı, Mohaç Savaşı, İstanbul’un Fethi, İstiklal Savaşı, İstiklal Savaşı’nda mermi taşıyan Türk kadınına ifade eden tablolar asılması istenmiş ama uygulama yapılan okullarda bu tablolara rastlanamamıştır. Ayrıca yine aynı genelgede insanlığa hizmet etmiş Arşimet, Edison gibi ilim adamlarının tablolarının asılması istenmiş ama bu konuda da büyük eksiklik tespit edilmiştir. Türk büyüklerine ait güzel sözlerin yokluğu da tespit edilen eksiklikler arasında yerini almıştır. Asılan portreler genel olarak Osmanlı tarihi ile ilgili olanlardır. Öğrencilerin canlandırma (illüstrasyon) sınıfında yer alan Türk bayrağının doğuşu ve Ulubatlı Hasan’ın bayrağı surlara dikmesini konu alan tablolara daha fazla dikkat ettikleri verdikleri cevaplardan anlaşılmıştır. Bu durum canlandırma (illüstrasyon) şeklindeki görsellerin daha fazla dikkat çektiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda; çeşitli yarışmaların duyurulduğu, bilgilendirme amaçlı ve çeşitli konularda farkındalık oluşturmak için asılan afiş ve posterlerin, farklı konulara ait haritaların, sınıf ve kulüp panolarında sergilenen yazı ve resimlerin, okulun yapımında katkı sağlayan kişilerin tablolarının, başarılı öğrencilerin fotoğrafları ve okulun farklı müsabakalarda elde ettiği başarılar sonucu kazandığı belge ve kupaların ön plana çıktığı görülmüştür. Bu durum okul duvarlarında yer alan her türlü görsel materyalin öğrencilerin dikkatini çekmede etkin rol oynadığını göstermektedir. Bu sebeple okul duvarları MEB'in 1990/44 nolu genelgesine uygun, derslere yardımcı, öğrencilerin dikkatini çekebilecek standartta, görsel materyal ile zenginleştirilmeli ve bunların derslerde işlenen konularla bağlantısı kurulmalıdır.

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

“Okulunuzun duvarlarındaki görsellerin hangilerinden etkilendiniz? Bunun sebepleri nelerdir?” sorusuna yönelik verilen cevaplar analiz edildiğinde öğrencilerin, Çanakkale Cephesi’nde yaşanan savaşların anlatıldığı panolardaki içeriklerden, Türk büyüklerine ait portrelerdeki resim ve bilgilerden, farklı alanlara ait performanslardan etkilendikleri belirlenmiştir.

Çanakkale Cephesi’nde yaşanan savaşların anlatıldığı panolardan etkilenen öğrenciler neden etkilendiklerine yönelik soruya ise o dönemin zor şartlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olması, atalarımızın vatan toprakları için bin bir fedakârlıkla canları pahasına savaştıklarını anlatması, o dönem hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlaması gibi sebepler sunmuşlardır. Seyit Onbaşı’nın 217 kg’lık top mermisini kaldırılışının gösterildiği pano 8. sınıf öğrencilerinin dikkatini çekmiştir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Çanakkale savaşlarından etkilendim. Çünkü geçmişte büyüklerimizin nasıl zor şartlar altında savaştıklarını öğrendim ve bu beni çok etkiledi. Eğer büyüklerimiz olmasaydı beklide şimdi biz burada olamayacaktık.” (Ö1)

“Okulumuzun duvarlarındaki görsellerin Çanakkale savaşında bir günlük yemek listesinden etkilendim. Çünkü biz şimdi bulduğumuz yemekleri beğenmiyoruz. Ama savaşta kişi başına bazen yarım, bazen ise çeyrek ekmek düşüyor. Bir de yanında hoşaf var.” (Ö8)

“Çanakkale savaşımızı ve şehitlerimizin resimleri neden askerimizin ne zorluklar çektiğini öğrendim.” (Ö9)

“Çanakkale savaşında şehit düşmüş askerlerin isimleri beni çok etkiledi. Vatan savunması yapmak için şehit düşmüşler, bir değil binlerce şehit verdik biz bu vatana.” (Ö10)

“Çanakkaledeki askerlerimizin, çünkü her gün okula gelip onları gördüğümde duygulandım ve şehitlerimiz bizim için kanını döktüyse biz niye onlar için elimizden geleni yapmıyoruz diye düşündüm içimden ve daha azimli olmamız gerektiğini ve şehitlerimizin emeklerini boşa çıkartmamalıyım diye kendime söz verdim.” (Ö11)

“Çanakkale ile ilgili görsellerden ve öğüt verici sözlerden. Çünkü eskiden Çanakkale hakkında bilgi topluyoruz ve bilgi dağarcığımız gelişiyor.” (Ö17)

“Okulumuzun duvarlarındaki Seyit Onbaşı’nın resmini beğendim. Çünkü; Seyit Onbaşının o mermileri taşımasından etkilendim.” (Ö30)

“Çanakkalede savaşan 2 askerinin resminden etkilendim. Çünkü o zamanlar askerlerin imkanları azmış. Kıyafetleri eskise bile o kıyafetlerle savaşıyorlarmış.” (Ö88)

“Çanakkale savaşı ile ilgili olan görsel beni çok etkiledi. Sebebi ise annenin oğluna yada bir kadının savaşta olan eşine duyduğu özlem beni etkiliyor.” (Ö90)

“Ben en çok Çanakkale Savaşını anlatan iki askerinin bulunduğu resimden etkilendim. Çünkü yurdumuzun ne tür zorluklarla kazanıldığını bu resimdeki askerlerden anlıyorum. Bu yüzden bu resimden çok etkilendim.” (Ö94)

“Çanakkale savaşının resminden etkilendim. Sebebi; Resmin her yerinde kan gibi gözüken kırmızı boyalar ilgimi çekti.” (Ö111)

“Çanakkale Savaşı ile ilgili afişlerden etkilendim. Çünkü bu afişleri okudukça tarihimi daha iyi anlıyorum. Ayrıca türk büyüklerinden Seyit Onbaşı'nın 217 kg'lık bir mermiyi tek başına kaldırmışından da çok etkilendim.” (Ö165)

“Beni en çok etkileyen Seyit onbaşı adlı Türk kahramanıdır. Ve Bunun sebebi Seyit onbaşının 217 kiloğram kaldırması beni etkiledi.” (Ö168)

“Ben Seyit Onbaşı'nın fotoğrafından etkilendim; Çünkü o mermiyi Kaldırdı ve Düşman gemilerini batırdı. Ve bu da beni gerçekten etkiledi.” (Ö173)

“Çanakkale savaş posterlerinden etkilendim. Gerçek olayları anlatıyor ve benim ilgimi çekiyor.” (Ö179)

“Çanakkale Savaşı ile ilgili posterler ilgimi çekti. Çünkü gördüğümde Çanakkale Savaşında vefat edenlerin yaşları vardı ve çok küçüklerdi.” (Ö183)

“Çanakkale ile ilgili olan resim, poster ve afişlerden etkilendim. Çünkü, Çanakkale ile ilgili yapılan çalışmalar değişik ve çerçeve görünümü vererek asılmış bu durumda benim ilgimi çekti.” (Ö184)

“Beni etkileyenler Çanakkale Savaşıyla ilgili olan afişler çünkü yazılarda çok önemli şeyler anlatılıyor ve görsellerde desteklendiği için okul duvarlarına güzel bir görünüm katıyor.” (Ö185)

“Çanakkale afişlerinden etkilendim. Çünkü, gerçek olayları anlatıyor ve bunlar benim çok ilgimi çekiyor. Okumaktan zevk alıyorum.” (Ö187)

“Çanakkale Zaferi çünkü onları her gördüğümde geçmişte yaşanan olayları hatırlıyorum.” (Ö218)

Türk büyüklerine ait portrelerden etkilenen öğrenciler duvarlarda bulunan Türk büyüklerine ait portreler sayesinde onları daha iyi tanıdıklarını, milletimize olan katkılarını öğrendiklerini ve portrelerin geçmişleriyle gurur duymalarını sağladığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevapların MEB'in 1990/44 nolu genelgesindeki hedeflerle paralellik göstermesi dikkat çekicidir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Mevlana ve Mimar Sinan resimlerinden etkilendim. Çünkü bu resimler sayesinde onları daha iyi tanıyabiliyorum. Ve bu millet için yaptıkları önemli şeyleri öğreniyorum. Eğer bulunmasaydı biz sadece isimlerini duyardık ama şimdi yaptıklarını da biliyoruz.” (Ö2)

“Okulumuzun duvarlarındaki “Mevlana” görseli beni etkiledi. Bunun sebebi Mevlana bizim için çok önemli olmasıdır.” (Ö7)

“Oğuz kaan çünkü oğuz kağan her türlü savaşa girmiştir. Ve her türlü savaşı kazanır ve bayrağımızı dikmiştir.” (Ö45)

“Türk büyükleri çünkü Türk büyükleri bizim geçmişimizle ilgili bilgi verir geçmişimizde bizim için neler yaptığı nelerle uğraştığı ne zorluklar çektiği bunlara yönelik iyi şeyler yapabiliriz.” (Ö47)

“Türk büyüklerinin fotoğrafları çünkü Fotoğrafların altında yazan bilgileri okuyarak bilgi öğreniyoruz. Derslerde başarılı oluyoruz. ve onların fotoğrafını görebiliyoruz.” (Ö48)

“Alp Arslan’ın görseli dikkatimi çekti. Çünkü; Bu sene bunu dersimizde işledik. Bu yüzden bu dikkatimi çekti. Harita yani dünya fiziki ve siyasi harita dikkatimi çekti.” (Ö49)

“Mevlana’dan etkilendim. Sebebi hayatı zorlu olması sözleri ilgimi çekti.” (Ö53)

“Türk büyüklerinin resimlerinden, hayatlarından, Türk bayrağının doğuşundan etkilendim.” (Ö55)

“Dede Korkut Görseli: Hikayeleri çok güzel.” (Ö60)

“Atatürk’ün resmi. Çok büyük ve güzel olduğundan.” (Ö62)

“Atatürk ilkelerinden. Duvarlara güzel bir şekil katıyor. Ayrıca Atatürk ilkelerininide öğrenmiş oluyoruz.” (Ö73)

“Mustafa Kemal’in fotoğrafı ilgimi çekti. Sebebi ise büyük başarılar elde etmesi.” (Ö82)

“Yavuz Sultan Selim, Mevlana gibi önemli kişilerin resimleri ilgimi çekti. Çünkü resimleri çok güzel çizilmiş fakat altındaki yazılar çok zor okunuyor.” (Ö97)

“İsmet İnönüden etkilendim. Çünkü resim biraz renkli olduğu için dikkat çekiyor. Bundan dolayı gözüme çarptığı için etkilendim. Ve o resmi gördüğümüzde bir daha unutmuyoruz ve aklımızda kalıyor.” (Ö106)

“Ben en çok İsmet İnönüden etkilendim çünkü; İsmet İnönü’nün bulunduğu çerçeve renkli ve gösterişli, diğerlerinin ise rengi kaçmış ve yazıları çok küçük.” (Ö109)

“Türk büyüklerinden ve diğer sınıfların yaptığı resim çalışmalarından etkilendim. Çünkü; Türk büyükleri bana tarihi hatırlatıyor. Resimlerde ilgimi çekiyor.” (Ö117)

“Yunus Emre: Çok önemli bir şairdir ve Türk büyüğümüzdür. Örnek alıyorum. Şiirleri küçükler için örnek ve çocukları mutlu ettiği için onu iyiki yapmışlar diyorum.” (Ö121)

“Türk büyüklerinin resimleri ve açıklamalarından çünkü onlar sayesinde, türk büyüklerinin hayatlarını öğrenmiş oluyoruz.” (Ö122)

“Okulumuzun duvarlarında Alp Aslan’ın resminden etkilendim. Çünkü; O resme baktığımda içime bir heyecan bir korku basıyor. Sanki savaştaymışım gibi aklıma geliyor.” (Ö139)

“Türk büyüklerinin fotoğraflarından etkilendim. Çünkü onlarla ilgili ilginç bilgiler vardı.” (Ö144)

“Atatürk’ün resminden etkilendim. Çünkü onu gördükçe kazandığımız zaferler aklıma geliyor.” (Ö152)

“Türk Büyüklerinin hepsi benim dikkatimi çekti çünkü önemli kişilerin hayatını okumayı seviyorum.” (Ö172)

“Padişahların ve ünlü bilginlerin resimleri ve altlarındaki bilgilendirme ilgimi çekti çünkü o padişahım resmi gözüme çok güzel ve ihtişamlı geldi.” (Ö189)

“Atatürk resimleri çünkü Atatürk’ün resmini görmek beni gururlandırıyor.” (Ö194)

“Okulumuzun içinde Osmanlı hükümdarlarının posterleri var bu beni etkiliyor çünkü tarihi seviyorum...” (Ö226)

“Türk Büyüklerinin fotoğrafları ve özelliklerinden çünkü; Tarihimizi tanımak geleceğimize ışık tutmaktır.” (Ö232)

“İbni sina'nın tablosu, Barbaros hayretin Paşa. Çünkü yapmış olduğu şeyler hoşuma gitti.” (Ö233)

“Mehmet Akif Ersoy İstiklal Marşının yazarı olduğu için ve istiklal marşını ne zorluklarla yazdığı için beni etkiledi.” (Ö245)

“Farabi, Evliya Çelebi, Dede Korkut, Atk pil toplama yarışması afişinden. Bunlar hakkında bilgi alıyoruz.” (Ö249)

“Türk büyükleri resimleri çünkü ben sosyal bilgileri sevmezdim. Bu resimlere bakarak dersi sevdim.” (Ö262)

“Ulubatlı Hasan'ın İstanbul'un fethinde o kadar yarasına rağmen elindeki Osmanlı bayrağını kaleye dikmesinden etkilendim. Bu görsel bana bayrak için Türk vatani canını feda edeceğini anlatıyor.” (Ö263)

“Ben Türk bayrağının doğuşundan etkilendim. Çünkü o bayrağın üzerine kanı akan şehitlerimizi, dedelerimizi, abilerimizi düşünüyorum bunu için beni çok etkiliyor ve hala etkilemekte bayrağımızın doğuşu beni etkilemekle kalmamış Vatan Millet sevgisininide bir kat daha artırmıştır.” (Ö264)

“Eski Türk büyüklerinden çünkü bizim tarihimizde bizim için mücadele etiler, özellikle Mustafa Kemal bizler için birçok savaşlara katıldı ve Türk milletini bu bir çok savaşta galip gelmesi için elinden geleni yaptı ve kazandığımız savaşlarda türk milletini gururlandı ve Türk mileti için inkılaplar yaptı.” (Ö266)

“Türk Bayrağının doğuşu dikkatimi çekti çünkü o zamanı anlayabiliyor ve çok zor şartlar altında kazanıldığını kavrayabiliyorum.” (Ö269)

“Mehmet Akif ERSOY'un çünkü onun resimi beni gururlandırıyor ve şiiri yani İstiklal Marşı aklıma geliyor. İstiklal Marşında vatanımız, bayrağımız bu toprakları nasıl kazandığımız aklıma geliyor.” (Ö270)

Duvarlarda sergilenen performans ödevleri ve resimlerden etkilenen öğrenciler, onların ilgi çekici ve bilgilendirici olması gibi özelliklerini etkilenme sebepleri olarak belirtmişlerdir. Belirli gün ve haftalar panoları ve kulüp çalışmalarına ait panolarda bilgilendirici özellikleriyle öğrencileri etkilemiştir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“değişik performanslardan, ilgi çekici olması” (Ö3)

“Diş temizliği ile ilgili görseller dikkatimi çekti. Çünkü; bana diş temizliği hakkında bilgi veriyor.” (Ö56)

“Performans etkiledi. Çünkü çok performans var.” (Ö67)

“Görsel Sanatlar dersinde yapılan resimlerden ve panolardan etkilendim. Çünkü göze hitap ediyor. Birbirimizin çizdiği resimleri inceleyerek yeni şeyler ve fikirler alarak hayal gücümüzü zenginleştiriyoruz.” (Ö125)

“Temiz insan temiz çevre sloganından etkilendim. Çünkü bu slogana baktıkça insanın içinden temizlik geliyor.” (Ö140)

“Daha çok yaptığımız performans ödevlerinden etkilendim. Bunun sebebi; kendi el emeğimizle yaptığımız çalışmalar bulunuyor, çok güzel görünüyorlar.” (Ö167)

Okulun yapımında maddi destek sağlayan ve okula isimlerini vermiş kişilerin fotoğraflarının ve öz geçmişlerinin bulunduğu tablolar da öğrencileri etkilemiştir. Bunun sebebi olarak öğrenciler bu hayırseverler sayesinde okulun kurulduğunu ve birçok öğrencinin eğitim gördüğünü düşünmektedir. Ayrıca okulun kazandığı kupa ve belgelerde öğrencileri etkilemiştir. Öğrenciler okullarının başarısının kendilerini mutlu ettiğini, sosyal davranışlarının artmasını etkilediğini ve çalışma azmi kazandıklarını etkilenme sebebi olarak belirtmişlerdir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Okulumuzu kuran kişilerin görsellerinden etkilendim. Çünkü bana göre okulumuzu kurdukları ve için ve okulumuzda bir sürü öğrenci okuduğundan dolayı.” (Ö12)

“Okulumuzun kazandığı belgelerden etkilendim. Çünkü okulumuzun başarısını görmek beni mutlu ediyor. Bu nedenle okulumuzu diğer okullardan başarılı görüyorum.” (Ö33)

“Okulumuzun başarısıyla ilgili, (posterler, kupalar, plaketter) Türk beylerinin fotoğraf ve bilgileri ve Atatürk’ün sözleri. Çünkü okulumuzun geçmiş başarı ve kupalarını gördükçe hem seviyorum hem de hırslanıyorum. Ayrıca Türk geçmişini okudukça geçmişimi tanıyorum ve Atatürk’ün sözleriyle birbirini bağlayıp, beni daha çok yönlendiriyor.” (Ö44)

“Okulu yaptıranların resmi. Çünkü Bu okulun kimler tarafından yapıldığını ve kişiler hakkında bilgi tavsiye alırız.” (Ö75)

“Okulumuzun duvardaki İngilizce kelimelerden ve madalyalar, kupalar ilgimi cekti. Bunun nedeni çocukların bazı bu tür sosyal davranışların artmasını etkilediği için.” (Ö76)

“Okulumuzun geçmiş dönemlerdeki başarılarını hatırlatan bazı görsellerden etkilendim. Çünkü okul duvarlarında böyle görsellerin olması bana nasıl bir okulda okuduğumu hatırlatıyor ve beni gururlandırıyor.” (Ö83)

“Ben en çok arkadaşımın paşayla çekilmiş fotoğrafından etkilendim. Çünkü okulumuzda öğrencilerle ilgili anılar hoşuma gidiyor. Ayrıca bende böyle bir şey isterdim. Bu yüzden de etkilendim. Çünkü gurur verici bir şeydir.” (Ö92)

“İrfan kaynak isimli kişiden çünkü o biz çocuklara bir okul verdi ve bu çok iyi bir şey çünkü kimse kimseye hayrına okul yaptırmıyor tabi devlet hariç.” (Ö126)

Okul duvarlarında yer alan haritalar da öğrencileri etkileme gücüne sahip materyaller arasında yerini almıştır. Haritalardan etkilenen öğrenciler bunun sebepleri olarak haritaların renkli ve büyük oluşunu, derslerde kullanılmasını ve kendilerini bilgilendirdiğini belirtmişlerdir. Bu duruma örnek olabilecek öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Dünya Siyasi Haritasından etkilendim. Sebebi renkli olması.” (Ö66)

“Haritalardan etkilendim. Çünkü dersimizde işliyoruz.” (Ö74)

“Türkiye Kabartma haritası çünkü Sosyal Bilgiler dersimizde Kabartma haritanın nasıl yorumlanacağını öğrenmiştik.” (Ö79)

“Okulumuzdaki görsellerden ben Kabartma haritasından etkilendim. Çünkü haritaya baktığımızda kolaylıkla bölgeleri, yeryüzü şekillerini nasıl olduğunu kolaylıkla görebiliyorum.” (Ö98)

“Haritalardan etkilendim çünkü derslerime yardımcı oluyor.” (Ö150)

“Haritalardan etkilendim çünkü içlerinde bir sürü bilgi var.” (Ö153)

“Harita gerçekçi olduğundan çok ilgimi çekiyor.” (Ö205)

“Okulumuzun duvarlarında asılı olanlardan en çok kabartılmış Türkiye haritasından etkilendim. Çünkü görüntülü ve detaylar çok güzel yapılmış ayrıca renklerde çok uyumlu.” (Ö211)

Farklı konu ve amaçlarla okul duvarlarına asılan afişlerin öğrencileri etkileme açısından büyük rol üstlendiği görülmüştür. Öğrenciler afişler sayesinde bilgilendiklerini ve farklı yarışmalar hakkında haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Afişlerin renk, boyut ve tasarım özelliklerinin de öğrencileri etkileyen unsurlar arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Orman konulu bir posterimiz var. İnsanlar buna bakarak geleceği düşünüp ağaç dikiyorlar.” (Ö25)

“Afişler, çok etkileniyorum çünkü çok dikkat çekici mesela atık pil toplama afişi.” (Ö68)

“Hani beraber büyüyecektik posterinden etkilendim. Çünkü ormanların yok oluşunu anlatarak bizi bilgilendiriyor.” (Ö84)

“Orman yangını olandan etkilendim. Çünkü orada bir çocuk var. Ve bir ağaç var. Sonra ağaç yanıyor. Çocuk da hani beraber büyüyecektik diyor. Bu çok anlamlı bir mesaj olduğu için çok etkilendim.” (Ö102)

“Önemli gün ve haftaları belirten afişler çünkü o gün ile ilgili çalışma yapabiliyorum. Vergi konulu afiş çalışması posteri çünkü yarışma hakkında bilgi sahibi oluyorum ve ödülleri dikkatimi çekiyor.” (Ö137)

“Pil afişlerinden çünkü pil topladığımızda çevremizi temiz tutuyoruz.” (Ö148)

“Afiş dikkatimi çekti çünkü; bu sebeple yarışmalara katılabiliyoruz.” (Ö157)

“Daha çok afiş ve posterlerden etkilendim. Çünkü afiş ve posterler daha renkli ve daha ilgi çekiciler.” (Ö181)

“Ormanlarla ilgili bir görsel var. Bu ormanları korumamızla ilgili bir görsel bu beni etkilemişti. Diğer afişler çok dikkatimi çekmedi.” (Ö207)

“Atık pil afişinden etkilendim çünkü toprağa verdiği zararı anlatıyor. Ve bunu nasıl önleyeceğimiz konusunda bilgiler veriyor.” (Ö244)

“Yarışma ve bir konu hakkında bilgilendirme posterlerinin asılması dikkatimi çekti çünkü yarışma vb gibi etkinliklerden haberimiz oluyor ve yararlanabiliyoruz.” (Ö269)

“Okulumuzun duvarlarındaki en çok etkilendiğim şey Atık pilleri toplama çalışması. Çünkü bu çalışmayla doğadaki atık pillerin azalmasını sağlıyor. Bu nedenle bütün çocuklar doğadaki pilleri ve evdeki pilleri toplamayı öğreniyorlar.” (Ö272)

“Atık Pil Kutusu görselinden etkilendim çünkü pilleri boşa atmamız ile bilgilendirme amacıyla ilgili bir afiş.” (Ö274)

Okul duvarlarındaki görsellerden etkilenmeyen öğrenciler ise okul duvarlarındaki görsellerin ilgi çekici olmadığını, görsellerdeki yazıların küçük olmasını hep aynı görsellerin asılı olmasını bunun sebebi olarak göstermişlerdir. Olumsuz eleştiri yönelten öğrencilerin ağırlıklı olarak 8. sınıf öğrencileri olması dikkat çekicidir. Bununla ilgili öğrenci görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Okul duvarlarındaki görsellerden fazla etkilenmedim. Çünkü çok dikkat çekmiyor ve hep aynı görseller olduğu için etkilenmiyorum.” (Ö176)

“Etkilenmiyorum. Çünkü; ilgi çekici değil. Renksiz ve küçük yazılar olduğu için okumadım. Sadece görsel olarak baktım.” (Ö178)

“Ben hiçbirinden etkilendiğimi söyleyemeyeceğim. Çünkü hepsi aynı şekilde aynı çerçeve içinde yani merdivenlerden inerken göze hoş gelecek yada dikkat çekecek şekilde tasarlanmış değil.” (Ö190)

“Okulda öyle etkileyici bir şey yok aslında okulun kapısında bizi motive edici sloganlar afişler ve resimler olmalı mesela iyi bir liseyi kazanıp duvarda fotoğraflarımız asıldığında güzel çıkıyor aslında daha iyi ve yüzümüzün açık olmasını istiyorum. Ve daha iyi ve modern Atatürk köşesi yaptırmak sözleri resimleri, yaptığı görevleri, nereye nasıl gittiğini” (Ö193)

“Çanakkale savaşlarını anlatan afişlerden etkilendim. Çünkü bir çok güzel örnekler verilmiş ve başarılarımız çok güzel bir dille ifade edilmiş. Diğer görsellerden etkilenmedim. Çünkü dikkatimi çekmedi, daha güzel bir şekilde hazırlanabilir.” (Ö202)

“Hiçbirinden etkilenmiyorum çünkü: poster yok mesela Galatasaray posteri beni etkiler çok iyi çalışırım derslerime” (Ö204)

“hiçbirinden etkilenmedim çünkü hiç ilgi çekici şeyler yok etkilenmemiz için dikkat çekici görsellerin yer alması ve okuyucuyu etkileyecek şeylerin olmasını isterdim.” (Ö212)

Okul duvarlarında yer alan ve öğrencileri etkileyen görsellerin dağılımı incelendiğinde bunların öğrencilerin dikkatini çeken görsellerle paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Öğrenciler, genel olarak etkilendikleri görsellerin bilgilendirici yönünün bunda etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bilgilendirici yönünün yanında tasarım yönünden ilgi çekici ve renkli olan afişler, derslerle koordineli kullanılan haritalar da öğrencilerin dikkatini çeken görseller arasında yerini almıştır. Görsellerden etkilenmeyen öğrenciler, görsellerin ilgi çekici olmadığını, sürekli asılı olmasını, yazıların küçük olmasını bunun sebebi olarak göstermişlerdir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Yapılan analiz sonucunda, “Okulunuzun duvarlarında hangi görsellerin olmasını isterdiniz?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre öğrenciler, yaptıkları performans ve projelerin, tarihi değer taşıyan çeşitli konulara ait görsellerin, okulda yapılan etkinliklerle ilgili fotoğrafların, farklı konularda hazırlanmış bilgilendirme amaçlı afişlerin ve manevi değer taşıyan sözlerin okul duvarlarında olmasını istedikleri görülmüştür.

Farklı konularda hazırlanmış afişlerin okul duvarlarında yer almasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“hijyen kampanyası ile ilgili afişler, Tarihi eserlerle ilgili resimler, yaptığımız projelerin okulda sunulması, kitap okumanın önemi ile ilgili afişler olmasını isterdim” (Ö1)

“Tasarruf konulu ve yardım konulu afişlerin olmasını isterdim.” (Ö18)

“Ağaçları koruma afişleri, sigara doğaya hem sağlığa zarar verir afişleri. Gezi afişleri.” (Ö20)

“Çanakkale posterleri ve Türkiye nin tarihi güzellikleri ve doğal güzellikleri olmasını isterdim mesela Van gölü volkanın patlaması sonucuyla ortaya çıkmıştır.” (Ö21)

“Genellikle doğa ile ilgili posterler olmasını isterdim. Çünkü daha çok ilgimi çekerdi. Örneğin; yangına maruz kalan ağaçlarımız ya da ağaç ve kağıt ile ilgili posterlerin olmasını isterdim.” (Ö22)

“Bizim yaptığımız kermeslerin resimleri sergilenmesini isterdim. Ve mesleğimiz seçmemiz için yardımcı olacak posterler olmasını isterdim.” (Ö23)

“Okulumuzun duvarlarında çocukların hiç tanımadığı hayvanlar ve hiç gitmediği yerler ya da türk insanları. Bunları neden istedim bazı çocuklar çok film karakteri yada çocuk dizilerine kendini fazla kaptırıyor ve onların bu resimlerin, posterlerin kendi hayatında yer aldığını bilmek için.” (Ö76)

“‘Hayvanlara sevgi’ posterinin olmasını isterdim. Çünkü onlara eziyet verip vermemeleri hakkında bilgi verirdim.” (Ö84)

“Bence derslerimizle ilgili posterler olmalı. Böylece derslerimizde yardımcı olur. Ayrıca Türkiyemizle ilgili posterler olmalı. Doğayla ilgili afişler vede çevre kirliliği ile ilgili posterler olabilir.” (Ö87)

“Sağlığımızla ilgili broşürlerin. Lavalarda el yıkama şeklinin. Yaşadığımız il yada ilçenin haritası. Bizim resimlerimizin olması. Deyim yada atasözlerini anlatan resimler. Doğal afetlerden korunma yolunu gösteren afiş veya resimler” (Ö116)

“Sınıfımızda haritalar var ama okul duvarlarında yok, olmasını isterdim. Okul araç ve gereçlerimizi nasıl korumamız gerektiğini anlatan bir poster” (Ö127)

“Daha değişik afiş, poster vb. şeylerin olmasını isterdim.” (Ö133)

“Çeşitli spor dalları ile ilgili turnuva posterleri” (Ö137)

“Öğrencilerin ilgisini çekecek resimler ve posterler olmasını isterdim.” (Ö144)

“Bilim-Kurgu hakkında posterler olmasını isterdim” (Ö148)

“İlçemize yönelik posterlerin, öğrencilerin yaptığı çalışmaların okul duvarlarında sergilenmesini isterdim. Bununla beraber okul duvarında belirli gün ve haftalar takviminin bulunmasının da bize katkı sağlayacağını düşünüyorum.” (Ö181)

“Daha ilgi çekici ve renkli olan afişlerin olmasını isterdim. Mesela ‘Bunları Biliyor Muydunuz?’ köşesi, ‘Mezunlar Köşesi’ adı altında okulumuzdan mezun olan kişilerin fotoğrafları ve öğrencilerin yaptığı çalışmaların olmasını isterdim.” (Ö185)

“İşlediğimiz konularla ilgili karikatür, poster ve afiş olmasını isterdim. Böylece bayağı bilmediğimiz şeyleri öğrenebilir. Bazı konular hakkında bilgi alabiliriz. Hergün ilgimizi çekmesi için karikatürler olması daha uygun olur.” (Ö217)

“Çevreyle ilgili öğrencileri bilgilendirecek daha fazla afişler ve bilgilendirici resimler olmasını isterdim. Eski tarihteki insanlar hakkında daha çok bilgiler olması. Öğrencilerin meslek seçimine yardımcı olacak afişler.” (Ö257)

Öğrenciler hazırladıkları proje ve performansların, çizdikleri resimlerin, yazdıkları şiir ve kompozisyonların okul duvarlarında sergilenmesini istemişlerdir. Buna yönelik öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Yarışmaya katıldıysak yaptığımız projenin resmi, yaptığımız projeler, sınavlarda derece yapmış kişilerin resimleri” (Ö4)

“Eğlenceli, Öğretici, Bilgilendirici, sergileri ve resimlerin olmasını isterdim Çünkü: derse katılmamızı sağlar” (Ö34)

“Bir resim yarışması olmasını isterdim. Bu resmi bir köşe yapıp orada sergilenmesini isterdim. Bize yardımcı olacak eski tarihi anlatacak bir resim olmasını isterdim” (Ö49)

“Koridorlardaki panolara yaptığımız resimlerin, yazdığımız şiirlerin ve fotoğraflarımızın asılmalarını isterim.” (Ö73)

“Öğrencilerin yaptığı projeler okulumuzun duvarlarında olmasını isterdim. Örneğin birinin projesi duvara asıldı. Yeni güzel bir proje karşısına çıkana kadar, indirilmeyecek öğrenciler yeni proje üreterek birbirleriyle yarışa girerler. Buda daha başarılı olmalarını sağlar. Bence projeler duvara asılsın.” (Ö81)

“Çok klasik resimler yerine öğrencilerin yaptığı resimlerin ve teknoloji tasarım dersinde yapılan çalışmaların olmasını isterdim.” (Ö169)

“Mesela resim yarışması olduğunda resimlerimiz asılabilir. Yaptığımız performanslar asılabilir.” (Ö176)

“Kendi çizdiğimiz resimlerin olması çok iyi olur. Yaptığımız performans, proje çalışmalarımız okulun duvarında olmasını isterim.” (Ö179)

Farklı edebi türde eserler (özlü söz, atasözü, şiir, fıkra vb.) ve görsel materyallerin (resim, karikatür vb.) olmasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Okul duvarlarında belirli Atasözlerinin olmasını isterdim. Ayrıca okuldan büyük başarı ile ayrılmış öğrencilerin fotoğraflarının bulunmasını, okulumuzda yapılan resimlerden güzel olanlarının sergilenmesini isterdim.” (Ö16)

“Çanakkale ile ilgili şiirler olmasını isterdim. Bunlara bakıp yurdumuzu ne zor şartlarda kazandığımızı hatırlardım.” (Ö25)

“Duvarlara çizilmiş güzel resimler, karikatürler, güzel sözler” (Ö33)

“resim, afiş olarak her şey var fakat (Atatürk, Mevlana vb.) kişilerin özlü sözleri yazılsa çok güzel olur çünkü Atalarımızın sözünü okumak insana cesaret verir insan vatanının ne kadar kıymetli olduğunu anlar ayrıca çocukların ilgisini çekecek şekilde olsa daha çok kişi okuyacağı için herkesin bilgisi artar okul seviyesi yükselmiş olur.” (Ö35)

“Bazı özlü sözlerin, tarihimiz için önemli olan olayların olmasını isterdim.” (Ö55)

“Çizgi roman ve Karikatür resimleri olmasını isterdim çünkü eğlenceli ve öğretici olur” (Ö85)

“Çevreyle ilgili güzel sözler deyimler ve atasözleri olmasını isterdim.” (Ö88)

“Daha çok iç açıcı resimlerin olması bizim resimlere bakış açımızı da değiştirir. Örneğin birkaç ünlü ressamın yaptığı portreler olabilir. Bunun dışında sadece bizler için değil küçük çocuklar için de ilgi çekici olması lazım. Örneğin onlara daha çok karikatürler ve çocukların oynadığı oyunları temsil eden birkaç resim olabilir. Birkaç tane ünlü türk resimlerinin olmasını isterdim.” (Ö104)

“Ben okulumuzun duvarında bazı manzara resimlerinin olmasını isterdim. ünlü ressamların bilinmiş resimleri yer alsaydı daha çok dikkat çekerdi diye düşünüyorum. Mesela duvarlara harf harf kesilmiş kartonlarla bilim ve sanat hakkında sözler yazılarak dikkat çekeceğini düşünüyorum. Bazı ünlü şairlerin şiirleri de yer alabilir.” (Ö105)

“Mehmet Akif Ersoy, Aşık veysel. Bu iki şair toprağına, vatanına, milletine çok sadıktır.” (Ö111)

“Derslerle ilgili resim mesela yunus emre, ibni sina vb” (Ö120)

“Ünlü ressamların, şairlerin, Atatürk, Eğirdir gölün resminin olmasını isterdim ve eğlenceli komik karikatürler.” (Ö124)

“Doğayı nasıl koruyabiliriz ile ilgili yazıların olmasını isterdim.” (Ö154)

“Bence güzel anlamlı sözler için görseller olabilir. Farklı karikatür resimleri veya nesli tükenmekte olan hayvan resimleri ya da şiirler ile olabilir. Okulun duvarlarının daha renkli olmasını isterdim. Resimler ile desteklenebilir.” (Ö209)

“Hatırlanacak, akılda kalması ve unutulması imkansız olan şeyleri isterim. O şeyi herkesin görmesi lazım. Komik en çok gülünen bilinen fıkralar isterim.” (Ö214)

“Daha fazla resim olmasını isterdim okulumuza daha çok renk katsın isterdim.” (Ö224)

“Mesela bir köy okulunun resmi olması iyi olurdu ve çocuk parkı resmi. Bir deniz manzarası da kötü olmaz ben köyleri ve manzaraları severim tabiki bir köy okulu resminin çizilmesini daha çok isterim sonuçta bende köylü bir çocuğum” (Ö226)

“açlık yoksulluk çeken insanların resmi olsun isterdim. çünkü bir kantinden alınan bir şey beğenilmediği halde israf ediliyor. afrikada kaç kardeşimiz açlıktan ölüyorlar belki böylelikle anlarlar.” (Ö227)

“Bilgilendirici ve eğlendirici karikatürler olabilir. Tüm sınıfların ders konularının yazılarını ve resimlerini asabilirler. Yapılan etkinlikler daha renkli olabilir.” (Ö249)

Başarılı öğrencilerin, onlara ait çalışmaların ve beğeni toplayan çalışmaların okul duvarlarında yer almasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Okulumuzda bir öğrenci madalya kazandığında onun resmi olmasını isterim. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesini kazananlara yaptığı resimlerin okula asılması. Okulumuzda Atatürk resmi daha fazla olmasını isterim. Eski anıların resmi olmasını isterim.” (Ö39)

“Bir öğrenci bir yarışmayı kazanınca onun resmi. İyi bir liseye giden birinin resmini. Her sınıfın topluca çekilmiş resimleri.” (Ö47)

“Resim yarışmalarında birinci olan resmin olmasını isterdim. O resmi yapanın fotoğrafını da olmasını isterdim.” (Ö54)

“Okulumuzun geçmişten günümüze başarı elde etmiş öğrencilerin resminin olmasını isterdim. Sebebi ise; şimdiki nesillere örnek olmasını isterdim.” (Ö82)

“Halk oyunları ekibimizin çünkü onların emekleri var. Sbs sınavı yada deneme sınavında tam not alan kişilerin. Her yıl mezun olan kişilerin çünkü onların okulumuzda hatıraları var. Okul başkanının olabilir. Örnek öğrencilerin” (Ö89)

“Okulun duvarlarında yapılan deneme sınavlarında başarılı olanların resminin olmasını isterim. Okulun kazandığı madalyaların olmasını isterim. Önemli duyuruların olmasını isterim. Bir de çok ilgi çekici resimlerin bulunmasını isterim.” (Ö146)

“Taktir, teşekkür alan arkadaşımızın resimleri asabilirdik.” (Ö158)

“Okulun en güzel ve başarılı ödevlerini okulumuzun her yerinde sergilenmesini istiyorum.” (Ö188)

“Okulumuzun her sene mezun ettiği başarılı, akıllı abi ve ablalarımızın resimlerinin olmasını isterdim. Çocuğunun mezun olduğu okula ailesinden biri geldimi o fotoğrafı görüp göğüsleri kabarmalı ve bizde bundan mutlu oluruz.” (Ö263)

“Bence, okulumuzun duvarlarında öğrencilerin başarılarını belirtmek için fotoğraflı, yazılı resimler olmasını isterim. Bir de Mustafa Kemal Atatürk’le ilgili posterler ve afişler olmasını çok isterim.” (Ö272)

1990/44 nolu genelgede vurgulanmasına rağmen “Atatürk Köşesi” ile ilgili hükümlerin tam olarak uygulanmaması ve Atatürk’e ait görsel materyallerin eksik olması öğrencilerin dikkatinden kaçmamış, öğrenciler verdikleri cevaplarda Atatürk resimleri ve Atatürk hakkında farklı çalışmalarını okul duvarlarında görmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Atatürk’ün resminin olmasını isterdim. Atatürk’ün özlü sözleri’nin olmasını isterdim. Nasrettin Hoca, Pamuk prenses, yedi cüceler, keloğlan, ana sınıfları için kayu pepe olmasını isterdim.” (Ö41)

“Doğa resimleri ve Atatürk’ün hayatı’nu anlatan yazılar kulüp çalışmaları çünkü duvarlar daha renkli olur güzel olur” (Ö53)

“Okulumuzun dış duvarlarından birinde büyük bir Atatürk resmi olmasını isterdim.” (Ö66)

“Daha çok Atatürk ve Kurtuluş savaşıyla ilgili görsellerin olmasını isterdim. Kurtuluş savaşına katılmış olan kişilerin fotoğrafları ve yaptıklarını yazmalarını isterdim.” (Ö69)

“Güzel fotoğrafların olmasını isterdim mesela daha çok atatürk fotoğrafının olmasını isterdim yazıların daha çok olmasını isterdim” (Ö72)

“Seyit onbaşının görselleri mustafa kemal’in görsellerinin olmasını isterdim” (Ö136)

“Genellikle Yüce önderimiz M. Kemal Atatürkün resimlerini ve Osmanlıda kalan resimlerin olmasını isterdim.” (Ö139)

“Atatürk’ün ve ailesinin, bilim insanların resimleri ve hayatları, yaptığımız güzel resimlerin olmasını isterdim.” (Ö141)

“Atatürkün fotorafi olmasını isterdim çünkü o ulu önderdir.” (Ö151)

“Duvarda kocaman bir Atatürk resmi ve Türk bayrağı olmasını isterdim.” (Ö152)

“Atatürk’ün fotoğrafları daha fazla olmalı doğduğu yıldan öldüğü yıla kadar yaptığı çalışmalar hakkında çok daha fazla bilgi olmasını isterim.” (Ö179)

“Mustafa Kemal Atatürk’ün ve Türk Bayrağının ve vatan sevgisiyle ilgili şiirler olmasını isterdim.” (Ö230)

“Atatürk’ün resmi, işlediğimiz konular hakkında duvarlara çalışmak için şeyler yapılmasını isterdim.” (Ö234)

“Atatürk’ün okulumuzun dışındaki duvarda büyük resminin olmasını isterdim. Mehmet Akif Ersoy’un büyük pano, afişler, resimler, posterler yazılmasını isterdim. Atatürk’ün ilke ve inkılaplarıyla ilgili bilgiler yazılar olmasını isterdim. Çanakkale ile ilgili resimlerin olmasını çok istiyorum.” (Ö273)

Bilim insanları ve bilimsel alanlarla ilgili görsellerin yeterli sayıda olmayışı öğrencilerin bu görseller konusunda bir yokluk hissetmesine neden olmuş ve öğrenciler okul duvarlarına bu tür çalışmaları içeren görsel materyal asılmasını istemişlerdir. Öğrencilerin bilim ile alakalı görseller istemeleri olumlu bulunmuştur. 1990/44 nolu genelgede insanlığa hizmet etmiş ilim adamlarının asılması tavsiye edildiği halde uygulama yapılan okul duvarlarında buna uyulmadığı tespit edilmiştir. Aşağıda bu konuyla ilgili öğrenci görüşlerinden bazıları sunulmuştur:

“Bilim ile ilgili rekorlar kitabındaki önemli ve ilgi çekici rekorlar. Bazı teknolojik makinelerin yapım işlemini sırasıyla gösterimi. Mesela en ağır gülleyi kaldıran kişi veya en hızlı dövuşen adamlar. Yani bunlar benim ilgimi çok çekiyor. Birde öğrencilerin yaptığı projeler ve isimlerinin fotoğraflarının olmasını isterdim. böylece emekleri boşa gitmez.” (Ö80)

“Bilim alanında yada bilmediğimiz bir konu hakkında olmasını isterim en azından bilmediğimiz şeyleri öğreniriz.” (Ö95)

“Okulumuzun duvarında daha dikkat çekici halde ünlü dünyaya katkı sağlamış türk bilim insanlarından daha çok olmasını isterdim. Tabi bildiklerimizden değil. Çok önemli katkı sağlamış ama pek çok insanın bilmediği türk bilim insanlarından olsun isterdim.

Bildiklerimizden konulursa da o kişinin bilinmeyen özelliklerini konmasını isterdim. Çünkü bildiklerimizin bize bir manası yok.” (Ö103)

“Ben bir bilim insanının resminin olmasını isterdim.” (Ö106)

“Türk bilginlerinin, eski cumhurbaşkanlarının, bizi bilgilendirecek görsellerin olmasını isterdim. Örneğin; Sosyal Bilgilerden buluşları bulan bilim insanlarını isterdim. İbni Sina'nın görseli var ama dahada ilgi çekici daha bilgili olmasını isterdim sadece İbni Sina değil daha birçok türk bilim insanının görsellerini ve gelişmiş olmasını isterdim.” (Ö110)

“Bilim insanlarının belirli yıllar arasındaki tarihleri ve fotoğrafları.” (Ö114)

“Harita bilim insanlarının resmi ve yaptıkları icatlar.” (Ö142)

“Eskilerdeki bilim adamlarının resimlerinin olmasını isterdim, Türkiyedeki tarihi ve turistik yerlerin resimlerinin olmasını isterdim.” (Ö156)

“Bilim adamlarının resminin olmasını ve biz bu resimden o insanın eserlerini öğrenmemiz kolay olurdu.” (Ö161)

“Okulumuzun duvarlarında belirli bir yaş kesimine değil okulda okuyan herkesin ilgisini çekebilecek çalışmalar ve görseller koyulmalıdır. Bundan da daha önemlisi koyulan bu çalışma ve görsellerin okulda işlenen konuyla bağlantı kurarak dersleri tamamlaması gerekmektedir. Çocuklara örnek olabilecek gerek türk gerekse yabancı bilim adamlarının fotoğrafları koyulsun. Örneğin: ‘Einstein, Thomas Edison, İbni Sina, Mehmet Öz’ gibi uluslar arası çalışmalar yapan insanların fotoğrafları koyulabilir. Öğrenciler bunları örnek alarak çalışma programını değiştirebilir.” (Ö162)

“Türkiyede bilim adamlarının resimleri ve adları olmasını, Çanakkalede şehit olan tüm askerler resimleri olmasını isterdim.” (Ö171)

“Bazı ünlü bilim adamları. Bu okuldan çıkan iyi bir meslek sahibi olan insanların görselleri olsa öğrenciler ve ben azimlenirim.” (Ö207)

“Genelde tarihle ilgili olmasını isterdim. Ama okulu canlı tutacak konu ve yazı resimlerinde olması iyi olur. Okulun dış duvarlarında canlı bizi okula sevkedecek resimlerin olmasını isterim. Okulun içinde ve sınıfta bizi derse sevkedecek şeylerin olmasını isterim. Tarihi iyi ve eğlenceli halde anlatacak, cazibeli posterler isterdim (sınıfta ve okulda). Osmanlı hakkında posterler isterdim. Osmanlı savaşları ile ilgili haritalar olmasını istiyorum. Mevlana resim ve yazıları, Evliya Çelebi, Yunus Emre gibi türk şairlerinin resim ve yazılarının şiirlerinin olmasını isterim. Ali kışçı gibi astronotlarında hakkında olmasını isterim. İskelet maketleri isterim, derslerime yardımcı olur.” (Ö208)

“Çocukların ilgisini çekecek ve görenleri etkileyecek resimlerin asılmasını isterim. Okulun güzel yerlerinde yer almasını ve faydalı görsellerin yer almasını isterim. Mesela Bilim adamlarının resimleri ve hangi alanda yaptıkları icatların yazılması.” (Ö212)

“Bizi derse teşvik edecek görsellerin yani sıfırdan başlayıp bilim adamları olanlar, gibi görseller.” (Ö232)

Tarihi öneme sahip olay ve kişilerin görsellerinin okul duvarlarında yeterli sayıda olmayışı öğrencilerin bu görsellere yönelik talebini artırmıştır. 1990/44 nolu genelgede özellikle vurgulanmasına rağmen bu görsellere gereken önemin verilmemiş olması, milli benliğimize ve geçmişimize karşı ilgi uyandırma amacını gerçekleştirilmedi; milli tarihimiz ve kültürümüz içinde milletimize ve insanlığa hizmet etmiş pek çok Türk büyüğünün

bulunduğu; insanlık tarihi ve medeniyeti içinde çok önemli katkılarımız ve eserlerimizin olduğu gibi bilgilerin verilmesinde türlü zorluklar yaşamamıza sebep olacaktır. Tarihi öneme sahip olay ve kişilerin görsellerinin okul duvarlarında yer almasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Çanakkale Savaşıyla ilgili fotoğrafların olmasını çok istiyorum o konuyla ilgili fotoğrafların olmasını diliyorum.” (Ö78)

“Herkes hitap eden renkli, sade, hoş ve en önemliside bilgi veren anlamlı görseller olmasını isterdim. Örneğin; okulumuzda yer alan Türk büyükleri gibi resimlerin artmasını isterdim.” (Ö117)

“Fotoğraflarımızın, çizilmiş el sanatların, tarihle ilgili birçok insanın resmini ve yazısını olmasını isterdim.” (Ö157)

“Okul duvarların’da Türk büyüklerinin ve savaşlar hakkında bilgilendirici resimlerin okul duvarlarında olmasını isterim.” (Ö164)

“Okul duvarlarında İnkılap dersine faydalı olacak şekilde balkan savaşları, İnönü savaşları gibi bazı görsellerin olması, Türkçemiz hakkında doğru ve yanlışlar, kendi yaptığımız çalışmalar yer alabilir.” (Ö165)

“Çanakkale ilgi haritalar, Türk Büyüklerin resimleri yazıları olabilir. Karikatür şeklinde bilgiler verilmesini isterim.” (Ö166)

“Derste işlediklerimizin önemli konularımızın ve yardımcı metaryelerin bulunmasını isterdim. Ve şimdiye kadar Türkler için önemli olayların sırasıyla bulunması da isterdim.” (Ö173)

“Türk Bayrağımızın doğuşu, kendi eserlerimizin, Osmanlı padişahlarımızın, Cumhurbaşkanları ile ilgili yazılı bilgilendirmeler, Atatürk posterleri, Türk İslam tarihi posterlerinin sergilenmesi gerekir.” (Ö186)

“Bilgi notlarının daha çok olmasını isterdim fakat her bir haftada değişsin yerine yenileri gelsin. Mimar Sinan ile ilgili köşe hazırlansın eserleri görsellerle gösterilsin. Harezmi ile ilgili köşe yapılsın matematik ile ilgili yazıları asılsın.” (Ö194)

“Okulumuzun duvarlarında Osmanlı arması, Osmanlı insanın yaşamının, Osmanlı Hanedanını, Türkiye’de yaşanan olaylar, okulun girişinde çizilmiş olan resim, okulun duvarının daha canlı ve farklı renklerden olmasını, merdivenlerde farklı figürler olmasını isterdim.” (Ö196)

“Bence Türk Büyüklerinin resimlerini duvarlara sırayla koyabilirler. Veya bir tablo halinde getirebilirler. Ve okulun önüne bir etkileyici heykel yapabilirler mesela İbni Sina gibi bence güzel olur.” (Ö198)

“Osmanlı Devleti’nin sınırlarının bulunduğu bir harita isterdim. Fen ve teknoloji dersine katkı sağlayabilecek görseller olsun isterdim. Daha öğrenciye hitap eden afişler mesela renk bakımından daha canlı olan resimler olabilir. Piri Reis’in yaptığı çalışmalara yönelik pano.” (Ö201)

“Kurtuluş savaşında yaşananlar geçmişte olan olaylar hakkında afiş resim olabilir.” (Ö203)

“Okulumuzun dış cephesinde bir resim olmasını isterdim. Çünkü bazı okullarda bunlardan var ve çok hoş duruyor. Ne gibi resimler istediğime gelince herkesin dikkatini çekecek bir resim olmasını isterim. Mesela bir mevlananın ya da geçmişimizi hatırlatacak bir osmanlı resminin olmasını isterdim.” (Ö216)

“Milattan önceki Türklerin neler yaptığını anlatan görseller. Osmanlıdaki şehzadeler, padişahlar savaştan kalan insanlar” (Ö225)

“Bilim adamları, Keloğlan, Nasrettin Hoca” (Ö228)

“Graham Bel, Fatih sultan Mehmet han” (Ö233)

“Ünlü türk büyüklerinin önemli savaşları görmek isterdim” (Ö238)

“Atatürk ile ilgili fotoğraflar, Eski Türk Devletlerimizin kahramanları, savaşlarda şehit olan kişilerin. Panolarda eskiden kalma yazılar, şiirler, resimler kaldırılmalı ve yenileri eklenmeli. Yunus Emre ile ilgili şiirler olması gerekir.” (Ö247)

“Kurtuluş savaşını ve eski tarihimizi anlatan resimler.” (Ö253)

“Mesela Mehmet Akif Ersoy, Atatürk, Osman Zeki Üngör, Gram Bell, Anştayn. Bilim adamlarının fotoğraflarının asılmasını istiyorum.” (Ö256)

“Daha fazla Türk büyükleri resimleri olursa şayet sosyal bilgilere önem artar ve çocuklar bu dersi sever.” (Ö262)

“Ben okul duvarımızda Çanakkale Savaşları ile ilgili ve Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili duvar resimleri istiyorum. Birde Seyit Onbaşımın fotoğrafını ve yanında hayatının olmasını ayrıca savaştaki başarılarının anlatılmasını istiyorum.” (Ö264)

“Çanakkale savaşını anlatan resimler, geçmişte yaşanan büyük savaşları anlatan resimler ve bu savaşlarda savaşıp şehit düşen, gazi olan insanların resimlerinin olmasını isterim.” (Ö265)

“Padişahlarımızla ilgili detaylı bilgiler ve resimleri. Tarihimizdeki buluşlar.” (Ö266)

“Mimar sinanın görselinin olmasını isterdim. Çünkü: okulumuzun duvarlarında fazla bir görsel bulunmuyor.” (Ö267)

“Eski tarih ve dönemlere dayanan savaşlarla ilgili bilgi veren yazılar ve resimler olmasını isterdim. Çünkü eski döneme dair daha çok bilgiye sahip oluruz ve daha bilinçli davranırız.” (Ö269)

“Çanakkalede savaşan askerlerimizin büyük bir görselinin olmasını isterdim.” (Ö270)

“Bence Mustafa Kemal Atatürk’ün, Mehmet Akif Ersoy’un, Seyit Onbaşı’nın, Şerife Bacı’nın fotoğrafları olup hepsinin ayrı ayrı bir köşesi olmalıdır. Bu kişiler bizim hayatımızda çok önemli yere sahip olduğundan dolayı öğrencilerin bunları öğrenip gurur duyması gerekir ve bizim bu vatani ne zorluklarla kazandığımızı öğrenmesi gerekir.” (Ö271)

“Çanakkaledeki başarılı askerlerin fotoğraflarını ve Yavuz Sultan Selimin fotoğraflarını.” (Ö275)

Farklı canlıların, çizgi film karakterlerinin resimlerini isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Uzun Kuyruk, Nasrettin Hoca, Kel oğlan, Uzun kulak, pepe, çiçek resimleri isterim. Süper kahramanların resimlerini isterim. Atatürk resmi, Mehmet akif Ersoy, Okulumuzu yapan İrfan Kaynak Beyin resmini isterdim. Çizgi film karakterleri olmasını isterdim.” (Ö40)

“rengarenk çiçekler, karaköz ile hacivat, nasrettin hoca, keloğlan, hayvanlar, okul duvarlarına resmimiz olsun, Casper olsun isterdim atatürk resmi, atatürke özgü sözler.” (Ö42)

“Eskiden kalan adamların, kendileri örnek hacivat ile karagöz, tom ve jeri, betmen, ve en önemlisi Atatürk’ü ve Atatürk’ün sözleri.” (Ö45)

“Keloğlan, Pamuk prensesi Kayyu, Hacivat ve Karagöz, rapunzel, Nasrettin hoca, pepe, pamuk prenses ve yedi cüceler, Atatürk, İstiklal Marşı, bayrak resmi, Kartal, aslan, peri bacaları, balıklı göl, Saat kulesi, anıt kabir, dolma bahçe sarayı” (Ö46)

“daha güzel çizgi film kahramanları olabilir hiç kimsenin okulunun duvarında olmayan şeyler isterdim onlar daha güzel gözükürdü bence. Atatürk’ün resminin çizilmesini isterdim duvara. okulu yaptıran kişinin resmi olabilir. Sanatçıların resmi olabilir. daha modern okul gibi gözükürdü.” (Ö48)

“Çizgi film karakterlerinin resimleri, Manzara resimleri” (Ö62)

“Bazı kahramanların yer almasını isterdim. çünkü onlar komik ve eğlenceliler.” (Ö68)

“Daha çok orman resimleri, hayvan resimleri, eski yapılan savaşların resimleri.” (Ö70)

“Öncelikle okulun boyanmasını isterim sonra şekiller ve ilede şekil olacaksa batman, süpermen olabilir.” (Ö123)

Çeşitli konuda ve farklı alanlarla ilgili görselleri isteyen öğrencilere ait görüşler aşağıda sunulmuştur:

“Bana göre çok azda olsa spor (futbol, basketbol, yüzme vb.) dallarda çok azda olsa görseller olmalıydı.” (Ö90)

“Okul duvarlarında Ali Kuşçu, Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Akif Ersoy, Türkiye Cumhuriyeti’nin Cumhurbaşkanı’nın resimleri ve kronolojik sırasının gösterilmesini isterdim.” (Ö96)

“Okulumuzun duvarlarında şunların olmasını isterdim. Mesela o bölgenin meşhur olduğu ürünlerin fotoğraflarını ve ona ait bilgilerin olmasını isterdim. Hem o bölgeye has bişey olduğunu öğreniriz hem de yabancı kişilerin okulumuza geldiğinde o bilgileri ve fotoğrafları öğrenmiş olurlar.” (Ö98)

“Mesela İngilizce kelimelerle ilgili resimler, matematikle ilgili zeka soruları, Fen ile ilgili bulmacalar, İnkılap ile ilgili haritalar bulunabilirdi.” (Ö167)

“Duvarlarda kendi yaptığım ödevlerin olmasını isterdim. İlginç bilgilerin olduğu bir duvarın olmasını isterdim. Her derse ait bölümlerin olup yaptığımız çalışmaların sergilenmesi güzel olurdu.” (Ö178)

“Değişik ve ilginç bilgiler, her dersten küçük küçük bilgi notları ve ders dışında genel kültür bilgisi olarak yapılan bir bilgi köşesi olabilir.” (Ö184)

“Daha çok bilgi verici olmasını. Çocuklarının ilgisini çekmesini çok isterdim. Değişik şekiller isterdim. Hep Türklerden bahsedilmiş hiç yabancı kişiler yok bence yabancı kişilerede önem verilmeli.” (Ö242)

“İlkerin olmasını isterdim. İlk uçan insan, ilk telefonu icat eden insan vb. Türkiye’ye dünya çapında yapılan yarışlardan madalya ve kupa getiren insanların resmi.” (Ö261)

Öğrencilerin okul duvarlarında olmasını istedikleri görseller ile MEB’in yayınladığı 1990/44 nolu genelgede asılmasını istediği görseller arasında paralellik olduğu tespit

edilmiştir. Bu sebeple okul idarelerinin bahsi geçen genelgeye uygun görsel materyal çeşitliliğini okul duvarlarında sağlaması genelgede hedeflenen kazanımlara ulaşmada kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca öğrenciler; kendi çalışmalarının, farklı edebi türlerde eserlerin, farklı görsel materyallerin okul duvarların olmasını istemişlerdir. Çevre duyarlılığı, sağlık, tasarruf gibi hassas konularda asılacak afişler mesajı hızlı ve etkili iletmeleri ile öğrencilerin okul duvarlarında yer almasını istedikleri görsel materyaller arasında yerini almıştır. Soruya verilen öğrenci cevapları analiz edildiğinde genel olarak farklı alanlarda ve türde görsel materyali okul duvarlarına asmanın onları pozitif yönde etkileyeceği ve onlara katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafının veya resminin olmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna yönelik verilen cevaplar analiz edildiğinde öğrencilerin, olmasını isteyenler ve istemeyenler olarak iki düşünce etrafında kümelendiği görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu okul duvarlarında kendi fotoğrafının olmasını isterken bunun bir başarı neticesinde olması gerektiğini savunmuşlardır. Fotoğrafının olmasını isteyen diğer grup öğrenciler ise tanınmalarını kolaylaştıracağını, anı olarak kalacağını, velilerinin kendileriyle gurur duyacağını düşündükleri için okul duvarlarında fotoğraflarının olmasını istemişlerdir.

Okul duvarlarında kendi fotoğrafının veya resminin başarı neticesinde olmasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Elbette kendi resmimin veya fotoğrafımın okul duvarlarına asılmasını isterim. Ama eğer bunu hak ediyorsam resmimin asılmasını isterim. Hak etmiyorsam istemezdim.” (Ö1)

“Eğer ben sınavlarda yüksek bir derece yaptıysam onların resimlerinin koyulmasını isterdim. Önemli birisiyle birlikte olan resmimin konulmasını isterdim.” (Ö4)

“Okul duvarında kendi resmim yok ama olsa örnek öğrenci olmak isterdim.” (Ö14)

“Okul duvarlarında her öğrencinin değil de başarı göstermiş öğrencilerin olmasını isterdim. Eğer her öğrencinin olsaydı okulun neredeyse bütün duvarları kapanır ve başka şeylere yer kalmaya bilirdi. Bu yüzden başarı gösteren öğrencilerin fotoğraflarının asılmasını isterdim.” (Ö16)

“Ayın öğrencisi seçilmek isterdim çünkü ayın öğrencisini başarı durumuna göre seçiyorlar eğer oraya ben asılsaydım bende başarılı olduğum için asılmış olurum ve çok mutlu olurum. Hiç ayın öğrencisi seçilmedim ama seçilmek isterdim.” (Ö48)

“İsterdim. Çünkü; Başarılı olunca buraya resmi asılmalı. Aile bireyleri ve kendi oraya asılınca mutlu ve gururlu olur.” (Ö49)

“Evet isterdim çünkü okul birincisi olmak isterdim.” (Ö50)

“Resmimin olmasını istemezdim haksızlık olurdu. Çalışkan öğrencinin resmi gerekli” (Ö61)

“Olmasını isterdim. Sebebi başarılı olduğum için diğer alt sınıftaki öğrencilere örnek olmam.” (Ö66)

“Olmasını isterdim çünkü insan kendiyle gurur duyardı önemli bir şey olmuştur ki ondan senin fotoğrafını asmıştır ve bundan dolayı isterdim.” (Ö74)

“İyi bir yönde ise tabii ki isterim ama kötü yönde ise istemem. İyi yöne örnek verecek olursam, bilim, spor, katıldığım aktivitelerde gösterdiğim başarılar vb. Bunların asılmasını çok isterim.” (Ö81)

“Eğer ben başarılı bir öğrenci isem okulun duvarlarında fotoğrafımın olmasını isterdim.” (Ö82)

“Okul başkanı olmadıktan sonra okul duvarlarında resmimin olmasını istemezdim. Çünkü herhangi bir insan için okul duvarlarını doldurmaya gerek yok.” (Ö84)

“Fotorafımın olmasını isterim. Çünkü iyi bir sebepten dolayı asıldıysa gururlanırım.” (Ö88)

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafımın olmasını tabiki ki isterim fakat hiçbir başarıya imza atmadıysam boş yere asılmasına karşıyım. Ama derece yapan öğrencilerin asılması hem öğrenciye moral verir hem de diğer öğrencileri başarı yoluna teşvik etmiş olur.” (Ö96)

“Okul duvarında kendi fotoğrafımın olmasını isterdim. Özellikle başarı belgesinin orda olmasını isterdim.” (Ö97)

“Bence okul duvarında herkesin fotoğrafı olmamalı çok başarılı ve okul için iyi bir faaliyette bulunmuş kişilerin fotoğrafları olması gerekir. Hem böylece diğer öğrencilerde okula kendi fotoğraflarının asılması için daha çok çalışır ve başarılı olmaya gayret ederler.” (Ö100)

“Bence başarılı öğrencilerin fotoğrafları panoya asılmalı ve her sene yenilenmelidir. Bu sayede öğrencilerin özgüveni artar.” (Ö137)

“Okulumuzun duvarında kendi fotoğrafımın olmasını isterdim. Çünkü bir alanda başarılı isem asılmıştır.” (Ö143)

“Olmasını isterdim. Çünkü bir veli gelse bu çocuk akıllıda buraya asmışlar der. Bu yüzden asılmasını isterim.” (Ö155)

“Bununla ilgili şunu söyleyebilirim; başarı konusunda bir şey yapmış isem eğer koyulmasını isterdim ve çok mutlu olurum...” (Ö192)

“Ben, aldığım ödüller yani plaket, kupa vb şeylerin altına resmimin yapıştırılmasını istiyorum.” (Ö194)

“Resmim yok ve de bu durumdan memnunum ama tabi sınav birincisinin resimleri asılıydı fena olmazdı.” (Ö199)

“Beni onurlandıracak bir şey olursa asılabilir. Fakat onur kırıcı bir şey olursa asılmamalı.” (Ö201)

“Bir ödül aldığımız zaman çekildiğimiz bir fotoğrafın bulunmasını isterdim.” (Ö202)

“Bence sadece çalışkan öğrencilerin resimleri olsa daha iyi olur veya yapılan denemelerde yüksek alan öğrenci arkadaşlarımızın” (Ö205)

“Bence disiplinli öğrencilerin, başarılı öğrencilerin gurur tablosu yapılmalı.” (Ö225)

“Bence kendi resmimin olmasını isterdim o resmi oraya hakkını vererek çizilmesi daha iyi olur mesela sbs sınavında okul birincisinin resmi çizilse daha iyi olur.” (Ö226)

“Eğer bir dereceye falan girdiysem, okulun başarısı belli olsun diye asılmasını isteyebilirim. Tekçe kendim için değil tabi kim dereceye girdiyse onun resmi asılsın. Yalnız lütfen e-okul fotoğrafını asmayınız.” (Ö231)

“İsterim iyi bir davranışında asılmasını isterdim.” (Ö245)

“Kendi fotoğrafım değilde okul birincisinin fotoğrafının olmasını isterdim.” (Ö252)

“Bazı yarışmaları kazanınca ya da başarı sağlayınca asılmasını isterdim.” (Ö253)

“Her ay okulun en başarılısı seçilip panoya resmi asılabilir.” (Ö254)

“Ben olmasını isterdim çünkü bu benim başarımın bir ödülüdür. Buda benim hakkımdır. Hem kendimi hocaların gözüne girmiş olurum ve herkes beni örnek alabilir. Ben duvarda resmimin olmasını çok isterim.” (Ö255)

“Ben okul duvarında kendi resmimin olmasını isterdim ama öyle boşu boşuna değil mesela benim çizdiğim bir resim benim yazdığım bir kompozisyon ya da benim yaptığım bir maket sayesinde okul duvarlarında resmimin olmasını isterdim.” (Ö265)

“İstemezdim çünkü başarısızım, başarılı olsaydım isterdim.” (Ö275)

Okul duvarlarında kendi fotoğrafının veya resminin olmasının gurur vesilesi olacağını, tanınmalarını kolaylaştıracağını, anı olarak kalacağını, velilerinin kendileriyle gurur duyacağını düşünen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“İyi olurdu mezun olduktan sonra okulumuza gelen insanlar görürdü. İçimde bir sevinç olurdu” (Ö3)

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafım veya resmimizin olmasını isterdim. Çünkü ilgi çekerdi. Okula gelen veliler çocuklarının fotoğraflarını görünce sevinirler.” (Ö7)

“Okul duvarlarında kendi fotoğraf veya resmimin olmasını isterdim. Çünkü okulda herkez beni tanırdı.” (Ö8)

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafımın olmasını isterdim. Çünkü okulumuzda okuyan öğrenciler belli olurdu.” (Ö12)

“Olmasını isterdim beni okulumuzda tanımayanlar beni tanıması için resmimin olmasını isterdim.” (Ö13)

“Fotografımız olsa hem gelen veliler bakar okulda nasıl öğrenci çocuğun sınıfında kimler varmış diye bakar.” (Ö20)

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafımın olmasını isterdim. Çünkü okul içinde ve dışında kendimle daha çok onurlanırdım.” (Ö22)

“Eğerki sınıflara yönelik yapılmış olsa bana göre çok hoş ve güzel dururdu. Okul duvarına renklilik katarıdı.” (Ö27)

“Ben kendi fotoğrafımı yada resmimi görseydim mutlu olurdu sevirdim.” (Ö28)

“Okulda benim resimim olmasını isterdim çünkü okula gelen insanlar resmimi görürdü onun için ve beni tanımayan tanırdı.” (Ö31)

“İsterdim çünkü gururlanırdım çocuklar okula geldiğinde kendi resmini görüp derslerine daha çok çalışırdı.” (Ö42)

“İnsan o duvara her bakışında kendini gördükçe gururlanıyor. Bazıları şimdi umursamaz ama yaşlandığımız zaman bunları anlatacağız. Çünkü her çocuğun istediği bir şey fotoğrafımızın orada olması. Ama bunun için çabalamalıyız. Maddi bir geliri yok ama manevi geliri bayağı çok.” (Ö44)

“Bence resmimiz olursa arkadaşlarıma nasıl olduğumu nasıl orada resmimin olduğunu söyleyebilirim. Beni tanımayanlar tanır ve onlara bildiğim şeyleri anlatırım.” (Ö47)

“Evet isterdim çünkü herkesin beni tanımalarını isterdim.” (Ö53)

“İsterdim. Çünkü; benim fotoğrafımın olması benim iyi bir öğrenci olduğumu gösterir.” (Ö56)

“Evet kendimden gurur duyar ve derslerime daha çok çalışırım.” (Ö59)

“Evet isterim. Çünkü okulda büyük ilgi alırım.” (Ö62)

“Ben kendi resmimin olmasını isterdim. Çünkü herkesin beni tanması için.” (Ö77)

“evet kendi resmimin olmasını isterim çünkü gurur duyarım.” (Ö86)

“Okul duvarında kendi resmimin olmasını isterdim çünkü kendimle gurur duyardım. Yada bizden küçüklerin beni tanmasını sağlarım. Çünkü tanınmış bir kişi olmak çok hoş bir duygudur.” (Ö89)

“Olmasını isterdim çünkü okulumda beni tanıyanlar mutlaka vardır ama iyice tanınmamı isterdim. Görüşüm iyiye yönelik olurdu.” (Ö90)

“Ben çok isterdim. Çünkü çok gurur verici bir şeydir. Herkes bu resimlere bakıp benim iyi yönlerimi konuşacak.” (Ö92)

“İyi sebeplerden dolayı neden olmasın ki. Hem gurur duyardım. Ama kötü sebeplerden dolayı istemezdim tabi kim ister ki? Hem okul duvarlarına benim resmim olsaydı kendime daha çok güven, cesaret geldiğini hissedirdim.” (Ö103)

“Bir yandan güzel olurdu. Kendimi özel hissedirdim ama bazı kötü niyetli kişilerinde bunu kullanmasını istemezdim.” (Ö108)

“Eğer okulun duvarında, fotoğrafımın veya resmim olsaydı. Sevinirdim, daha da kendi öz güvenim artabilirdi.” (Ö113)

“İstenmezmi çok isterim kendime karşı öz güvenim artar düşüncelerim artar derslere daha çok istekli olurum.” (Ö123)

“Benim fotoğrafımın veya resmimin olmasını isterdim. Çünkü okuldaki herkes beni tanır öğrenirdi. Kim olduğumu bilirdi.” (Ö127)

“Kendi fotoğrafımın olmasını isterdim. Çünkü beni herkesin tanmasını isterdim.” (Ö144)

“Okulda resimlerimizin olması bence iyi olabilir. Çünkü mezun olduğumuz okulda belirli bir süre dahi olsa bir anımız ve hatıramız kalır.” (Ö168)

“Duvarlarda kendimin resminin olmasını isterim. Çünkü o resmi her gördüğümde kendime karşı bir özgüven beslemiş olurum.” (Ö219)

“Kendi resmimi gördümmü gurur duyarım bir kere resmim asılmıştı kendimden gurur duydum çok güzel bir şey.” (Ö227)

“Olmasını isterdim. Çünkü okula ailem geldiğinde benimle gurur duymalarını isterdim. Okuldaki öğrencilerin beni bilmelerini isterdim.” (Ö257)

“Olmasını isterdim çünkü insan kendisini daha iyi ve mutlu oluyor bende bunun için istiyorum. İnsan böylelikle moral ve motivasyon sahibi olur.” (Ö264)

“Örnek öğrenciler kısmında resmimiz olsa kendimle gurur duyarım.” (Ö266)

“Kendi fotorafımın okulun duvarında olmasını isterdim. Benimle ilgili arkadaşlarım güzel şeyler konuşurlardı.” (Ö268)

“Fotoğrafımın olmasını isterdim çünkü bu okuldan geçenlerin unutulmaması için.” (Ö270)

Okul duvarlarında fotoğraf isteyen ancak bunun sadece kendisinin değil arkadaşlarının ve sınıf olarak toplu şekilde olmasını isteyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“İsterim ama arkadaşlarımızla, okulca ve öğretmenlerimizle olmasını isterim, karne günü resim çekilip onların olmasını isterim.” (Ö32)

“Okulda sınıfçak çektiğimiz resimler olsun, liseye geçtiğimizde gelip küçüklüğümüzü görürüz. Okulda ayın öğrencilerin resimleri verilmeyip de anı olarak kalabilir.” (Ö39)

“Görüşlerim iyi yandan olur en sevdiğim, arkadaşımın resmi var. Bundan çok memnunum. Gazetelerde bazen benimde resimim oluyor çok seviniyorum ondan çok memnunum.” (Ö40)

“Sınıfların topluca çekilmesi ve onun asılması çok güzel bir şey mesela biz buradan mezun olduk öğretmenlerimizi, okulumuzu ziyaret ettiğimizde bence hiç fena olmaz o yüzden bence sınıfların çekilip okulumuzun duvarlara asılması pek fena olmaz.” (Ö41)

“Mesela her sınıfın öğrencilerinin olması daha iyi olurdu. Çünkü okulumuza gelen bir kişilerin bizi tanımış olurdu.” (Ö54)

“Benim okul duvarlarında fotoğrafım yok aslında benimle birlikte birçok arkadaşımın fotoğrafı yok. Belki ortaokulu burada bitirmiş öğrencilerin fotoğraflarının dönem boyunca asılıp sonraki döneme diğer öğrencilerin de fotoğrafı asılabilir. Bizim okulumuzda sadece iki arkadaşımın fotoğrafı yer almaktadır. Bu fotoğrafta arkadaşlarımız şimdi orta okulda olmalarına rağmen IV. Sınıfıaki 23 Nisan Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramındaki fotoğraflarıdır.” (Ö99)

“Benim, okulun duvarında resmim zaten var. Başka arkadaşlarımın da resminin olmasını isterdim. İyi bir şey olurdu.” (Ö130)

“Okul duvarlarında sadece benim fotoğrafım değil diğer arkadaşlarımda fotoğrafı olsun isterdim. Çünkü sadece benim fotoğrafım olsaydı adeletsizlik olurdu.” (Ö133)

“Bence sadece benim resmim değil gerekli olan her kişinin resminin okul duvarlarında bulunmasını isterdim.” (Ö173)

“Okulumun duvarında kendi resmimi görmek ve yıllar sonra gelenlerin de görmesi hoş olabilir. Ama bütün öğrencilerin konulması gerekirdi değilse ayrımcılık olarak dışarıya yansırı ve bu da okulumuzun itibarını zedelerdi. Ama tabiki bir madalya alanlar için çok güzel olur.” (Ö211)

“Okulda resmimin olmasını istemezdim çünkü okulda sadece ben okuyorum. Bu okul hepimizin ama sınıfımızda kendi sınıfımla bir fotoğrafımın olmasını isterdim.” (Ö224)

Okul duvarlarında fotoğrafının olmasını istemeyen öğrencilerin ise ağırlıklı 8. sınıf öğrencileri olduğu ve bunun görsel kaygılardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer bir grup ise okul duvarlarında öğrenci fotoğrafının olmasını anlamsız bulduğunu, diğer arkadaşlarına haksızlık olacağını, fotoğrafıyla dalga geçileceğini düşünen öğrencilerin oluşturduğu gruptur.

Okul duvarlarında kendi fotoğrafının veya resminin görsel kaygılardan ve utangaçlıktan dolayı olmasını istemeyen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Olmasını istemezdim çünkü utanırdım.” (Ö23)

“Bence ben pek istemezdim. Çünkü herkesin benim fotoğrafıma bakması hoşuma gitteceğini zannetmiyorum. Bilmiyorum ama ben utanır ve fotoğrafımın okul duvarında olmasını istemezdim.” (Ö110)

“Bence okul duvarlarında benim resmim veya fotoğrafım koyulmasın çünkü fotoğraflarda güzel çıktığını düşünmüyorum. Ayrıca benim fotoğrafımın koyulması öğrencilere hiçbir yarar sağlamayacaktır. Benim yerime çocukların fikir hayatını etkileyecek biyografiler koyulabilir. Örneğin: Atatürk, Einstein, Graham bell gibi önemli işler yapmış insanların biyografileri koyulabilir.” (Ö162)

“Fotoğraf olarak istemezdim. Çünkü; kendi fotoğrafımı orada görünce kendimi rahat hissetmezdim.” (Ö167)

“İstemezdim çünkü resimlerde çok kötü çıkıyorum ve fotoğraf çekinmeyi sevmiyorum.” (Ö169)

“Ben kendi resmimin olmasını istemezdim. Çünkü fotoğraflarda güzel çıkmadığım için benim fotoğrafımın olmasını istemem ama diğer arkadaşlarımla fotoğrafı olmasını isterdim.” (Ö172)

“Olmasını istemezdim. Çünkü okulda herkesin görmesini istemiyorum ve o fotoğraf da kötü çıkabiliriz. Ve eğer koyulacaksa herkesin koyulsun sadece benim koyulmasını istemem.” (Ö183)

“Olmaması iyi bence. Çok kötü çıkıyorum. Bu utanç verici. Kötü çıkmamla beraber kötü de bir çekim kalitesi var.” (Ö189)

“Fotoğrafımın duvarda öle yerlerde asılmasını istemem. Çünkü çekinirim ve herkesin görüşlerinin benim fotoğrafım hakkında iyiye yönelik olacağını zannetmem.” (Ö195)

“Okul duvarlarında kendi fotoğrafımı görmeye yönelik olumsuzum. Çünkü beni gördüklerinde alay konusu edebilecek öğrenciler olabilir. Kimisi beğenipte, kimisi beğenmediğini öne sürerek beni kırabilir. Bu sadece bana karşı değil, belkide diğerlerine ben böyle yapabilirim. Bence bu hepimizi üzebilir.” (Ö197)

“İstemiyorum onur kırıcı olabilir.” (Ö203)

“Okul panolarında resmim olabilir, ancak benim onurumu kırmayacak şekilde. Ama olmaması daha iyi olur. Çünkü ben istemem.” (Ö208)

“Bana göre olmaması lazım çünkü bir insanın kalp kırması için en büyük etken bu.” (Ö215)

“Hayır kendi fotoğrafımı görmek istemem. Çünkü kendimden nefret ediyorum. Bide hergün okula gelirken kendimi görmek bana utanç verir.” (Ö218)

“Kendi fotoğrafımın olmasını istemiyorum. Çünkü çok cansız durduğumuz için güzel durmamaktadır ve bizim okula gelen veliler ve öğrenciler gördükleri için pek hoş olmamaktadır.” (Ö221)

“Benim resmim olması hiç iyi olmaz. Çünkü gece görseler korkarlar. Gündüzde çocuklar alay eder ya da ürkerler hiç iyi olmaz.” (Ö223)

“Olmasın. Çünkü alay edebilirler.” (Ö249)

Okul duvarlarında kendi fotoğrafının veya resminin olmasının gereksiz olduğunu, diğer arkadaşlarına haksızlık olacağını, öğrencilere katkı sağlayacak farklı görsellerin olması gerektiğini düşünen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Olmasını istemezdim çünkü öbür arkadaşlarıma haksızlık olurdu.” (Ö9)

“Bence kendi fotoğrafımın olmasını istemezdim çünkü herkes için yararlı ve öğretici şeylerin olmasını isterdim. Atalarımızın söylediği özlü sözler gibi mesela. Ama eğer çok çalışkan ve gerçekten dürüst zeki bir öğrenci ise neden olmasın tabi. Olabilirdi.” (Ö11)

“Çok gerekli diil olup olmaması. Çünkü önemli diil daha önemli şeyler sergilenebilir.” (Ö15)

“Hayır istemezdim çünkü bir çocuk derslerinde başarısız olduğu zaman o çocuk utanabilir.” (Ö21)

“Bence olmasın gerek yok. Bizim fotorafımızın yerine bize katkıda bulunacak posterler isterdim.” (Ö25)

“Ben istemem çünkü başkaları benim resmimi görüp kötü komik vb. şekilde eğlenmesini istemem.” (Ö33)

“Kendi fotoğrafımın olmasını istemezdim. Çünkü kendimin ön plana çıkarılmasını sevmiyorum.” (Ö55)

“İstemem. Çünkü okul çocuk resmi kaynardı.” (Ö57)

“Hayır olmamasını isterdim çünkü: resmimi ezebilirler ve yırtabilirler.” (Ö60)

“Fotografımın olmasını istemezdim çünkü yırtılabilirdi.” (Ö72)

“Okulumuzun duvarında fotoğrafımın olmasını istemiyorum. Çünkü insanların farklı düşünmesini ve asla ilgi çekmedini ve onları etkilemeyeceği için.” (Ö76)

“Hayır. Çünkü; fotoğrafımızın olması hiçbir işe yaramaz. Okulumuzda o kadar öğrenci var herkesin fotoğrafı olsa iyi olmaz bence yani ben istemem.” (Ö87)

“Ben olmamasını isterdim. Çünkü fotoğrafımla dalga geçebilirler o yüzden istemiyorum.” (Ö91)

“Ben okul duvarında kendi resmimin olmasını istemezdim. Çünkü o zaman bütün öğrencilerin fotoğrafları olurdu. Ve duvarlar pek hoş gözükmez diye düşünüyorum. Onun yerine ünlü bilim adamları yer alırsa öğrenciler daha çok bilgiye ulaşır diye düşünüyorum.” (Ö105)

“Benim düşüncem; Eğer benim resmim olursa haksızlık olur. Çünkü benim resmim olursa okuldaki herkes kendi resminin olmasını ister.” (Ö111)

“Ben olmasını istemezdim. Çünkü; okulumuzun sade olmasından yanayım. Sadece okulumuzu kuran İrfan Kaynak'ın resmi ve öğretmenlerimizin resminin olmasını isterdim.” (Ö117)

“Bence olmaması daha iyi çünkü herkes fotoğraf çekinmeyi sevmeyebilir. Bu yüzden olmaması daha iyi olur.” (Ö122)

“Bence olmamalı. Onun yerine daha değişik şeyler olmalı.” (Ö124)

“Olmasını istemezdim çünkü; bir madalyamı kazandım okul birincisimi oldum.” (Ö139)

“Hayır çünkü benim resmim yerine daha çok bilgi konulabilir.” (Ö182)

*“İstemezdim çünkü herkesin aynı anda asılmayacağı için biri üzülür. O yüzden istemezdim.”
(Ö233)*

Soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğrenciler, başarı göstermeleri neticesinde okul duvarlarında fotoğraflarının olmasının anlam kazanacağını vurgulamışlardır. Bu algı, özellikle başarılı öğrencilerin başarılarını devam ettirmede, başarı gösteremeyen öğrencilerin ise motive olup başarı sağlamalarında okul duvarlarına fotoğraf asma uygulamasının kullanılabileceğini göstermektedir.

Okul duvarlarına fotoğraflarının veya resimlerinin asılmasını istemeyen öğrenciler bunun gerekli olmadığını, fotoğraflarının yerine daha gerekli, derslere yardımcı materyallerin asılmasını istemişlerdir. Fotoğrafının asılmasına karşı çıkan öğrencilerin ağırlıklı 8. sınıflar olması içinde buldukları ergenlik dönemine bağlanabilir. Görsel kaygılarının dikkate alınması onlarında bu noktada pozitif düşünceleri sağlayacaktır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Yapılan analiz sonucunda, “Okul duvarlarında yer alan görseller sosyal bilgiler öğretimine nasıl bir katkı sağlamaktadır?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre öğrenciler, okul duvarlarındaki görsellerin bilgilendirici yönleri sayesinde ilgili konularda bilgi sahibi olduklarını, görsellerin daha duyarlı olmalarını sağladığını ve motive olmalarında destekleyici rol üstlendiğini belirtmişlerdir.

Atık pil ve yağ, geri dönüşüm ve ağaç konularını içine alan afişlerin kendilerinde duyarlılık oluşturduğunu belirten öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Katkı sağlar. Mesela atık pil biten pilleri önceden hep yerlere atardık ama şimdi okulumuzdaki atık pil kutusuna atıyoruz. Önceden atık pilin çevreye zarar verdiğini bilmiyorduk. Ama şimdi öğrendik ve atık pilleri çevreye atmak yerine biriktirip atık pil kutusuna atıyoruz. Bunları öğrendikten sonra yerlere pil atanları uyarıyorum ve pilleri atık pil kutusuna atmalarını istiyorum.” (Ö1)

“Katkı sağlamakta çünkü geri dönüşümün önemi ile ilgili afişler var. Ben bu afişler sayesinde çevreye daha duyarlı olup diğer arkadaşlarımda bu konu hakkında bilinçlendiriyorum ve bu sayede temiz bir çevreye sahip oluyoruz.” (Ö2)

“Posterin birinde ağaçlar yanyordu. Sosyal Bilgiler dersinde doğal kaynaklarımızı koruyalım adlı üniteyi işlerken katkı sağladı.” (Ö24)

“Mesela, ağaçlarımıza zarar vermememiz lazımdır diye sosyal bilgiler öğretmenimiz anlattı. Bu ağaçlarla ilgili posterler ona karşı birşeyler anımsatabilir.” (Ö27)

“Sosyal dersinde öğretmenimiz ağaçları korumamızı istedi ve okulumuzdaki arkadaşlarımızın yaptığı ağaç resmi çok güzeldi onlarda öğretmenimizin söylediği şeyler gibi resim çizdiler insanların ağaçlarını suladıklarını kısaca ağaçları koruyalım.” (Ö31)

“Sosyal Bilgiler dersinde ‘Geri dönüşüm’, ‘Atık yağ kampanyası’, ‘pil kutusu’, ‘mavi kapak’ bunların hepsi bize sosyal bilgiler dersinde katkı sağlamaktadır.” (Ö39)

“Alp Arslan, Metehan ve haritalar bu sene bize çok yararlı oldu bu görseller. Pil afişi bize çevreye duyarlı bir insan olmamızı öğretti. Diş temizliği ile ilgili afiş dişlerimizi günlük fırçalayıp sağlıklı olmamızı öğretti.” (Ö49)

“Mesela atık pili ele alırsak hem bilgi sahibi oluyoruz hem de atık pilleri kendimizden ve topraktan uzak tutmaya çalışıyoruz.” (Ö131)

Tarihi bilgilerinin gelişmesini sağladığını ve bu yönüyle derslerinde faydalı olduğunu belirten öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Oldu bilmediğimiz Türk Büyüklerinin resimlerini görmüş olduk.” (Ö13)

“Geçmişte olan savaşları daha iyi anlamamız için daha dikkatli olmamız için katkıda bulunur.” (Ö23)

“Duvarlarda olan haritalar ve tarihle alakalı bilgiler, gençliğe hitabe ve istiklal marşları sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimine katkı sağlamaktadır.” (Ö29)

“İyi katkı sağlamaktadır mesela o savaşla ilgili olan resimler sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlar.” (Ö30)

“Ben en çok Çanakkale posterleri hakkında görebiliyorum bunları okuyunca derste daha iyi anlıyorum, resimlerini görüyorum daha iyi oluyorum.” (Ö32)

“Osmanlı tarihinden kalma şeyler geçmiş bilgileri öğretiyor ve derse katılmamızı sağlıyor.” (Ö34)

“Türk büyüklerinin resmine bakarak okuyarak kendimize bir katkıda bulunmuş oluruz.” (Ö41)

“Çok büyük katkı sağlamaktadır. (Mesela Eski türk beylerinin fotoğrafları. Çünkü biz bu sene eski türk devletlerini gördük. Bayağı katkı sağladı ve sosyal öğretmenimize çok yardımcı oldu.)” (Ö44)

“Keloğlansa onun geçmişini öğreniriz Hacivat ve karagözün hikayesini öğrendik atalarımızın öz geçmişinide öğreniriz ve atalarımızın nasıl bizim için savaştığını ve yemeden içmeden savaştılar” (Ö46)

“Haritaları iyi inceleye biliriz. Önce ki zamanlarda yani Türk büyüklerinin nasıl biri olduğu. Atatürk’ün hayatı.” (Ö47)

“Haritalardan, afişlerden yararlanılıyor. Türk büyüklerinin fotoğraflarından yararlanılıyor. Türk büyüklerinin altındaki yazıları okuyarak bilgi alıyoruz. Yazılılarımız daha iyi oluyor ve iyi notlar alınabiliyor. Neredeyse hemen hemen hepsinden bir katkı sağlanıyor.” (Ö48)

“Çanakkale zaferi ile olan görseller sosyal bilgiler dersimle çok ilgisi var. Nedeni ise; o konuyla olan bilgileri görsellerle daha iyi anlamama yardımcı oluyor.” (Ö83)

“Çanakkaleyle ilgili olanlar. Sosyal bilgiler dersimizde daha çok bilgi edinmemizi sağlıyor.” (Ö89)

“Olumlu yönde katkı sağlıyor. Nedeni ise savaşları, ünlü türk sultanlarını, ünlü düşünürleri ve sağlık alanında çok güzel bir yere ulaşmış İbni-Sina gibi insanları güzelce anlıyoruz. Atamızı ve ailesini daha da iyi bilmemize katkı sağlıyor. Bu kişilerin nereden ne zaman doğduğunu ve ne zaman öldüğünü öğreniyoruz ve anlıyoruz.” (Ö90)

“Okulumuzda yer alan Atatürk fotoğrafları öğretmenimiz bize Atatürk’ün hayatını anlatırken o fotoğrafı göstererek daha kolay ders anlatmasına yardım ediyor.” (Ö91)

“Okul duvarlarında yer alan bazı görseller bana katkıda bulunuyor. Bu görseller kurtuluş savaşının anlatıldığı afişler; kurtuluş savaşı hakkında daha çok bilgimin olmasını sağlıyor ya da bazı Türk Büyüklerinin resimleri, Atatürk’ün afişleri bana sosyal bilgiler dersinde yardım ediyor.” (Ö94)

“Mesela önemli bilginlerin veya önemli kişilerin resimleri vardır. Mustafa Kemal Atatürk, Mevlana, Yunus Emre gibi bir çok önemli kişinin görselleri vardır. Bu görseller sosyal bilgiler öğretimine şöyle katkı sağlar. Bir bilgini derste işledik. Ama fotoğrafı, doğum ve ölüm yılı kitabımızda yok. Hemen gidip görsellere bakarım. Böylece sosyal bilgiler öğretimine görseller katkı sağlamış olur.” (Ö102)

“Okul duvarında yer alan padişahlar ve haritalar vardır. Bu padişahları sosyal bilgiler dersinde de gördüğümüz ve işlediğimiz için gözümüze daha yakın resimlerdir. Bu sayede onları her zaman göreyek daha kolay tanımış oluruz. Ve onlar hakkında bilgi sahibi oluruz. Böylelikle Sosyal Bilgiler Öğretmenine kolaylık sağlamış olur.” (Ö105)

“Bence; sosyal bilgiler dersine çok katkı sağlamıştır. Çanakkale savaşında ne olduğu, ne yendiği, nasıl savaştığı hakkında çok fazla bir bilginim yoktu. Görsel materyaller sayesinde bilgimiz arttı.” (Ö111)

“Okulumuzda yer alan Türk bilginlerinin resimlerinin Sosyal Bilgiler dersine çok güzel ve olumlu katkıları var. Bize bilgi veriyor. Benim çok hoşuma gitti.” (Ö117)

“Sosyal Bilgiler dersinde türk büyüklerinin hayatlarından yararlanıyoruz. Haritalardan da yararlanıyoruz.” (Ö122)

“Türk bilginlerini Sosyal Bilgiler dersimizde işlerken okuduysak aklımızda kalan bilgileri derste paylaşıyoruz. Resimleride inceleyerek derste onları aklımıza getirerek faydalanıyoruz.” (Ö125)

“Okul duvarlarındaki resimlerin bize büyük bir katkı sağlamaktadır. Geçmişte yaşayan insanların hayatını öğreniyoruz. Geçmişte olan olaylarla ilgili bilgiler ediniyoruz.” (Ö141)

“Türk büyükleri hakkında bilgi sahibi oluyoruz. Yarışmalar sayesinde sosyalleşiyoruz. Haritalardan yararlanıyoruz.” (Ö144)

“İbni sina gibi insanların ne zaman doğduğunu ne eserleri olduğunu biliriz öğreniriz.” (Ö161)

“Okulumuzda Çanakkale Savaşımızla ilgili posterler var ve sosyal bilgiler dersinde bu konuyu gördük yani kısaca katkı sağladı.” (Ö179)

“Çanakkale ile ilgili afişleri konumuz Çanakkale ile ilgili olduğunda koridora çıkıp bilgi edinebiliyoruz ve konuyu daha çabuk kavrayabiliyoruz.” (Ö195)

“Koridorlardaki Çanakkale ile ilgili resimler yardımcı oluyor. İnkılap dersinde savaşları işlerken mesela o resimlere bakmışım.” (Ö216)

“Eski büyük Türklerin eskiden neler yaptıklarını bilgi ediniyorum onun için çok faydalı (Yunus Emre, Yavuz Sultan Selim, Mimar Sinan, İbni Sina vb.)” (Ö225)

“Okul duvarında tarihi Türk Büyükleri asılmış bunlar sosyal bilgilerde bize (tarih alanında) katkı sağlar.” (Ö232)

“Türk büyükleri bize tarihimiz hakkında bilgi veriyor. Biz bu bilgilerle sosyal bilgiler dersinde ön hazırlık yapmış gibi oluyoruz.” (Ö261)

“Tarihimizi bizlere anlatmakta bizlere yardım etti. Örneğin Türk büyüklerinden bilmediklerimizi ve bildiklerimizle ilgili daha detaylı bilgiler öğrendik.” (Ö266)

“Ünlü türk büyüklerinin hayatını okuduğumuzda sosyal bilgiler dersinde daha kalıcı bilgiler elde ederiz ve konumuz olduğu zaman hazırlıklı oluruz.” (Ö269)

“Türk büyüklerinin resmi olması onların hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlıyor. Bu bilgilerden sosyal bilgiler dersinde yararlanıyoruz.” (Ö273)

Okul duvarlarında yer alan haritaların bilgi edinmeleri açısından sosyal bilgiler derslerine katkı sağladığını belirten öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Haritalar sosyal bilgiler dersinde hangi tarihi eserlerin nerede olduğunu biliyorum ve bu öğrenimimi kolaylaştırıyor.” (Ö33)

“Mesela okulun girişindeki Türk büyüklerimiz sosyal dersi için çok yararlı oluyor ve konularımızdada geçiyor ve sınıfımızdaki haritalarda sosyal dersinde çok işimize yarıyor. Ve sınıfımızdaki sosyal panosuda işe yarıyor yaptıklarımız haritalar oraya asılıyor ve bu haritalara bakarak dünya nasıldır Türkiye haritasının sınırları nere diye bilgileniyoruz ve bizim içinde iyi oluyor.” (Ö36)

“Haritalardan, kürelerden yararlanıyoruz. Mesela hangi bölgede olduğumuzu öğrenmek için haritadan yararlanabiliriz.” (Ö41)

“Haritalar katkı sağlıyor sosyal bilgiler dersinde konumuz coğrafya olduğunda ona bakıp bilgi sahibi oluyoruz sonra konumuz destan yazarlar olduğunda duvarlara bakıp onların hayatını öğreniyoruz.” (Ö53)

“Haritalar katkı sağlamaktadır. Çünkü; haritalardan derse hazırlık yapabiliriz.” (Ö56)

“Katkı sağlıyor mesela haritalar kıtaları inceliyoruz.” (Ö57)

“Haritalar ve bazı önemli tarih adamlarının hayatları derse hazırlıklı olarak gelmemizi sağlamaktadır.” (Ö66)

“Derste, haritalar bize çok katkı sağlıyor çünkü bir yer bulunacağına hemen buluyoruz.” (Ö68)

“Duvardaki haritalar şehirlerin nerede olduklarını belirtiyor ve sosyal dersinde Dünyamız ünitesinde haritalar lazım oluyor ve oradan bakıyoruz.” (Ö69)

“Haritalar katkı sağlamıştır. Çünkü biz haritalı konular işliyoruz ve bunun katkısında baya olmuştur.” (Ö74)

“Haritalar sayesinde Türkiyemizdeki illerin yerini daha iyi biliyoruz.” (Ö85)

“Okul duvarımızdaki kabartmalı haritalar. Haritalarla ilgili ders işlerken daha iyi anlamış oluyoruz.” (Ö88)

“Mesela okul duvarlarındaki haritaların sosyal bilgiler öğretimine katkısı çoktur. Okulumuzun duvarlarında o haritalar olmasaydı biz hangi illerin hangi bölgede vb. şeyleri öğrenemezdik.” (Ö130)

“Mesela okul duvarlarındaki haritalar benim şehirlerin yerlerini öğrenmeme katkı sağlıyor. Bir de yapılan performans ve proje ödevlerinin duvarlara asılması bana çok büyük yarar sağlıyor, bilmediğim şeyleri öğreniyorum.” (Ö146)

“Mesela Osmanlı haritaları dersimize yardım ediyor.” (Ö148)

“Evet. Çünkü sosyal bilgiler dersinde haritalardan bir yerlere bakıyoruz ve öğreniyoruz.” (Ö155)

“Haritalar Alpaslan resmi vb. Haritalar bize sosyal dersimizde yardımcı oluyor bilmediğimiz yerde Akdeniz, ege karadeniz yerlerine bakıyoruz bilemediğimiz yerde bakıp cevaplıyoruz.” (Ö158)

“Haritalar çok fazla katkı sağlıyor. Çünkü kitaplarda haritalar ile ilgili sorular çıkıyor kitapta bazı haritalar bulunmadığından çok fazla katkı sağlıyor.” (Ö159)

“Kabartma harita küçüklere ve bize bence katkıda bulunuyor. Hangi şehrin nerede olduğunu biliyor. Bazı görseller öğrencileri ve beni bilgilendiriyor.” (Ö207)

“Mesela Haritalar. Haritalar olmasa öğretmenimiz bize gerekli olan bilgiyi veremeyebilir. Mesela bir savaşı anlatacağında o yeri kuşatılmaların nereden yapıldığını anlatması için tam bilgi verdiği için ben haritaları seviyorum.” (Ö244)

“Haritalarda bölgeleri öğreniyoruz, derslerde daha fazla katkı sağlıyor. Ulubatlı Hasan gibi tarihteki insanlar hakkında bilgiler öğrenip dersimize katkı sağlıyor. Atatürk inkılaplarının neler olduğu.” (Ö257)

“Haritalar iyi bir katkı sağlamıştır. Çünkü bir bilemediğimiz yerler olabilir. Bunları rahatlıkla bakabiliriz. Bu da bizim daha başarıya gitmemizi sağlar.” (Ö272)

Derse ön hazırlık yapmalarını sağlaması, derste öğrenilenlerin pekişmesine ve unuttukları kısımları hatırlatmaya yardımcı olması ayrıca derse motive olmalarını sağlaması yönünden katkı sağladığını belirten öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Sosyal bilgiler öğretimine, önceden dikkatimizi çekip sonra aklımıza gelmesi ve öğretmenimize sunmamız bizim sosyal bilgiler öğretimimize katkı sağlamaktadır. Bu okulda 300 küsür tane öğrenci var bu öğrencilerin her biri merdivenden çıktığında bu görsellere baksa ve dikkatini çekse bütün herkesin kafasında bir yer edinse gayet faydalı olur. Bence bu görseller benim için çok faydalı ve bana katkı sağlamaktadır.” (Ö11)

“Okul duvarlarında bulunan kişiler ve haritalarla boş vaktimizde inceleyip derse girdiğimizde konu hakkında daha çok bilgili olup o konuyu daha iyi kavrayabiliyoruz. Ama belki her konuyla ilgili olan önemli kişiler ve haritalar daha fazla olsaydı.” (Ö16)

“Sosyal bilgilerle ilgili çok şey var mesela tarih insanları, ormanlar, ağaçlar, tasarruf; Atatürk konulu afişler sosyal bilgilere katkılı olur.” (Ö18)

“Okul duvarında asılı olan bir haritamız var. Ona bakınca konumuzun zevkli geçeceğini ümit ediyorum. Ve bu dersi iyi anlayacağımızı umuyorum. Bu konuyu anladığımız için sosyal bilgiler öğretmenine katkıda bulunuyoruz.” (Ö25)

“Okul duvarında yer alan görsellerden çok güzel yararı olur sebebi şudur: Mesela biri orayı okuyup atalarını tanısa sosyal dersine büyük katkısı olur.” (Ö35)

“Okul kurallarımızı öğreniyoruz hemde bunu sosyal bilgiler dersinde tekrarlıyoruz. Bu yüzden derslerimizde başarılı oluyoruz.” (Ö42)

“Derslerde işleyeceğimiz konuya onları okuyarak hazırlanabiliyoruz.” (Ö55)

“Sosyal bilgiler dersinde öğrendiğimiz konuları daha iyi anlamamızı sağlar.” (Ö62)

“Sosyal öğretmenleri okul duvarlarında gördüğü bir afişi araştırırken yeni bilgiler öğrenirler. Bu yeni bilgilerini de öğrencileriyle paylaşarak öğrencilere de yeni bilgi öğretir.” (Ö84)

“Dersimizle ilgili bilgi sahibi oluruz. Öğretmenimizin örnek olarak verebileceği afişler olur. Ayrıca haritalarda var. Bence olumlu bir etki sağlıyor.” (Ö87)

“Sosyal bilgiler dersinde: Örneğin tarihin önemli bilim insanları konusunda okul duvarlarında yer alan görsel materyallerden yararlanabiliriz. Onun dışında Çanakkale ile ilgili yazılardan da bilgilerimizi artırmış oluruz. Okulumuzda yer alan görsel materyaller sosyal bilgiler dersi için bizlere bir ön hazırlık olmasını sağlıyor.” (Ö104)

“Duvarlarda asılı olan resimleri Sosyal Bilgiler dersinde Tarih İçinde Bilim ünitesinde gördük ve işledik. Bu yüzden o resimler sayesinde üniteyi daha iyi kavradım.” (Ö109)

“Sosyal bilgiler dersine daha iyi odaklanıyorum. O duvarlardaki yazılardan okuduğumda öğretmenim soru sorduğunda cevap verebiliyorum.” (Ö139)

“Bana katkı sağlıyor dersimiz bittiği zaman tenefüste bakıyorum ve daha çok konular kafama oturuyor. Bence daha çok materyal olmasını istiyorum konularla ilgili” (Ö172)

“Sınıfımızdaki bizim yaptığımız haritalara bakarak görsel materyal olarak kullanıyoruz. Konunun anlaşılması için ise işe yarıyor gözümüzde canlanıyo. Aklımızda kalmasınada yarıyo.” (Ö177)

“Evet çünkü harita, bilgi ve resimlerle bize öğretilen kişi veya olayları görsel olarak beynimize kodluyoruz. Bu şekilde unutmamız daha zor hale geliyor.” (Ö182)

“Çanakkale ile ilgili görseller, sınıflardaki haritalar ve öğrencilerin yaptıkları ödevler öğrencilerin konuyu pekiştirmesine yardımcı oluyor. Ama daha fazla harita olmasını isterdim.” (Ö200)

“Okulumuzun duvarlarındaki posterlerden ziyade kendi yaptığımız performansları sınıfımıza asılıyor ve biz bunu hergün, her saat gördüğümüz için bu seneki konuları daha iyi pekiştirmemizi önce fark etmediğimiz detayları gördükçe fark etmemizi sağlıyor.” (Ö211)

“Derste gördüğümüz konuların görsellerinin yer alması bizim bilgilerimizin artması ve konuyu daha çok anlamamız için yardımcı olur. Hem de eğitime katkıda sağlanmış olunur.” (Ö212)

“Benim sosyal bilgiler dersimde, duvardaki resimler, haritalar vb. şeyler benim derse motive olmama sağlar ve bana çok yardımcı olur” (Ö219)

“Haritalar, savaşlar ve Türk Büyükleri'nin hayatını görüp okuyunca derse daha çok motive olmaya başlıyorsun. Sanki derse hazır geliyorsun. İnsanda merak uyandırıyor.” (Ö220)

“Bizler; Performans, proje ve bazı etkinlikler yaparken yer alan görsellerden yardım alıyoruz ve bizlere çok katkı sağlamaktadır.” (Ö221)

“Mesela Atatürk resmine baktık mı onun ilkeleri aklımıza geliyor. Türkiye Cumhuriyetinin gelişmesinde çok katkı sağladığı aklıma geliyor.” (Ö240)

“derste işlediğimiz geçmiş konuları bana yeniden hatırlatıyor.” (Ö245)

“Derste işlediğimiz konulardan var bunları okuyarak daha iyi öğreniriz.” (Ö249)

“Duvardaki yazılara bakarak derse ön hazırlık yapılmış olur. Mesela ünlü türk bilginlerin hayatlarını okuyup derse hazırlanırız.” (Ö254)

“Okulumuzda bulunan haritalar sayesinde savaşların nerede olup bittiğini öğretmenimiz anlatırken anlıyorum. Türk büyükleri ile ilgili bilgileri öğrenip derste hoca anlatırken ben onu biliyor olduğum için daha iyi anlıyorum.” (Ö260)

“Sınıfta bulunan bazı görseller (harita, dünya ve Türkleri anlatan görseller) sınava girmeden önce bunları inceliyoruz. Buda bize sınavlarda yardımcı oluyor. Bir defasında öğretmenimiz bize dünya üzerinde bazı yerleri soracağını söyledi bizde dünyayı epeyce inceledik ve yazılıda başarılı olduk.” (Ö263)

“Onlar hakkında daha fazla bilgi almama yardımcı oldu ve derslerde o resimlerle ilgili soru sorulduğunda daha rahat ve özgüven içinde cevaplamama yardımcı oldu.” (Ö264)

“Benim için derslerimi çok iyi etkilemektedir. Duvarlardaki resimlerin altındaki yazılarda yazanları sosyal bilgiler öğretmenimiz soru sorduğu zaman parmak kaldırıp cevaplamak benim için çok iyi bir şey veya konumuz okulumuzun duvarlarındaki resimlerdeki Türk büyükleri ile ilgili olunca çok iyi cevap verebiliyor ve bu sayede ders notum yükseliyor.” (Ö266)

“Okul duvarındaki yer alan görseller ve afişler unuttuğumuz şeyleri aklımıza gelmesini sağlar ve bize katkıda bulunur.” (Ö268)

Okul duvarlarında yer alan görsellerin yetersiz kaldığını, ilgi çekici olmadığını, sürekli aynı görsellerin olduğunu bu sebeple sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamadığını düşünen öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Okul duvarlarında yer alan görseller sosyal bilgiler öğretimine bir katkı sağlamıyor. Çünkü sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili görseller yok. Mesela yaptığımız projeler okul koridorunda sergilenebilir. Ya da okula yeni görseller alınabilir.” (Ö7)

“Yok ülkeler hakkında bilgi neyi buldukları neyi icat ettikleri olabilirdi bana göre.” (Ö15)

“Az katkı sağlar çünkü pek sosyal bilgilere göre pek afiş yok dahada çoğaltulmalı yani. Belki sosyal öğretmenimiz bize o afişlerden bişeyler öğretir.” (Ö20)

“Okulumuzun duvarlarında yok olsaydı belki değişik bilgiler öğrenebilirdik.” (Ö77)

“Çok yok ama bazı resim, harita ve posterler katkı sağlamaktadır. Bunlar; Padişahların resimleri, Türkiye kabartma haritası ve Çanakkale ile ilgili posterler” (Ö79)

“Okul duvarlarında yer alan görsellerin sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamadığını düşünüyorum çünkü bazı konuları kolay ve çabuk kavrayabilmem için ilgi çekici görsellerden yardım almam gerekebiliyor.” (Ö83)

“Duvarlarımızdaki materyaller dersimizde çoğu zaman geçiyor. Fakat biz duvardaki materyalleri neredeyse hiç kullanmıyoruz. Çünkü kullanılabilir durumda değil. Ayrıca bunun içinde materyaller yenilenip daha dikkat çekici hale getirilebilir. Bu çalışmanın sadece sosyal bilgilere değil daha bir çok alana faydası olur.” (Ö96)

“Okul duvarlarında yer alan görseller fazla yeterli değildir. Ama bazıları sosyal bilgiler dersine katkıda bulunuyor. Sosyal bilgiler dersine katkıda bulunanlar şunlardır. Mesela Osmanlı dönemini anlatan fotoğraflar var ve o fotoğraflarda Osmanlı dönemindeki önemli insanların resimleri var, birde onlara ait bilgiler var. Bu bilgiler sosyal bilgiler dersine katkıda bulunuyor. Ama daha ilgi çekici şeylerin olmasını isterim.” (Ö98)

“Resimlerin biz çıkıp incelemedikçe bir katkısı olmuyo fakat bizim gidip incelememiz için yukarıda dikkat çekici bir şeylerin olması gerekli. Bir çok öğrenci üst katta bulunan sade resimlerden pek bir şey öğrenmemektedir çünkü bir çok resimde sadece o kişinin ölüm ve doğum tarihi verilmiştir. Onun yerine o kişinin hayatının önemli kısımlarından veya keşfettiği yerler, söylediği sözlerde yazılabilirdi. Bu gibi örnekler olmadığı için bir çok öğrenci yukarı kata çıkıp onları incelemiyor ve sosyal bilgiler dersine de yarar sağlamıyor.” (Ö99)

“Katkı sağlıyor ama görseller fazla ilgi çekici olmadığı için katkı sağlamıyor gibi görünüyor. Görselleri daha ilgi çekici yapmak için görselleri biraz daha büyütüp kenarlarına renkli kartonla ya da herhangi renkli bir şeylerle kaplayarak daha iyi olur. Ama sadece Sosyal Bilgiler için değil Fen ve Teknoloji içinde yararlı olması için atomu bulan kişilerin resimleri gibi resimler konulmalıdır.” (Ö101)

“Katkı bana göre çok sağlamıyor görseller ilgi çekici olmadığı için bence Sosyal bilgilere pek katkı sağladığı söylenemez. Çünkü onların bize hitap etmesi gerek bizim ilgimizi çekmesi gerek. Ama malesef görseller böyle değil.” (Ö110)

“Hayır derse bir katkı sağlamadı. Çünkü yeterince bilgi ve resim yok. Ayrıca işlediğimiz konulardan biraz bir kısmı var onlarda yeterli değil.” (Ö165)

“Okul duvarında yer alan resimler afişler ve posterler ilgimi çok çekmedi çünkü hep aynı yerdelere ve renksiz bir şekilde duruyorlar.” (Ö168)

“Hiçbir katkı sağlamıyor. Çünkü ilgi çekici değil. Ayrıca posterler hiç değişmiyor. Sürekli aynı şeyler olduğu için çok sıkıcı oluyor.” (Ö175)

“Katkı sağlamıyor. Çünkü fazla dikkatimi çekmiyor.” (Ö176)

“Bana herhangi bir katkı sağlamıyor. Çünkü; ilgimi çekmiyor. Daha renkli ve orjinal olabilseydi katkı sağlayabileceğini düşünüyorum. Bizim yaptığımız performans ve projeler de sergilenabilir. Güzel ve renkli olduğu için ilgi çekiyor, herkese daha fazla katkı sağlamış olur.” (Ö178)

“Katkı sağlamıyor çünkü: resimler biraz daha renkli ve değişik şekilde olursa daha iyi dikkatimi çeker ve bana daha iyi katkı sağlar.” (Ö180)

“Eğer okul duvarlarındaki görseller derste işlediğimiz konulara paralel ve ilgi çekici olursa dersimize katkı sağlayacağını düşünüyorum. Fakat şu an okulumuzdaki görsellerin pek fazla katkı sağladığına inanmıyorum. Çünkü okul duvarlarımızdaki görsel materyaller hem ilgi çekici değil hem de okul duvarlarındaki diğer materyaller nedeniyle fark edilmiyorlar.” (Ö181)

“Çok fazla sağlamıyor. Çünkü derste işleniyor ve konular bittikten, başka bir üniteye geçildikten sonra sergileniyor. Ve olduğum katta değil, diğer katlarda sergileniyor. Dikkat çekici olmuyor.” (Ö183)

“Katkı sağlamıyor. Çünkü uzun bir süredir orda ve içinde yararlanabileceğim düzeyde bilgi yok. Ayrıca görsellik açısından yeterli değil.” (Ö185)

“Fazla bir katkı sağlamadı çünkü, okuldaki materyaller ilgi çekmiyor ve kimse dönüp bakmıyor. Eğer daha ilgi çekici, daha renkli, daha fazla gençlere hitap eden şeyler olsaydı katkısı büyük olurdu. Ve bence daha spor görseller yer almalı.” (Ö187)

“Bana çok fazla bir yarar sağlamıyor. Ben tarihe düşkünlük derecesi yönünden çok düşkün değilim. Belki biraz da benden kaynaklanıyor ama gerçekten ilgi çekici değil. İlgi çekici olması yönünden mesela eski türk büyükleri yapılırsa Osmanlı tuğrasının büyük bir çıktı alınıp o padişahın fotoğrafları daha dikkat çekici olur. Yani farklı konseptler kullanılmalı.” (Ö190)

“Katkı sağlamamaktadır çünkü öyle bir yazı, görsel yok. Onun yerine bizi canlandıracak şeylerin olmasını istiyorum yani ben dersi işleyip dışarı çıktığımda o konuyu görsellerle pekiştirmek istiyorum. Mesela Atatürk’ün eğitime verdiği önemi işliyorsak dışarıda Atatürk’ün öğrencilerle çekindiği bir fotoğraf olabilir, eski kağanların beylerin resimleri olabilir.” (Ö194)

“Bence fazla katkısı yok çünkü tek Çanakkale posterleri var bence yetersiz ama sınıftaki posterler konuyla ilgili olduğu için sosyal bilgilere katkı sağlıyor.” (Ö198)

“Okul içinde tablolar var eskiden yaşamış büyüklerimizin hayatını anlatıyor. Fakat bana göre bunlar yetersiz. Daha ilgi çekici olması lazım.” (Ö235)

“Bu bilim adamları çok az olabilir ama öbür resimler hiç katkı sağlamıyor.” (Ö236)

“Derste, okul duvarlarında olan eski Türk kişiler tanyıp derste bilgilerimizi tazeliyoruz ve başka Türk kişilerin resimleri ve hayatı hakkında resimler çoğaltulmalı. Osmanlı Devletinin, Bizans İmparatorluğun ya da diğer yabancı ülkelerin savaşlarını anlatan bir yer olması gerekli.” (Ö247)

Öğrenciler, okul duvarlarında yer alan görsellerin ilgili oldukları konularda, bilgilendirici, motive edici, duyarlılık ve farkındalık oluşturan yönü; derste öğrenilenleri pekiştirmesi ve unuttukları kısımları hatırlamaya yardımcı olması gibi özellikleri sayesinde sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığını düşünmektedir. Bu durum okul duvarlarına asılacak görsel materyallerin derste işlenen konularla paralellik taşımamasını ayrıca farklı disiplinlerden

yararlanan sosyal bilgiler dersleri için sadece tarih değil diğer disiplinlerle ilgili materyallerinde asılmasını gerekli kılmaktadır.

Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretime katkı sağlamadığını düşünen öğrencilerin görsellerin yetersiz kalması, sürekli aynı görsellerin asılı olması ve ilgi çekici olmaktan uzak oluşları gibi sebepler yüzünden böyle düşündükleri verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Öğretime katkısı ve önemi yadsınamaz olan okul duvarlarındaki görsellerin öğrenci cevapları doğrultusunda yenilenmesi, daha kullanışlı ve dikkat çeker hale getirilmesi bu görsellerden üst düzeyde faydalanmayı da beraberinde getirecektir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğu, okul duvarlarında yer alan görsel materyaller içerisinde, Türk büyüklerine ait portrelerden, haritalardan, afiş ve posterlerden, sergilenen performans ödevlerinden, kulüp panolarındaki çalışmalardan ve okulun müsabakalarda kazandığı kupa ve belgelerden etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencileri etkileyen ve onların hafızasında yer edinen görsel materyaller incelendiğinde bunların okulun göze çarpan yerlerinde konumlandırıldıkları belirlenmiştir. Renk, tasarım, yazı puntosu, verilmek istenen mesajın netliği bakımından seçkin olan görsel materyallerin fark edilme açısından da ön plana çıktığı öğrenci ifadelerinden anlaşılmaktadır. Öğrencilerin ağırlıklı olarak okul duvarlarındaki görsellere dikkat ettikleri verdikleri cevaplarda görülmektedir.

Öğrencileri etkileyen görsellerin fark edilenlerle paralellik gösterdiği ve bunun sebepleri içerisinde görsellerdeki içerik unsurunun ön plana çıktığı öğrenci cevaplarından anlaşılmaktadır. Öğrencileri etkileyen görseller içerisinde yer alan Çanakkale Cephesi'nde yaşanan savaşları ve dönemin zor şartlarını anlatan görsellerin, vatan topraklarının savunulmasında gösterilen özveriyi ve dönemin genel atmosferini aktarması bakımından öğrencileri etkilediği anlaşılmaktadır. Türk büyüklerine ait portrelerden etkilenen öğrenciler, milli his ve bilinç yönünden etkilendiklerini ve bu portrelerin kendileri için

gurur kaynağı olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bu portrelerin onları daha iyi tanımalarına ve tarihimize olan katkılarını anlamalarına yardımcı olduğu öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda görülmektedir. Okul duvarlarında sergilenen performans ödevleri ve farklı amaçlarla panolara asılan görsellerin de bilgilendirici ve ilgi çekici yönleriyle öğrencileri etkilediği öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan anlaşılmaktadır. Okulun farklı alanlarda elde ettiği başarılar sonucu aldığı belge ve kupaların öğrencileri çalışmaya teşvik ettiği, kendilerini mutlu hissetmelerini sağladığı görülmektedir. Okul duvarlarında etkileme gücüne sahip güçlü materyallerden birinin de haritalar olduğu anlaşılmaktadır. Haritaların ebatları ve renkli yapıları, derslerle olan bağlantısı ve bilgilendirici yönünün kendilerini etkilemede önemli bir faktör olduğu öğrenciler tarafından ifade edilmektedir. Okul duvarlarında yer alan afişler verilmek istenen mesajı etkili ve kısa sürede vermesiyle, renk ve tasarım özellikleriyle öğrencileri etkileyen materyaller arasında yer almaktadır. Okul duvarlarındaki görsellerden etkilenmeyen öğrencilerin bu görsellerin sürekli asılı olmasını, dikkat çekici olmadığını ve yazılarının küçük olduğunu eleştirdikleri tespit edilmiştir.

Okul duvarlarında yer almasını istedikleri materyallere ilişkin görüşlerine yönelik yapılan analizde öğrencilerin okul duvarlarında farklı alan ve konulara yönelik afişlerin, hazırladıkları proje ve performans ödevlerinin, çizdikleri resimlerin, yazdıkları şiir ve kompozisyonların olmasını istedikleri görülmüştür. Öğrencilerin; özlü söz, atasözü, şiir resim ve karikatür gibi materyallerin de okul duvarlarında yer almasını istedikleri cevaplarından anlaşılmaktadır. Başarı gösteren öğrenciler, onların eserleri ve başarılı çalışmaların okul duvarlarında sergilenmesini isteyen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Atatürk'e ait resimler ve Atatürk hakkında farklı çalışmaların, bilim adamları ve bilimsel alanlarla ilgili görsellerin, tarihi öneme sahip olay ve kişilerin görsellerinin olmasını istedikleri belirlenmiştir.

Okul duvarlarında kendi fotoğrafının ya da resminin olmasına yönelik öğrenci görüşleri incelendiğinde okul duvarlarında fotoğrafının olmasını isteyen öğrencilerin bunu başarıya endekslediği tespit edilmiştir. Başarı gösteren öğrencilerin fotoğraflarının asılmasını istedikleri verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Ayrıca fotoğrafının ya da resminin asılmasını isteyen fakat bunu başarıya endekslemeyen öğrenciler bunun tanınmalarını kolaylaştıracağını, anı olarak kalacağını ve velilerinin kendileriyle gurur duymasını sağlayacağı için istedikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra arkadaşlarıyla ve sınıf olarak toplu şekilde fotoğraflarının olmasını isteyen öğrenciler de vardır.

Okul duvarlarına fotoğraflarının ya da resimlerinin asılmasına yönelik olumsuz görüş bildiren öğrenciler ağırlıklı olarak görsel kaygılardan ve utangaçlıktan dolayı bunu istemediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca olumsuz görüş bildiren öğrencilerin fotoğraflarının olmasını gereksiz buldukları, öğrencilere katkı sağlayacak farklı görsellerin olması gerektiğini ve diğer arkadaşlarına haksızlık olacağını düşündükleri için karşı çıktıkları verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

Okul duvarlarında yer alan görsellerin kendilerine katkı sağladığını düşünen öğrenciler bu görseller sayesinde bilgilendiklerini, ilgili konulara yönelik duyarlılık ve farkındalık oluştuğunu belirtmişlerdir. Afişlerin bu konuda ön plana çıktığı görülmüştür. Ayrıca öğrenciler, okul duvarlarındaki görsellerin derste öğrenilenlerin pekişmesine, unutulmuş kısımların hatırlanmasına ve derste motive olmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bilgi edinme noktasında haritaların büyük katkısının olduğu öğrenci cevaplarından anlaşılmaktadır.

Okul duvarlarında yer alan görsellerin sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamadığını düşünen öğrenciler, görsellerin ilgi çekici olmadığını, sürekli aynı görsellerin olduğunu ve yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

- Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin öğrencilerin dikkatini çektiği tespit edilmiştir. Bu sebeple okul duvarlarındaki görsel materyallerin sayısı ve içeriksel dağılımı MEB'in 1990/44 nolu genelgesine göre artırılmalıdır.
- Aynı görsellerin sürekli aynı yerde sergilenmesinin önüne geçilmelidir. Görseller belirli zaman aralıklarında okuldaki diğer görsellerle yer değişimine tabi tutulmalıdır.
- Öğrencilerin dersine giren tüm branş öğretmenlerinin okul duvarlarındaki görsellerin fark edilmelerini sağlayacak sorularla öğrencilerin görsellere yönelik farkındalık düzeyini artırıcı girişimlerde bulunması sağlanmalıdır.
- Okul duvarlarına asılacak materyallerin uzman kişilerce tasarım ve içerik yönünden geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin fiziki gelişim özellikleri göz önüne alınarak, asılacak materyallerin rahatlıkla görülecek yüksekliğe konumlandırılması ve üzerlerinde yer alan metinlerin kolaylıkla okunacak puntolarda yazılması sağlanmalıdır.

- Rengi solan, çerçevesi kırılan ya da eskiyen görseller yenileri ile değiştirilmelidir.
- Okul duvarlarında sergilenen görsel materyallerin bağlantılı oldukları konuların ya da asılma amaçlarının materyal üzerinde belirtilmesi, öğrencilerin bilgilenmesine yönelik metin içermesi sağlanmalıdır.
- Türk büyüklerine ait portreler ilgili oldukları kişi ya da olay hakkında bilgilendirici açıklamalar içermelidir.
- Öğrencilerin hazırladıkları proje ve performans görevleri içerisinde örnek teşkil edebilecek olan ve özveri ile hazırlananların okul duvarlarında sergilenmesi sağlanmalıdır.
- Okulun bilimsel ve sportif alanlarda elde ettiği başarılar neticesinde aldığı belgeler ve kupalar okul duvarlarında sergilenmelidir.
- Etkili şekilde ve kısa sürede verilmek istenen mesajların aktarımında afişlerden yararlanılmalıdır.
- Öğrencilerin yaşadığı il, ilçe, köy gibi yerleşim yerlerinin haritalarının, Türkiye ve Dünya haritalarının okul duvarlarında yer alması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin çizdiği resimlerin, yazdığı kompozisyon ve şiirlerin okul duvarlarında sergilenmesi sağlanmalıdır.
- Okul duvarlarında özlü söz, şiir, karikatür, resim gibi farklı türlerde eserlere yer verilmesi gerekmektedir.
- Atatürk'e ait görsellere okul duvarlarında daha çok yer verilmesi sağlanmalıdır.
- MEB'in 1990/44 nolu genelgesinde belirtildiği şekilde bilim insanlarının, onların çalışmalarının ve bilimsel gelişmelerin okul duvarlarında sergilenmesi sağlanmalıdır.
- Başarılı öğrencilerin fotoğraflarının oluşturulacak başarı köşelerinde sergilenmesi sağlanmalıdır. Kullanılacak fotoğrafların seçiminde öğrenci görüşleri dikkate alınmalı estetik açıdan öğrencinin kendisinin de beğenip onayladığı fotoğraflar kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaba, B. (2003). *Tarih öğretiminde fotoğraf kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaba, B. (2009). *Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi öğretiminde çoklu ortam kullanımının akademik başarı ve tutumlara etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alkan, C. (1997). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitime" ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2006). Sosyal bilgiler öğretim programı. Cemil Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (s. 71-83). Ankara: Pegem A.
- Avcı, U. (2009). Öğretim ortamları ve materyal tasarımı. Mustafa Sarıtaş (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 37-53). Ankara: Pegem A.
- Bal, M. S., & Yiğittir S. (2012). Okul duvarlarındaki görsellerin tarih öğretimi açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 999-1016.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Çelik, L. (2010). Öğretim materyallerinin hazırlanması ve seçimi. Özcan Demirel & Eralp Altun (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 20-40). Ankara: Pegem A.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç ve materyal kullanımının önemi. Ramazan Sever & Erol Koçoğlu (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 39-64). Ankara: Pegem A.

- Demir, C. (2008). *Osmanlı minyatür sanatında nakkaş Levni'nin Surname-i Vehbi minyatürlerinin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerine sanat eğitiminde etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretime sanatı*. Ankara: Pegem A.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S., & Yağcı, E. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem A.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(3), 159-166.
- Doğan, Y. (1998). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflardaki sosyal bilgiler dersi için gerekli görsel ve işitsel materyal üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal bilgiler öğretimi. Cemil Öztürk & Dursun Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (15-46). Ankara: Pegem A.
- Duman, H. (2011). *Sosyal bilgiler eğitiminde harita kullanımı ve harita kullanımı konusunda öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Ekizoğlu, N. (2011). Öğretim yansıtıcıları ve materyalleri. Hüseyin Uzunboylu (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 94-136). Ankara: Pegem A.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Gülbahar, Y. (2012). Öğretim araç ve gereçleri. Kıymet Selvi (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 85-126). Ankara: Anı.
- Güngör Akıncı, B. A., & Dilek, D. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 5-23.

- Güven, M. (2012). Öğretim materyali tasarım süreci. Kıymet Selvi (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 165-212). Ankara: Anı.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Hızal, A. (1983). *Uzaktan eğitim süreçleri ve yazılı gereçler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No 122.
- İçöz Atak, Ş. (2009). *İlköğretim kurumlarındaki eğitsel afişlere yönelik öğrenci, öğretmen ve uzman görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İşman, A. (2008). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem A.
- Kalelioğlu, F. (2013). Temel kavramlar. Emine Cabı (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 1-14). Ankara: Pegem A.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem A.
- Küçüköğlü, A. (2012). Eğitim programı ve öğretim sürecinin tasarımı. Kıymet Selvi (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 1-48). Ankara: Anı.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6.-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB (2008). *İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Meydan, A. (2001). *İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler öğretimi coğrafya ünitelerinin işlenişinde laboratuvar ve görsel-işitsel materyal kullanımının öğrencilerin niteliksel gelişimine etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi.
- Oruç, Ş. (2006). *Sosyal bilgiler öğretiminde mizah*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Örten, H., Keskin, Y., & Ekici, Ö. (2013). Sosyal bilgiler dersinde materyal hazırlamanın temelleri. Ramazan Sever & Erol Koçoğlu (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 69-87). Ankara: Pegem A.
- Özdemir, S., & Yalın, H. İbrahim. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. Cemil Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (s. 21-50). Ankara: Pegem A.
- Öztürk, C., & Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem A.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Bayram Tay & Adem Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s. 1-19). Ankara: Pegem A.
- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Sözer, E., (1998). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan araç-gereçler. Gürhan Can (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 123-136). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Şimşek, A. (2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. *G. Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 143-157.
- Şimşek, S. (2013). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. Nevin Saylan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (s. 1-18). Ankara: Anı.
- TDK (1988). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Teber, D. (2010). *Geleneksel Türk sanatlarımızdan, tezhip, hat ve minyatürün çağdaş Türk resmine yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ulusoy, K., & Gülüm K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafya konuları işlenirken öğretmenlerin materyal kullanma durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 85-99.

- Uşun, S. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Nobel.
- Ünal, F. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi yurdumuzun komşuları ve Türk dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünlüer, G. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yalın, H. İ. (2008). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Yangın, S. (2011). Öğretim sürecinde kullanılan araçlar ve etkili kullanımı. Mehmet Küçük (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 43-71). Ankara: Nobel.
- Yanpar Yelken, T. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı.
- Yanpar, T. (2009). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı.
- Yaşar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde görsel materyal kullanımı ile coğrafya konularının eğitim ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*. 163
- Yazıcı, H., & Koca, M. K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi programı. Bayram Tay & Adem Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s. 21-36). Ankara: Pegem A.
- Yazıcı, K. (2006). Sosyal bilgilerde kullanılan görsel araçlar: Haritalar-küreler, resimler, tablolar ve grafikler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 651-662.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, N. (2011). Materyal seçimi ve materyal tasarımı. Mehmet Küçük (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 23-42). Ankara: Nobel.

EKLER

T.C.
İSPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27749142/730/84467
Konu: Fatih ÇETİNTÜRK' ün
Uygulama İzni.

07/01/2014

ANKARA GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İlgi 06.12.2013 tarih ve 80287700-302.08.01/7928 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Fatih ÇETİNTÜRK, Yrd.Doc.Dr.Bülent AKBABA danışmanlığında yürüttüğü "Okul Duvarlarında Yer alan Görsel Materyallerin Sosyal Bilgiler Öğretimine Katkısı" konulu tezi ile ilgili olarak İlimiz Eğirdir İlçesindeki Ortaokullarda Uygulama yapmak isteği ile ilgili izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İlyas CAN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKİ : Onay(1 adet)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 28d3-b462-37b9-90f2-33e8 kodu ile yapılabilir.

6 Mart Atatürk Caddesi.İSPARTA
Elektronik Ağ: arge32meb.gov.tr
e-posta: isparta@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: MEHMET KARAKOÇ
Tel: (0 246) 2231020
Faks: (0 246) 2232242

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27749142/730/39206
Konu: Fatih ÇETİNTÜRK'ün
Uygulama İzni.

03/01/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 06.12.2013 tarih ve 80287700-302.08.01/7928 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Fatih ÇETİNTÜRK, Yrd.Doc.Dr.Bülent AKBABA danışmanlığında yürüttüğü "Okul Duvarlarında Yer Alan Görsel Materyallerin Sosyal Bilgiler Öğretimine Katkısı" konulu tezi ile ilgili olarak İlimiz Eğirdir ilçesindeki Ortaokullarda Uygulama yapmak isteği ile ilgili Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün ilgi yazısı ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu Uygulamanın İlimiz Eğirdir İlçesindeki Ortaokullarda Eğitimi aksatmadan yapılması ,Yapılacak Araştırma ve Araştırma desteğine yönelik izin ve uygulama yönergesine göre(2012/13 sayılı genelge) izin verilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

İsmail ASLAN
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
03/01/2014

Okan LEBLEBİCİER
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Martı Atatürk Caddesi.ISPARTA
Elektronik Ağ: arge32meh.gov.tr
e-posta: isparta@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: MEHMET KARAKOÇ
Tel: (0 246) 2231020
Faks: (0 246) 2232242

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırmanın amacı okul duvarlarında yer alan görsel materyallere ilişkin düşüncelerinizi belirleyebilmektir. Araştırmanın amacına ulaşması, sizin sorulara vereceğiniz cevaplara bağlıdır. Size verilen bu form üzerine adınızı yazmayınız. Formdaki bilgilerin kime ait olduğunu öğrenmek adına sınıfınızı ve şubenizi yazmanız yeterlidir.

İlgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Fatih ÇETİNTÜRK

Cinsiyetiniz		Sınıfınız ve Şubeniz:
☐ Kız	☐ Erkek	

1. Okulunuzun duvarlarında yer alan görsel materyaller (resim, fotoğraf, harita, afiş, poster vb.) hangileridir?

2. Okulunuzun duvarlarındaki görsellerin hangilerinden etkilendiniz? Bunun sebepleri nelerdir?

3. Okulunuzun duvarlarında hangi görsellerin olmasını isterdiniz?

4. Okul duvarlarında kendi fotoğrafınızın veya resminizin olmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

5. Okul duvarlarında yer alan görseller sosyal bilgiler öğretimine nasıl bir katkı sağlamaktadır?

MEB Mevzuat

GENELGE

1990/44

İLGİ : a)25.5.1983 tarih ve 18057 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "İlkokul, Ortaokul, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği,

b)MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 15.9.1982 gün ve 1982/128 sayılı Genelgesi.

İLGİ (b) Genelgede; "Tarihî ve eğitim değeri bulunan, ders aracı niteliği taşıyan diğer tablo ve resimlerin varsa okul müzesinde veya ders araç - gereç odasında, özel dershanelerde korunacak ve muhafaza edilecektir." denilmektedir.

1988 - 1989 öğretim yılından bu yana çeşitli illerimizde, yaklaşık 55 bin öğretmenle yapılan toplantılarda bu konunun ditek getirildiği, bir çok okulda okul müzesinin bulunmadığı, tarihi ve eğitim değeri bulunan ders araç ve gereci için, öğrenci mevcudunun çokluğundan dolayı özel bir odanın tahsis edilemediği anlaşılmış bulunmaktadır.

İLGİ (a) Yönetmeliğin 65. maddesinde ifadesini bulan "Atatürk Köşesi" ile ilgili hükümlerin uygulanması göz önünde bulundurularak aynı yönetmeliğin 80 ve 81'inci maddelerinin hükümleri de bu esasa göre yerine getirilecektir.

Bu maksatla; okul müdürünün öğretmenlerle işbirliği halinde, uygun bulacağı ve öğrencilerin her zaman kolaylıkla görebileceği yerlere; Bakanlığımızca gönderilen veya tavsiye edilen, Türk kültür ve medeniyeti, önemli tarihi olaylar, kahramanlıklar, edebiyat ve sanatımızla ilgili tablolarla Türk büyüklerine ait portreler ve güzel sözler asılacaktır.

Atatürk'ün "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" sözlerinin gereği daha anlamlı ve etkili bir şekilde sergilenmiş olacaktır.

Bu suretle, çocuklarımıza, millî tarihimize ve kültürümüz içinde milletimize ve insanlığa hizmet etmiş pek çok Türk büyüğünün bulunduğu, şerefli bir geçmişimiz olduğu, insanlık tarihi ve medeniyeti içinde çok önemli katkılarımız ve eserlerimiz bulunduğu gösterilerek; onlarda, millî benliğimize ve geçmişimize karşı ilgi uyandırmak ve sevgiyi geliştirmek suretiyle geleceğe daha iyi hazırlanmaları; kendilerini, ailelerini ve milletini yüceltmeleri sorumluluğu geliştirilmiş olacaktır. Aynı zamanda, bu tarihî ve sanat değeri olan eserler, öğrencilere tarihî olayları, kültürel ve estetik değerleri çağınışım yaptıracak birer sembol niteliğini taşıyacaktır. Preveze Deniz Savaşı, Mohaç Savaşı, İstanbul'un Fethi, İstiklâl Savaşı, İstiklâl Savaşı'nda mermi taşıyan Türk kadınına ifade eden tablolar, sanat değeri taşımalarının yanı sıra; bütün bu tarihî olayların öğrencilerin hafızasında canlanmasını, tarihî hatıraların ve millî duyguların canlı tutulmasını sağlayacaktır. Türk büyüklerine ait portre ve resimler, Milletimize ve insanlığa hizmet etmiş, Atilla, Alparslan, Osman Gazi, Fatih, Kanunî gibi tarihi büyükler; İbn-i Sina, Farâbi, Yunus Emre, Mevlâna, Hacı Bektaşî Veli gibi düşünürler; Arşimet, Edison gibi insanlığa hizmet etmiş ilim adamları ve diğer estetik değeri olan tablolar da öğrencilerimizde hem millî, hem de evrensel genel kültür birikimi sağlayacak, millî ve insanî değerleri geliştirecektir.

Unutulmamalıdır ki; bu tablolar ve portreler Milletimizin ve insanlığın ortak kültür değerleri ve eserleridir. Bu konudaki uygulamaların, eğitim ve öğretime destek hizmetler olarak yukarıda açıklanan anlayış çerçevesinde yapılmasını ve gereğini önemle rica ederim.

Avni AKYOL

Millî Eğitim Bakanı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	ÇETİNTÜRK, Fatih
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi ve yeri	15/10/1988 Erzincan
Medeni hali	Bekâr
Telefon	0 535 581 27 26
Faks	-
E-posta	fatihcetinturk@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Gülkent Lisesi	2005
Üniversite	Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	2009
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	2014
Doktora	-	-

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2012- devam ediyor	Gökçehüyük Ortaokulu	Öğretmen

Yabancı Dil	İngilizce
-------------	-----------

Yayınlar

Çetintürk, F. (2011). Kınalızâde Ali Efendi, öğretmenlik mesleği ve disiplin. Bahri Ata (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi açısından Kınalızâde Ali Efendi'nin Ahlâk-î Alâ'î üzerine okumalar* (s. 71-88). Ankara: Pegem A.